



Modum kommune

# ØKONOMIPLAN 2020-2023

## BUDSJETT 2020

Rådmannens forslag

Vi strekker oss lenger!

## BUDSJETT 2020 – ØKONOMIPLAN 2020 -2023

1.	INNLEDNING .....	2
1.1	Tjenestetilbud .....	3
1.2	Folkehelse og levekår .....	5
1.3	Samferdsel og kommunikasjon .....	6
1.4	Omdømme og attraktivitet .....	7
2.	FORUTSETNINGER OG HOVEDTREKK .....	9
2.1	Økonomiske utviklingstrekk .....	9
2.2	Statsbudsjettet.....	9
2.3	Modum kommune .....	13
2.4	Driftsbudsjettet .....	15
2.5	Sektorene .....	18
3.	SENTRALADMINISTRASJON .....	20
3.1	Mål for sentraladministrasjonen .....	20
3.2	Sektorens driftsramme.....	20
3.3	Tjenesteområdenes drift .....	21
4.	UNDERVISNINGSEKTOR .....	25
4.1	Mål for undervisningssektoren .....	25
4.2	Sektorens driftsramme.....	26
4.3	Tjenesteområdets drift.....	26
5.	HELSE- OG SOSIALSEKTOR .....	32
5.1	Mål for helse- og sosialsektoren.....	32
5.2	Sektorens driftsramme.....	33
5.3	Tjenesteområdenes drift .....	35
6.	KULTURSEKTOR .....	40
6.1	Mål for kultursektoren.....	40
6.2	Sektorens driftsramme.....	40
6.3	Tjenesteområdenes drift .....	42
7.	TEKNISK SEKTOR .....	46
7.1	Mål for teknisk sektor .....	46
7.2	Sektorens driftsramme.....	47
7.3	Tjenesteområdenes drift .....	49
8.	INVESTERINGER .....	54
8.1	Sentraladministrasjonen .....	55
8.2	Undervisning .....	56
8.3	Teknisk .....	56
8.4	Finansiering .....	59
9.	RÅDMANNENS FORSLAG .....	62

### Vedlegg:

1. Talldel rådmannens forslag
2. KOSTRA – utvalgte nøkkeltall
3. Budsjett for tilsyn og kontroll 2020
4. Endring betalingsatser
5. Gebyrregulativ teknisk sektor
6. Mål i økonomiplanperioden

# 1. INNLEDNING

Rådmannen legger med dette fram sitt forslag til budsjett for Modum kommune for 2020 og økonomiplan for perioden 2020-2023.

Statsbudsjettet viser at Modum kommune har betydelig lavere vekst i frie inntekter enn gjennomsnittskommunen. I tillegg er det en nedgang på integreringstilskudd på 7,6 mill. kr. Basert på høyt skattenivå i 2019 har rådmannen innarbeidet et høyere skatteanslag enn det som blir presentert i statsbudsjettet.

Det foreslås også at netto driftsresultat legges på kun 1,2 prosent. Likevel er det vanskelig å finne tilstrekkelig økonomisk handlingsrom i budsjettet for 2020. Nye bygg er tatt i bruk, nye brukere skal få nødvendige tjenester og det satses videre på utvikling av det kommunale tjenestetilbudet. På andre områder vil det være nødvendig å redusere dagens driftsnivå.

I budsjettforslaget er det gjort følgende prioriteringer:

- Nybygg på Modumheimen med 72 plasser ble tatt i bruk i september 2017 og ytterligere 16 plasser sommeren 2018. De resterende 8 plassene ble tatt i bruk i oktober 2019. For å dekke helårsdrift av disse plassene er etaten tilført 5 mill. kr. i 2020.
- Vedtatt styrking av grunnbemanning i undervisningsetaten og helse- og sosialetaten er videreført.
- Tilskudd til kunstgressbane på Rolighetsmoen på 2,9 mill. kr er innarbeidet, fordelt på 2020 og 2021.
- Folkehelsearbeidet styrkes med ytterligere 700 000 kr. Barnefattigdom, Familiens hus og fritidstilbud prioriteres.
- Satsing på digitalisering fortsetter. Det iverksettes tiltak i tråd med kommunens digitaliseringsstrategi, og driftsbudsjettet styrkes med ytterligere 900 000 kr.
- Det foreslås å løfte utviklingsarbeidet i kommunen gjennom styrket bemanning.
- Teknisk etat overtar driftsansvar og budsjett for alle kommunale formålsbygg. Den årlige investeringspotten til formålsbygg styrkes i tråd med utarbeidet plan.
- Ny bru i Geithus er budsjettet med til sammen 131 mill. kr.
- Flere større byggeprosjekter er under utredning, men det er ikke tatt stilling til disse. Det er foreløpig foreslått å sette av 50 mill. kr i investeringsmidler til skole.
- Det settes av 100 mill. kr til utvikling av bolig- og næringsområder.

## *Mål og satsingsområder for planperioden*

Det er ingen tvil om at de største utfordringene kommune-Norge står overfor er knyttet til befolkningsutviklingen. Vi blir færre i yrkesaktiv alder, og betydelig flere vil få behov for pleie- og omsorgstjenester. I tillegg viser folkehelseprofilen i Modum at vi har utfordringer knyttet til levekår og folkehelse.

I kommuneplanen er det derfor fokusert på å tilpasse tjenestetilbudet til endringer i befolkningen. Samtidig må framtidige utfordringer møtes gjennom satsing på forebygging for å bedre innbyggernes livskvalitet, samt å begrense behovet for tjenester på et høyere omsorgsnivå. For å få nødvendig arbeidskraft er vi avhengig av at Modum er en attraktiv kommune med et godt kommunalt tjenestetilbud og lokale arbeidsplasser. Gode samferdselstilbud er også en viktig forutsetning.

Kommuneplanen har følgende hovedsatsingsområder:

- Folkehelse og levekår
- Tilpasning av tjenestetilbud i tråd med endringer i befolkning og behov
- Samferdsel og kommunikasjon
- Omdømme

Prioriteringer i økonomiplanen innen disse områdene skal bidra til å nå kommunens målsettinger. I budsjettforslaget er det innarbeidet mål knyttet til satsingsområdene i kommuneplanen og for tjenestetilbudet.

### **1.1 Tjenestetilbud**

#### **1.1.1 Tilpasning av tjenestetilbud til endring i befolkning og behov**

Utover på 2020-tallet forventes det en betydelig økning i antall innbyggere over 80 år. Nytt sykehjem med 96 plasser er ferdigstilt. De siste 8 plassene ble tatt i bruk fra oktober 2019.

Det er vanskelig å lage prognoser for antall barn, og anslagene for Modum har variert veldig bare i løpet av de siste årene. De siste prognosene viser en forventet nedgang i antall barn i kommunen. En slik utvikling vil få betydning for behovet for barnehage og skolebygg.

På grunn av svært lave antall asylsøkere til Norge, er det forventet at langt færre flyktninger skal bosettes i kommunene. Nedgangen innebærer redusert statlig tilskudd og får betydning for omfanget av kommunens tjenestetilbud.

Kartlegging innen tun funksjonshemmede viser at flere brukere har behov for bolig med bemanning. Det er også utfordrende å etablere gode løsninger for nye ressurskrevende brukere innen rus og psykisk helse.

## 1.1.2 Tjenesteutvikling

### Utviklingsarbeid/Lean

Det foreslås å sette av en egen ressurs som veileder og pådriver i utviklings- og forbedringsarbeid i kommunen.

Lean er en metodikk for systematisk forbedringsarbeid. I 2018 ble servicetorg og hjemmetjenesten de første til å ta i bruk metodikken, og arbeidet har vist gode resultater. I 2019 er det satt i gang prosesser ved Modumheimen og i avdeling for kommunale formålsbygg.

### Digitalisering

Kommunestyret vedtok i sak 51/17 digitaliseringsstrategi for Modum kommune.

De siste årene har IKT-budsjettet blitt styrket. I tråd med målene i digitaliseringsstrategien styrkes digitaliseringsarbeidet med ytterligere 900 000 kr. I tillegg er innkjøp av nytt utstyr finansiert over investeringsbudsjettet.

### Heltidskultur

Modum kommune jobber med heltidskultur for å sikre kvaliteten på tjenestene til brukerne og gjøre kommunen mer attraktiv som arbeidsplass. En del grep er allerede gjort. De største resultatene har kommunen fått ved drift av bemanningssentral.

### Interkommunalt samarbeid

Samarbeid med nabokommuner kan være hensiktsmessig for å få gode fagmiljøer og for å øke effektivitet og kvalitet i tjenestene. Modum samarbeider i flere retninger og i ulike organisasjonsformer.

Kommunestyret har gjort vedtak om å se på et mer omfattende samarbeid om IKT-funksjonen (51/17). Andre tjenester som utredes er lønn, brannvesen og barnevernvakt.

## Tilpasning av kommunens tjenestetilbud

### Kommunebarometeret

Kommunebarometeret er en sammenligning mellom kommuner. Modum har de senere år hatt god utvikling på plassering i Kommunebarometeret:

Plassering i Kommunebarometeret	2017	2018	2019
Modum	317	220	163

Målet i forrige økonomiplan var plass 150 innen 2022. Dette målet videreføres.

*Mål: Plassering i Kommunebarometeret bedre enn plass 150 innen 2022.*

### Lærlinger

Kommunestyret vedtok i sak 118/16 at «Kommunen skal videreføre satsning på lærlinger og det skal være minst en lærling pr. 500 innbygger».

*Mål: Kommunen skal ha minimum 28 lærlinger i 2020.*

Mål for enkelte tjenester er omtalt under hver sektor.

## 1.2 Folkehelse og levekår

Folkehelse og levekår er gjennom flere år løftet fram som et viktig satsingsområde. Modum har gjort seg bemerket med nybrottsarbeid, og ønsker fortsatt å være en foregangskommune innenfor forebyggende og helsefremmende arbeid.

Flere indikatorer viser at det er utfordringer knyttet til ungdomsgruppa i Modum. Kommunestyret vedtok i sak 56/17 et strategidokument for barn og unges oppvekstvilkår i Modum. Strategidokumentet legger opp til en økende andel av kommunens budsjett brukes til universelle tilbud.

I 2017 ble det klart at Modum, i samarbeid med flere andre aktører, får EU-midler gjennom verdens største forskningsprogram; Horizon2020. BOOST-prosjektet ser på hvordan vi kan bygge motstandskraft blant våre barn og unge, og hvordan skolen kan fremme livsmestring. Selve implementeringen i barneskoler i Modum pågår i skoleåret 2019/2020.

Det vil i økonomiplanperioden bli prioritert ytterligere tiltak rettet mot barn og unge. I budsjettet for 2020 bevilgningen styrket med 700 000 kr. Følgende tre områder prioriteres spesielt:

- barnefattigdom
- Familiens hus
- fritidstilbud

## Folkehelse og levekår

### Redusere andel barn som lever i fattigdom

Noen barn vokser opp i familier med dårlig økonomi og opplever at de ikke har like gode muligheter som andre. 281 barn i Modum lever i familier uten yrkestilknytning. Flere enn hvert åttende barn i Modum (330 barn) er i husholdninger med vedvarende lav inntekt. Det har vært en negativ utvikling over tid både i Modum og på landsbasis. Heldigvis ser vi en liten bedring i 2017-tallene for Modum, men 13,5 prosent er fortsatt en del høyere enn landsgjennomsnittet på 10,7 prosent og gjennomsnittet for Buskerud på 11,9 prosent.

Kommunen kan bidra til at alle barn, uavhengig av inntekt, kan få en god oppvekst. Samtidig bør det arbeides for å redusere andelen barn som lever i fattigdom.

Barn i husholdninger med vedvarende lav inntekt, i %	2014	2015	2016	2017
Modum	11,9	13,1	14,0	13,5
Landet	9,4	10,0	10,3	10,7

(kilde Bufdir, statistikk for 2017 er siste tilgjengelige tall)

*Mål: Lavere andel barn i husholdninger med vedvarende lav inntekt.*

#### Frafall fra skole og yrkesliv skal reduseres

Arbeidsledige under 24 år i % av arbeidsstyrken	2015	2016	2017	2018
Modum	3,7	3,7	3,3	2,9
Landet	3,4	3,1	2,6	2,4

Tall for unge arbeidsledige i Modum har de siste årene gått ned, men ligger fortsatt over landsgjennomsnittet. I 2018 hadde Modum en ungdomsledighet på 2,9 prosent, mens det for landet var 2,4 prosent.

*Mål: Andel arbeidsledige under 24 år skal reduseres til landsgjennomsnittet.*

### 1.3 Samferdsel og kommunikasjon

Kommunen er pådriver for ny riksvei 35 og avkjøring til fylkesvei 287 mot Sigdal. Kommunestyret vedtok planprogram i sak 68/17. Kommunedelplan med valg av trase må vedtas i Modum og Øvre Eiker våren 2020 for å rekke revidering av Nasjonal transportplan (NTP) i 2022.

Manglende framdrift i vegvesenets planer for nye kryssløsninger på riksveien gjennom Modum skaper utfordringer, blant annet for utvikling av næringsområder. I sak 38/19 vedtok formannskapet å fremforhandle avtale med Statens vegvesen om eventuelt spleiselag for å få gjennomført bygging av kryss ved Katfoss.

Bygging av Ringeriksbanen kan ses på både som en mulighet og en trussel. Modum vil at ordinær, pendlertilpasset persontransport gjenopptas på Randsfjordbanen. Etter innspill fra Modum, nabokommuner og samarbeidspartnere vedtok fylkestinget i juni 2018 å «arbeide for at persontrafikk på Randsfjordbanen som en overordnet strategi blir en ryggrad i det framtidige kollektivtilbudet mellom Hokksund og Hønefoss».

Hovedutvalget for samferdselssektoren har bedt Jernbanedirektoratet utrede og kostnadsberegne mulighet for etablering av en kort pendel mellom Hokksund- Vikersund- Hønefoss.

Kommunen viderefører satsingen på gang- og sykkelveitbygging i planperioden. Modum inngikk i 2018 sykkelbygdavtale med Buskerud fylkeskommune og Statens vegvesen. Avtalen omfatter både utbygging og holdningsskapende arbeid.

## Samferdsel og kommunikasjon

### Ny riksvei 35 og avkjøring til fylkesvei 287

- Kommunedelplan vedtas i 2020
- NTP 2022

### Kryssløsninger riksvei 35 (midtdelerprosjektet)

- Kryss ved Katfoss

### Bedre kollektivtransporttilbud med buss og tog

- Flere buss- og togavganger

### Økt gang/sykkelbruk

I tråd med målsettingene i sykkelbygdavtalen:

- Sykkelbruken i Modum skal være 3 % innen 2022 i og mellom tettstedene Åmot, Geithus og Vikersund
- Samlet gang- og sykkelandel på 18 % innen 2022.

## 1.4 Omdømme og attraktivitet

Attraktiviteten til en kommune avgjøres av mange faktorer, som bomiljø, barnehage- og skoleforhold, andre kommunale tjenester, tilgang til arbeid, kommunikasjon, mulighet for opplevelser, kulturliv og naturkvaliteter.

Modum vil arbeide for å øke sin attraktivitet, spesielt for unge, yrkesaktive mennesker. Det er også et mål at yrkesdeltakelsen blant innbyggere i yrkesaktiv alder skal øke gjennom planperioden.

### Bolig

De senere årene har kommunen opparbeidet boligfelt i Melumenga og på Skredsvikmoen. I Vikersund er det utvikling av Vikersund sentrum nord som er hovedsatsingen. Her vil kommunen gjennom selskapet Vikersund Utvikling AS stå for videre utbygging. Det er for tiden også stor aktivitet fra private aktører. Behov for ytterligere kommunale satsinger må vurderes.

### Næringsområder

Nedmarken næringsområde har fortsatt noe ledig kapasitet. I tillegg er flere private næringsområder og bygg tilgjengelige. For å sikre god tilgang på attraktive næringsstomter vil Modum kommune prioritere utvikling av Skredsvikmoen næringsområde. Et område nordvest i Vikersund er også avsatt til næringsformål, og vil bli utredet nærmere.

### Bredbånd

Utbygging av godt bredbåndstilbud i hele kommunen er viktig både for innbyggere og næringsliv.



### Bjørndalen-senter

Ole Einar Bjørndalen vurderer å etablere et opplevelsessenter på Simostranda der blant annet premiesamlingen fra hans imponerende karriere kan presenteres. Et Bjørndalen-senter i kommunen vil kunne gi mye oppmerksomhet og tiltrekke besøkende til bygda.

## Attraktivitet og omdømme

### Sysselsetting

Sysselsatte med	2013	2014	2015	2016	2017
-bosted i Modum	6712	6723	6597	6602	6675
-arbeidssted i Modum	5430	5289	5201	5349	5577

*Mål:*

*Økt antall sysselsatte med bosted i Modum.*

*Økt antall sysselsatte med arbeidssted i Modum.*

### Bredbånd

I følge Nkoms dekningsoversikt for 2017, hadde 82 prosent tilbud om hastighet over 100 Mbit/s i Modum.

*Mål: 95 prosent bredbåndsdekning innen utgangen av 2023*

Vikersund 4. november 2019

Aud Norunn Strand  
Rådmann

## 2. FORUTSETNINGER OG HOVEDTREKK

### 2.1 Økonomiske utviklingstrekk

Det går godt i norsk økonomi. Det er optimisme og stor investeringsvilje i bedriftene. Det skapes nye jobber i bygd og by. 50 000 flere har kommet i jobb siste året, 4 av 5 i privat sektor. Arbeidsledigheten har ikke vært lavere på 10 år.

Utenfor Norges grenser skjer det endringer i globale og økonomiske maktforhold som kan skape usikkerhet også i Norge. Det er meget stor usikkerhet knyttet til Brexit, handelskrig mellom USA og Kina og generell uro i EU- området. Løses ikke dette opp, er sannsynligheten stor for videre reduksjon i veksten og fortsatt svak krone.

Norges Bank økte styringsrenten med 0,25 prosentpoeng til 1,50 % på møtet i september 2019. Begrunnelsen for renteøkningen var at boligprisene fortsetter å vokse mer enn forutsatt, kronekursen er lavere enn forutsatt og det er kortsiktig oppgang i norsk økonomi.

Norges Bank varslet samtidig at dagens rentenivå mest sannsynlig blir værende rundt dette nivået en stund fremover. Styringsrenten virker på inflasjonen gjennom etterspørselskanalen til konsum og investeringer, gjennom valutakursen til importert prisvekst og forventningskanalen til lønnsveksten.

Det operative målet for pengepolitikken er en inflasjonsvekst som over tid er nær 2,0 %.

### 2.2 Statsbudsjettet

Regjeringen legger i forslaget til statsbudsjett 2020 opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter på knapt 3,2 milliarder kroner, tilsvarende 0,6 %.

Av veksten i samlede inntekter er 1,3 mrd. kr frie inntekter. Det tilsvarer en realvekst på 0,3 %. Hele veksten i frie inntekter i 2020 gis til kommunene.

Denne veksten skal blant annet dekke:

#### Demografikostnader

Beregninger utført av departementet tyder på at kommunesektoren vil få merutgifter på om lag 1,3 mrd. kr som følge av den demografiske utviklingen. Av dette anslås at 0,9 mrd. kr for kommunesektoren vil belaste de frie inntektene.

#### Pensjon

I kommuneproposisjonen for 2020 ble det anslått en nedgang i kommunesektorens samlede pensjonskostnader på 450 mill. kr. utover det som dekkes av den samlede lønns- og prisvekst (deflator).

#### Satsinger

Regjeringen satser på følgende tiltak finansiert innenfor de frie inntektene på i alt 550 mill. kr:

- Satsing på rusfeltet, 150 mill. kr
- Tidlig innsats i skole, 400 mill. kr

Etter dette er det beregnet at kommunenes handlingsrom øker med 300 mill. kr i 2020. I tillegg peker regjeringen på et potensial for effektivisering innen sektoren på 0,5 %. Dette tilsvarer 1,3 mrd. kr til å bedre kvaliteten på tjenestetilbudet i tråd med lokale behov.

### *Pris- og lønnsvekst*

Lønnsvekst er beregnet til 3,6 %. Pris- og lønnsvekst samlet for kommunesektoren for 2020 er anslått til 3,1 %.

### *Skattøre*

I statsbudsjettet foreslås det at den kommunale skattøren for 2020 reduseres med 0,45 prosentpoeng til 11,10 %. Skatteinntektene anslås etter dette å utgjøre 40 % av kommunenes samlede inntekter.

### *Særskilte satsinger/endringer/andre saker:*

#### **Helse og sosial**

##### Kompensasjon for endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger

Med virkning fra 1. januar 2018 ble det gjennomført endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger. I revidert nasjonalbudsjett for 2019 ble kommunene kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet på 90 mill. kr for anslåtte merutgifter som følge av disse endringene. Kompensasjonen videreføres i 2020.

##### Ressurskrevende tjenester

Regjeringen foreslår å øke innslagspunktet til 1 361 000 kr. Dette gjøres ved å øke innslagspunktet med 50 000 kr utover lønnsvekst. Kompensasjonsgraden holdes uendret på 80 %. Innstrammingen beregnes til 350 mill. kr og vil påvirke kommunenes budsjetter og regnskap allerede i 2019.

#### **Undervisning**

##### Ny gjennomføringsløsning for prøver og eksamener

En ny, universelt utformet gjennomføringsløsning for prøver og eksamener avlaster kommunesektoren og besparelser anslås til 2,6 mill. kr for sektoren samlet. Som følge av dette reduseres rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner med 1,3 mill. kr hver.

##### Inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 1.-2. trinn

Regjeringen foreslår å innføre en nasjonal ordning med inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 1.-2. trinn i skoleåret 2020/2021. Dette innebærer at foreldrebetalingen for et heltidstilbud i SFO på 1.-2. trinn maksimalt skal utgjøre 6 % av den samlede person- og kapitalinntekten i husholdningen. Kommunene kompenseres i 2020 gjennom en økning i rammetilskuddet på 58,2 mill. kr som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole.

##### Gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.-7. trinn

Regjeringen foreslår å innføre gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.-7. trinn fra skoleåret 2020/2021. Kommunene kompenseres gjennom en økning i rammetilskuddet på 21 mill. kr i 2020. Helårseffekten av tiltaket er 50,4 mill. kr. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole.

### Gratis kjernetid i barnehage

I 2019 ble det fra 1. august innført gratis kjernetid i barnehage for toåringer fra familier med lav inntekt. Endringen får helårseffekt i 2020 og rammetilskuddet økes derfor med ytterligere 57,8 mill. kr. Midlene fordeles etter kostnadsnøkkel for barnehage.

### Økt foreldrebetaling i barnehage

I 2019 ble maksimalprisen i barnehage økt med 50 kr pr. måned fra 1. august. Endringen får helårseffekt i 2020 og rammetilskuddet reduseres med ytterligere 82,9 mill. kr.

## **Skatteoppkreving**

Regjeringen foreslår å overføre skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten fra 1. juni 2020. Kommunenes utgifter er anslått til 1 104,7 mill. kr årlig. Effekten av dette er 644,4 mill. kr i 2020, og rammetilskuddet reduseres tilsvarende.

## **Eiendomsskatt**

Regjeringen fremmer forslag om at maksimalsats for bolig- og fritidseiendom reduseres fra 5 til 4 promille.

## **Øremerkede tilskudd som innlemmes i rammetilskuddet**

### Tilskudd til rekruttering av psykologer

Regjeringen har gjennom et rekrutteringstilskudd lagt til rette for at alle kommuner kan rekruttere psykologkompetanse før plikten til å ha slik i de kommunale helse- og omsorgstjenestene trer i kraft 1. januar 2020. Tilskuddet innlemmes i rammetilskuddet og midlene fordeles etter delkostnadsnøkkel for kommunehelse.

### Tilskudd til dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens

Kommunen har fra 1. januar 2020 plikt til å tilby et dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens. For å bygge ut et slikt tilbud ble det i 2012 etablert en tilskuddsordning som innlemmes i rammetilskuddet i 2020. Det overføres derfor 369,1 mill. kr som fordeles etter delkostnadsnøkkel for pleie og omsorg.

### Tilskudd til habilitering og rehabilitering

Regjeringen la i statsbudsjettet for 2017 fram en treårig opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering, og opprettet et øremerket stimuleringsstilskudd. 2019 er siste år i opptrappingsplanen og stimuleringsstilskuddet innlemmes i rammetilskuddet i 2020. Det overføres 87 mill. kr som fordeles etter delkostnadsnøkkel for kommunehelse.

### Tilskudd til samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak

Tilskuddsordningen innlemmes i rammetilskuddet gjennom en overføring av 6,3 mill. kr. Innlemmingen underbygger kommunenes helhetlige ansvar for det kriminalitetsforebyggende arbeidet.

### Tilskudd til etablering og tilpasning av egen bolig

Som en del av kommunereformen overføres i 2020 ansvaret for tilskudd til etablering i egen bolig og tilskudd til tilpasning av bolig fra Husbanken til kommunene. Tilskuddet innlemmes

i rammetilskuddet, som økes med 496,5 mill. kr. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp.

#### Tilskudd til tidlig innsats gjennom økt lærertetthet på 1.-10. trinn

Midler til tidlig innsats i skolen gjennom økt lærertetthet på 1.-10. trinn innlemmes i rammetilskuddet i 2020. Det overføres 1 316,8 mill. kr, og midlene blir fordelt særskilt i 2020 for å ivareta både kommuner med et relativt og et absolutt behov for lærerårsverk. Fra 2021 vil midlene bli fordelt etter de ordinære kriteriene i inntektssystemet. Innlemmingen må sees i sammenheng med midler til tidlig innsats innenfor veksten i de frie inntektene til kommunene.

#### Tilskudd til leirskoleopphold

Fra 1. august 2019 har kommunene plikt til å tilby leirskole eller annen skoletur med overnatting som en del av grunnskoleopplæringen. Det øremerkede tilskuddet til leirskoleopplæring på 56,1 mill. kr overføres til rammetilskuddet og fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole.

#### Tilskudd til frivilligsentraler

Ansvar for tilskudd til frivilligsentraler ble overført til kommunene i 2017. Midlene er gitt en særskilt fordeling i en overgangsperiode på fire år. Bevilgningen ble økt i forbindelse med innlemmingen i 2017, og økt ytterligere i 2018 og 2019. Det foreslås en økning på 12,8 mill. kr i 2020. For 2021 vil midlene bli fordelt etter ordinære kriterier i inntektssystemet.

### **Overføring av myndighet**

#### Naturmangfoldloven

Som en del av kommunereformen overføres myndighet fra fylkesmannen til kommunene etter naturmangfoldloven § 62 for mindre verneområder som ikke forvaltes av nasjonalpark/verneområdsstyrer. Med utgangspunkt i fylkesmannens ressursbruk overføres 2,5 mill. kr til rammetilskuddet. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for administrasjon og miljø.

#### Forurensningsloven

Myndighet overføres fra fylkesmannen til kommunene etter forurensningslovens § 11 for behandling av støy fra motorsportbaner, skytebaner og vindmøller. Dette er en del av kommunereformen. Med utgangspunkt i fylkesmannens ressursbruk i dag overføres 1,7 mill. kr til rammetilskuddet. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for administrasjon og miljø.

#### Landbruksområdet

Som en del av kommunereformen får kommunene overført ansvaret fra Fylkesmannen for forvaltning av nærings- og miljøtiltak i skogbruket, tilskudd til tiltak i beiteområder og tilskudd til utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Med utgangspunkt i fylkesmannens forvaltning av ordningene i dag innebærer endringen at det overføres 10,4 mill. kr til rammetilskuddet. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for landbruk.

## 2.3 Modum kommune

### Statsbudsjettet

Fra 2019 til 2020 er det på landsbasis en realvekst i kommunenes frie inntekter på 0,3 % (beregnet fra anslag på regnskap 2019). Modum kommune får en nominell vekst på 1,8 %. Pris- og lønnsvekst er beregnet til 3,1 %.

### Lokale vedtak/innstillinger

#### K-sak 21/19 Kunstgressbane Rolighetsmoen

Kostnadene ved kunstgressbane på Rolighetsmoen skal innarbeides i budsjett 2020.

#### K-sak 28/19 Årsmelding og regnskap for 2018

Økt bevilgning til undervisning med 4 mill. kr og helse- og sosialetaten med 2 mill. kr.

#### K-sak 35/19 Økonomirapport 1. tertial 2019

Økt bevilgning til IKT-avdelingen med 1 040 000 kr, delfinansiering av innkjøper med 350 000 kr og økt bevilgning til pensjonistforbundet med 20 000 kr.

#### K-sak 56/19 Vaskeritjenester for Modumheimen

Modum ASVO overtar vaskeritjenestene. Dette innebærer økte kostnader med 1,465 mill. kr.

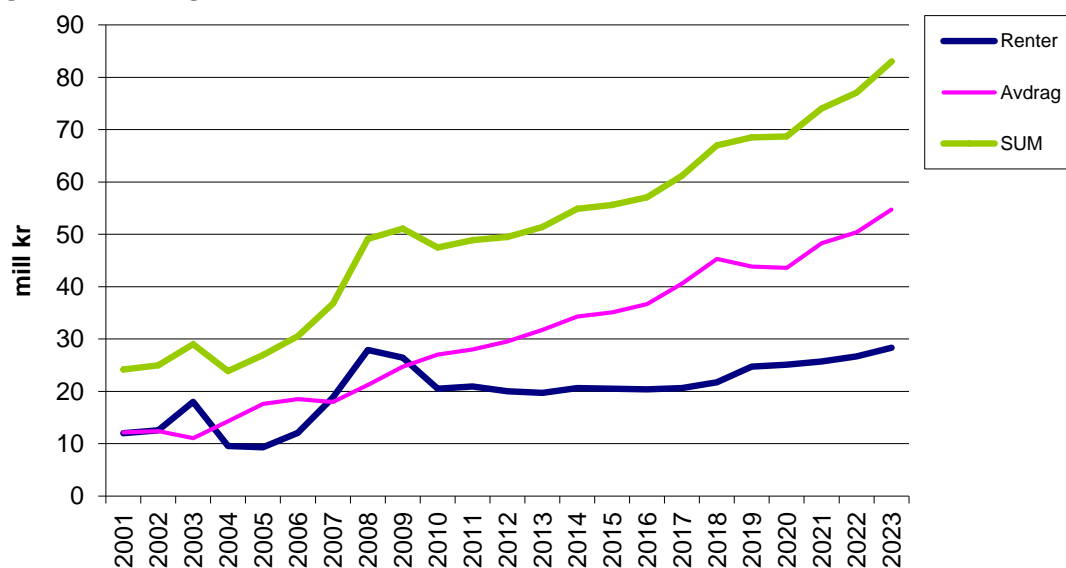
Satsinger i statsbudsjettet og lokale politiske vedtak er innarbeidet i budsjettet.

### Lånekostnader

Fra 2020 til 2023 blir rente- og avdragsbelastningen økt med 14,3 mill. kr som følge av låneopptakene i økonomiplanperioden.

Figuren illustrerer det faktum at en større del av driftsbudsjettet nå enn for noen år siden går med til å betjene lån. Et høyere rentenivå vil medføre at renteutgiftene blir høyere enn det som framgår av figuren.

Figur 2-1 Utvikling i lånekostnader 2001-2023

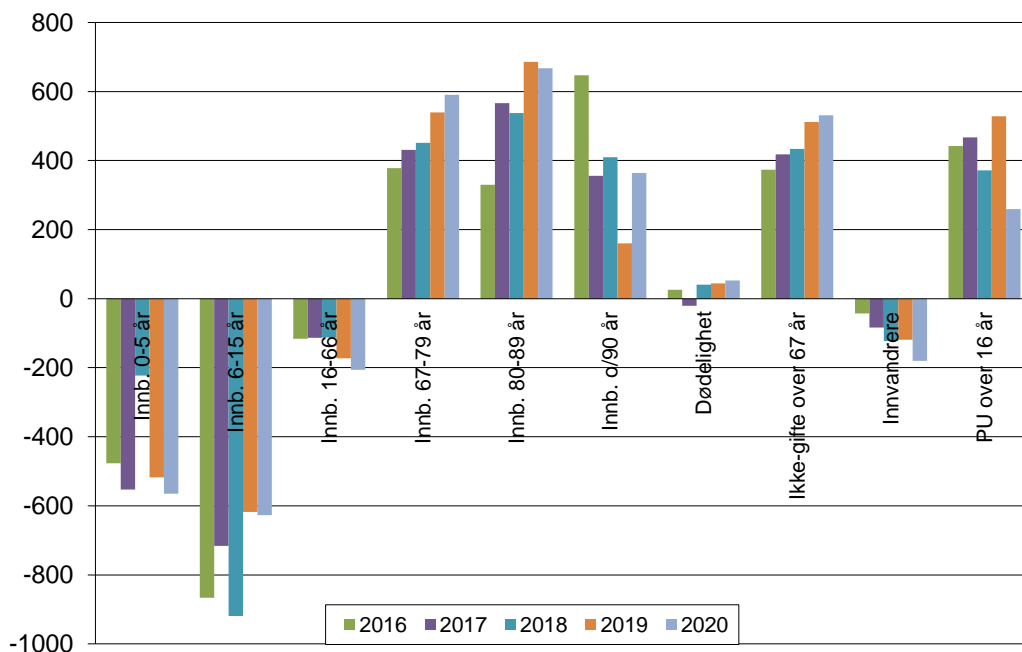


## Befolkningssammensetning

Befolkningssammensetningen i kommunen har betydning for skatteinntekter og rammetilskudd, samt for hvilke tjenestetilbud som etterspørres.

Gjennom inntektssystemet gis utgiftsutjevnete tilskudd/trekk basert på kommunens andel av innbyggere innenfor ulike grupper. Som det framgår av figur 2-2 har Modum relativt få i de yngste aldersgruppene, mens det er relativt mange eldre. Andre grupper som skiller seg klart ut fra gjennomsnittet er antall PU-klienter over 16 år. De største endringene fra 2019 til 2020 er blant innbyggere over 90 år og PU over 16 år.

Figur 2-2 Utgiftsutjevning basert på befolkningssammensetning (kr pr. innb.)



## KOSTRA – utvalgte nøkkeltall

Det vises til

- vedlegg 2 for utvalgte nøkkeltall
- [www.ssb.no/kostra](http://www.ssb.no/kostra) for utfyllende statistikk
- Modum kommunes årsmelding 2018

## 2.4 Driftsbudsjettet

Tabell 2-1 Bevilgningsoversikt drift

(tall i mill kr)	Regnskap	Oppr bud	Budsjett	Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Rammetilskudd	-372,0	-402,999	-404,537	-404,5	-404,5	-404,5
2. Inntekts- og formuesskatt	-374,76	-363,322	-399,714	-399,7	-399,7	-399,7
3. Eiendomsskatt	-16,80	-16,800	-20,265	-20,3	-20,3	-20,3
4. Andre generelle driftsinntekter	-47,06	-34,388	-26,720	-26,7	-26,7	-26,7
<b>5. Sum generelle driftsinntekter</b>	<b>-810,6</b>	<b>-817,509</b>	<b>-851,236</b>	<b>-851,3</b>	<b>-851,3</b>	<b>-851,3</b>
6. Sum bevilgninger drift, netto	<b>754,7</b>	<b>761,977</b>	<b>797,181</b>	<b>795,2</b>	<b>795,2</b>	<b>795,2</b>
7. Avskrivninger	45,2	0,000	0,000	0,0	0,0	0,0
<b>8. Sum netto driftsutgifter</b>	<b>799,9</b>	<b>761,977</b>	<b>797,181</b>	<b>795,2</b>	<b>795,2</b>	<b>795,2</b>
<b>9. BRUTTO DRIFTSRESULTAT</b>	<b>-10,6</b>	<b>-55,532</b>	<b>-54,055</b>	<b>-56,1</b>	<b>-56,1</b>	<b>-56,1</b>
10. Renteinntekter	-11,6	-11,300	-10,500	-10,5	-10,5	-10,5
11. Utbytter	-17,6	-15,200	-17,300	-17,3	-17,3	-17,3
12. Gevinst/tap på finansielle omløpsmidler	0,0	-				
13. Renteutgifter	21,8	24,695	25,100	25,7	26,7	28,3
14. Avdrag på lån	45,3	43,800	43,600	48,3	50,4	54,7
<b>15. Netto finansutgifter</b>	<b>37,9</b>	<b>41,995</b>	<b>40,900</b>	<b>46,2</b>	<b>49,3</b>	<b>55,2</b>
16. Motpost avskrivninger	-45,2	-	0,000	-	-	-
<b>17. NETTO DRIFTSRESULTAT</b>	<b>-18,0</b>	<b>-13,537</b>	<b>-13,155</b>	<b>-9,9</b>	<b>-6,8</b>	<b>-0,9</b>
Disponering/dekning av netto driftsresultat:						
18. Overføring til investering			10,000	10,0	10,0	10,0
19. Netto avsetninger/bruk bundne driftsfond	-3,9	-2,950	-4,968			
20. Netto avsetninger/bruk disposisjonsfond	21,9	16,487	8,123	-0,1	-3,2	-9,1
21. Dekning av tidligere års merforbruk						
<b>22. Sum disp./dekn. netto driftsresultat</b>	<b>18,0</b>	<b>13,537</b>	<b>13,155</b>	<b>9,9</b>	<b>6,8</b>	<b>0,9</b>
23. Fremført til innde.k senere år (merforbruk)						

### Skatt og rammetilskudd

Skattørene for 2020 fastsettes ut fra et mål om at skatteinntektene for kommunesektoren skal utgjøre 40 % av de samlede inntektene. Derfor reduseres den kommunale skattøren for personlige skattytere med 0,45 prosentpoeng til 11,10 %.

Modum kommune har lavere vekst i frie inntekter enn gjennomsnittet i både landet og fylket. Dette skyldes lavere utgiftsutjevning.

Det budsjetteres med skatteanslag som i statsbudsjettet, med et tillegg på 3 mill. kr.

### Eiendomsskatt

Beregninger fra skatteetaten viser at eiendomsskatten i 2020 øker med 2,365 mill. kr til 20,265 mill. kr.



## Andre generelle statstilskudd

	2019	2020
Rentekompensasjon	4,4	4,3
Integreringstilskudd	30,0	22,4
Sum andre gen statstilskudd	34,4	26,7

### Rentekompensasjon

Kommunen mottar rentekompensasjon for tidligere investeringer i skolebygg og omsorgsboliger. Tilskuddet avhenger av saldo på lån og rentenivå.

### Integreringstilskudd

Ved beregning av integreringstilskudd er det i 2020 forutsatt bosetting av 18 nye flyktninger. Integreringstilskudd er beregnet til 22,4 mill. kr.

## Renteinntekter og utbytte

Det er budsjettert med en rente på 3 % på renteinntekter. Renteinntekter fra Vikersund Utvikling AS er beregnet til 400 000 kr. Modum kommune overtar sine forholdsmessige aksjer i Vardar AS fra nyttår. Det er lagt inn renteinntekter og utbytte fra kraftselskapene med 22,3 mill. kr.

## Renteutgifter og avdrag på lån

Budsjetterte låneopptak i perioden gir følgende utvikling i lånekostnader:

	2019	2020	2021	2022	2023
Renteutgifter	24,7	25,1	25,7	26,7	28,3
Avdrag	43,8	43,6	48,3	50,4	54,7
SUM	68,5	68,7	74,0	77,1	83,0

Flytende rente på eksisterende lån er beregnet med 3 %. Dette er gjort med bakgrunn i økt styringsrente fra Norges Bank. Det er benyttet 3 % rente ved beregning på både renteinntekter og opptak av nye lån for årene 2020-2023.

## Netto avsetninger

Det budsjetteres med følgende bruk/avsetning til fond:

- Konsesjonsavgift, 900 000 kr, settes av på kraftfond. Det budsjetteres med 950 000 kr til næringsformål, med finansiering av kraftfondet.
- Det inntektsføres 2,103 mill. kr av bundne fond innen helse og sosial. De benyttes til:
  - Helsestasjonen, 1 900 000 kr
  - NAV, 203 000 kr
- Det inntektsføres 1,880 mill. kr av bundne fond innen undervisning. De benyttes til:
  - BOOST-prosjektet, 1 400 000 kr
  - Barnehagene, 480 000 kr
- Det inntektsføres 60 000 kr av fond innen kultur. Det fordeles slik:
  - 25 000 kr til skolemuseet – Den kulturelle skolesekk
  - 35 000 kr til skolekino

## Netto driftsresultat

I budsjettforslaget er netto driftsresultat i 2020 budsjettert med 13,2 mill. kr, noe som utgjør 1,2 % av driftsinntektene. Fylkesmannen anbefaler at netto driftsresultat minimum bør utgjøre 1,75 % av driftsinntektene. Buffer er nødvendig for å takle svingninger både på inntekts- og utgiftssiden.

I forslaget er det ikke tatt høyde for lavere rammetilskudd som følge av statliggjøring av skatteoppkrever. Kommunens bidrag til bredbåndsutbygging er heller ikke innarbeidet. Rådmannen kommer tilbake med sak når det er mer avklart. Det kan være naturlig å finansiere dette av netto driftsresultat.

Netto driftsresultat er beregnet til 9,9 mill. kr i 2021, 6,8 mill. kr i 2022 og 0,9 mill. kr i 2023.

Kommunestyret har fastsatt mål om at netto driftsresultat skal økes til 1,5 % av driftsinntektene, frem til 2027.

## Økonomiske måltall

I forbindelse med kommuneplanarbeidet ble det vedtatt langsiktig investeringsplan og driftsanalyse. Som en del av dette dokumentet er det fastsatt økonomiske måltall.

### Økonomisk handlingsrom

#### Resultatgrad som sikrer sunn økonomi

Det anbefalte nivået på netto driftsresultat er 1,75 %. Måltallet må vurderes ut fra omfanget av lånefinansiering. En forutsetning om økt resultatgrad vil innebære at innsparingskravet for tjenestene vil øke tilsvarende. Økt resultatkrav foreslås innfaset over tid for å unngå en brå endring av driftsnivået. Det budsjetteres med et netto driftsresultat på 13,2 mill. kr i 2020, noe som tilsvarer 1,2 % av brutto driftsinntekter.

*Måleindikator: Netto driftsresultat skal være minst 1 % og økes til 1,5 % i perioden fram til 2027.*

#### Forsvarlig gjeldsutvikling

I Modum har netto lånegjeld over flere år ligget på i underkant av 40 % av driftsinntektene. For 2018 var tallet 58,1 %. På landsbasis har lånegjelden i samme periode hatt en økning, og utgjorde 81,2 % av driftsinntektene i 2018. Netto lånegjeld pr innbygger utgjør i Modum 45 876 kr i 2018, mens den for landet var på 70 545 kr. Netto finansutgifter utgjør i dag 3,6 % av driftsinntektene.

For å sikre økonomisk handlefrihet bør Modum fortsatt ha lav gjeldsgrad.

Det budsjetteres med netto finansutgifter på 40,9 mill. kr i 2020. Dette tilsvarer 3,8 % av brutto driftsinntekter. Det budsjetteres med et låneopptak til investeringer som gjennomsnittlig utgjør 85,4 mill. kr pr. år.

*Måleindikatorer:*

- *Netto lånegjeld skal utgjøre mindre enn 50 % av brutto driftsinntekter.*
- *Netto lånegjeld pr innbygger skal ikke overstige 40 000 kroner*
- *Netto finansutgifter skal ikke overstige 4,5 % av driftsinntektene.*
- *Lånefinansierte investeringer skal over tid ikke overstige 40 millioner kroner pr år.*

### Tilstrekkelige reserver

Reserver setter kommunen i stand til i større grad å takle svingninger. Det er generelt anbefalt at kommunene bør ha et disposisjonsfond over 5 %. God arbeidskapital/likviditet sikrer evnen til å betale forpliktelsene etter hvert som de forfaller.

#### Måleindikator:

- *Disposisjonsfond skal utgjøre minst 5 % av brutto driftsinntekter.*
- *Arbeidskapital skal ligge på nivå med landsgjennomsnittet.*

## 2.5 Sektorene

Som det framgår av tabellen, fordeles 797 mill. kr til fordeling på sektorene i 2020.

**Tabell 2-2 Utgift, inntekt og ramme pr etat/område**

mill. kr		Regnskap	Oppr. Bud	Budsjett	Økonomiplan		
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Fellesposter	Utgift		37,400	<b>50,327</b>	50,5	50,5	50,5
	Inntekt	4,9	4,790	<b>4,687</b>	4,7	4,7	4,7
	Ramme	-4,9	32,610	<b>45,640</b>	45,8	45,8	45,8
Sentraladministrasjon	Utgift	64,0	58,688	<b>61,155</b>	61,1	61,1	61,1
	Inntekt	13,5	10,072	<b>7,923</b>	8,9	8,9	8,9
	Ramme	50,5	48,616	<b>53,232</b>	52,2	52,2	52,2
Undervisning	Utgift	349,2	325,335	<b>311,999</b>	311,9	311,9	311,9
	Inntekt	65,7	51,228	<b>49,050</b>	49,0	49,0	49,0
	Ramme	283,5	274,107	<b>262,949</b>	262,9	262,9	262,9
Helse og sosial	Utgift	477,7	453,976	<b>454,190</b>	454,2	454,2	454,2
	Inntekt	100,2	95,276	<b>89,459</b>	89,5	89,5	89,5
	Ramme	378,0	358,700	<b>364,731</b>	364,7	364,7	364,7
Kultur	Utgift	42,5	39,184	<b>37,746</b>	37,7	37,7	37,7
	Inntekt	16,0	14,337	<b>14,402</b>	14,4	14,4	14,4
	Ramme	26,5	24,847	<b>23,344</b>	23,3	23,3	23,3
Teknisk	Utgift	96,2	105,871	<b>135,748</b>	134,7	134,7	134,7
	Inntekt	77,3	82,774	<b>88,463</b>	88,4	88,4	88,4
	Ramme	21,0	23,097	<b>47,285</b>	46,3	46,3	46,3
<b>Sum</b>	Utgift	1032,3	1020,454	<b>1051,165</b>	<b>1050,1</b>	<b>1050,1</b>	<b>1050,1</b>
	Inntekt	277,6	258,477	<b>253,984</b>	<b>254,9</b>	<b>254,9</b>	<b>254,9</b>
	<b>Ramme</b>	<b>754,7</b>	<b>761,977</b>	<b>797,181</b>	<b>795,2</b>	<b>795,2</b>	<b>795,2</b>

## Fellesposter

Lønnsreserve	39,0 mill.kr
Pensjonsreserve	10,9 mill.kr
Formannskapetets disposisjonspost	0,4 mill.kr
Finansinntekter KF	-4,7 mill.kr
<b>Sum fellesposter</b>	<b>45,6 mill. kr</b>

### Lønnsreserve

I statsbudsjettet forutsettes det en lønnsvekst på 3,6 %. Helårsvirkningen av lønnsoppgjør i 2019 er ikke innarbeidet i etatenes rammer. Resultatet foreligger ikke enda, men vil bli innarbeidet i etatenes budsjett i januar 2020. Det er tatt høyde for dette ved beregning av lønnsreserven for 2020.

### Pensjonsreserve

Pensjonsreserven skal benyttes til reguleringspremie. Den tilføres også midler ved føring av premieavvik og ved tilbakeføring av overskudd fra KLP. Pensjonsreserven er budsjettetert med 10,9 mill. kr.

### Formannskapetets disposisjonspost

Formannskapetets disposisjonspost er budsjettetert med 400 000 kroner.

### Finansinntekter KF

Under fellesposter ligger også kommunens inntekter på renter og avdrag fra Modum Boligeiendom KF. Dette utgjør 4,7 mill. kr.

## Sektorrammene

Etter at 45,6 mill. kr er satt av på fellesposter, er det 751,5 mill. kr til fordeling på sektorene. I tabellen under er det gitt en oversikt over hva som er sektorenes reelle rammeendringer.

**Tabell 2-2 Rammeendringer**

(1000 kr)	Sentraladm	Undervisning	Helse/sosial	Kultur	Teknisk	Sum
<b>Oppr.bud 2019 u/fond</b>	<b>47 666</b>	<b>272 907</b>	<b>357 200</b>	<b>24 647</b>	<b>23 097</b>	<b>725 517</b>
Lokale vedtak 2019	1 810	4 000	3 465	1 444		10 719
Statsbudsjett/RNB	1 263	2 237	1 507			5 007
Omorganisering		-17282	-8466	-2864	28612	0
Engangsbevilgning	-150					-150
Lønnsoppgjør 2018	276	100	292	43	171	882
Pensjonssatser	167	307	1630	114	355	2 573
Felles satsinger	1400		700			2 100
Andre rammeendringer	-150	-1200	6300	-100	-4950	-100
Bruk av fond	950	1880	2103	60		4 993
<b>Ramme 2019 rådm.forslag</b>	<b>53 232</b>	<b>262 949</b>	<b>364 731</b>	<b>23 344</b>	<b>47 285</b>	<b>751 541</b>

Sektorenes rammer er justert for flere forhold, blant annet virkning av lokale vedtak i 2019 og endring i pensjonssatser. Helse- og sosialetaten har blant annet fått tilført midler til helårdrift av ny avdeling ved Modumheimen, i tillegg til dekning av inntektstap på tilskudd til ressurskrevende brukere.

Oppgaveendringer i statsbudsjettet er omtalt i kapittel 2.

## 3. SENTRALADMINISTRASJON

### 3.1 Mål for sentraladministrasjonen

#### Mål for sentraladministrasjonen

##### Tilpasning av tjenestetilbudet

Utvikle tjenestetilbudet i samsvar med endringene i befolknings sammensetningen.

##### Mål:

Publikum, politikere og ansatte kan være selvhjulpne i døgkontinuerlige og selvforklarende løsninger der sikker og lett tilgang, raske svar og tilgjengelighet er stikkord.

##### Måleindikator:

- *Andelen kommunale skjemaer som er digitalt tilgjengelige, økes i økonomiplanperioden 2020-2023*
- *Antall elektroniske forsendelser skal økes fra 0,7 til 1,0 pr. innbygger*

##### Attraktivitet og omdømme

##### Mål:

Tomtereserven skal alltid kunne fange opp etterspørsel etter byggeklare næringstomter

##### Måleindikator:

- *Antall ledige kommunale salgsklare næringstomter*

##### Andre områder:

##### Mål:

Sykefraværet i sentraladministrasjonen reduseres til 4 % i løpet av økonomiplanperioden 2020-2023.

### 3.2 Sektorens driftsramme

<b>SEKTORENS DRIFT</b>		2017	2018	2019	2020
	Mill. kr	Regnskap	Regnskap	Budsjett	Budsjett
Sentraladministrasjon	Utgift	58,5	64,0	58,7	61,155
	Inntekt	10,3	13,5	10,1	7,923
	<b>Nettoutg</b>	<b>48,2</b>	<b>50,5</b>	<b>48,6</b>	<b>53,232</b>

Sentraladministrasjonen har i 2020 fått en driftsramme på 53,2 mill. kroner. Det budsjetteres med om lag 41 årsverk. I tillegg er det budsjettert med 2 frikjøpte politikere i 1,2 årsverk, 3 lærlinger og 2,45 årsverk tillitsvalgte.

Hovedtrekk for sentraladministrasjonens budsjettforslag for 2020:

- Styrking av IKT som følge av digitaliseringssatsingen
- Det settes av midler til hedersmerkeutdeling
- Det settes av 400 000 kr til personaltiltak i hele organisasjonen
- Det settes ikke inn vikar ved fravær.
- Økte utgifter ut over budsjetterte utgifter må møtes med tilsvarende effektiviseringstiltak.

### 3.3 Tjenesteområdenes drift

Sentraladministrasjonens driftsbudsjett fordeler seg slik på tjenesteområdene

FUNKSJONER	1000 kr	Budsjett 2020			Bud. 2019
		Utgift	Inntekt	Nettoutg.	Nettoutgift
100 Politisk styring		2 250	30	2 220	2 560
110 Kontroll og revisjon		1 299		1 299	1 299
120 Administrasjon		45 243	5 985	39 258	35 979
180 Diverse fellesutgifter		295	5	290	233
254 Hjemmetjeneste		70		70	50
283 Bistand til etablering og oppr egen bolig		1 907	2	1 905	607
320 Kommunal næringsvirksomhet			673	-673	-673
321 Konesjonskraft, kraftrettigheter		105	20	85	83
325 Tilrettelegging og bistand for næringsliv		1 068	1 095	-27	-44
338 Forebygging brann		118		118	118
345 Distribusjon av vann		578	113	465	528
353 Avløpsnett/innsaml. av avløpsvann		502		502	550
390 Den norske kirke		6 920		6 920	6 695
392 Andre religiøse formål		800		800	630
<b>Sum sektor</b>		<b>61 155</b>	<b>7 923</b>	<b>53 232</b>	<b>48 616</b>

#### *Politisk styring*

Det er budsjettert med faste godtgjørelser til ordfører og varaordfører. Budsjettet til tjenesten er holdt på samme nivå som 2019. Unntaket er reduksjon i midler i forbindelse med avvikling av valget i 2019.

Det er satt av midler til innkjøp av nettbrett til politikere.

#### *Kontrollorganer*

Rådmannen foreslår at det budsjetteres med 1 299 000 kr til kontroll og tilsyn i 2020. Dette er samme nivå som 2019.

Kontrollutvalget vedtok i sitt møte 17.9.19 å innstille en ramme på 1 644 500 kr til kontroll og tilsyn i 2020. Beløpet består av 160 000 kr til kontrollutvalget og selskapskontroll, 1 284 500 kr til revisjon og 200 000 kr til kontrollutvalgssekretariatet. Kontrollutvalget har i tillegg bedt om midler til gjennomføring av forvaltningsrevisjonsprosjekt ved Vikersund skole.

## *Administrasjon*

Sentraladministrasjonen vil i 2020 arbeide med ny planstrategi der kommunen fastlegger det videre planarbeidet. Formålet med den kommunale planstrategien er å sette fokus på de planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre i ny kommunestyreperiode.

Personvernkrav, som kom i 2019, har gitt økte oppgaver. Arbeidet med å implementere rutiner i hele organisasjonen fortsetter også i 2020. Internkontroll vil derfor ha et stort fokus for etaten i 2020.

Administrative tjenester er redusert med 150 000 kr. Budsjettet oppleves som stramt og det har vært nødvendig å omprioritere midler til blant annet økte utgifter til kontingenter og lisenser til eksisterende løsninger. Blant annet holdes ett årsverk ved Dokumentsenteret og IKT vakant. Ytterligere effektivisering ses på i forkant av hver stillingsutlysning.

Det er lagt inn 100 000 kr til utgifter i forbindelse med piloter innenfor Lean-arbeidet. Bruken av midlene i 2020 er ikke definert, men dersom det iverksettes nye piloter vil det blir søkt om OU-midler fra KS.

Kommunen er med i KLP arbeidsmiljønettverk og har mottatt 200 000 kr til arbeid i 2019 og 2020. Hovedmålet med deltakelsen er å øke ansattes nærvær ved å styrke ledernes handlingskompetanse i nærværsarbeidet. Dette gjøres ved å utvikle verktøy og metodikk til hjelp for lederne.

Det er avsatt 150 000 kr til hedersmerkeutdeling i 2020. Dette gis til ansatte som har vært ansatt i 25 år i Modum kommune.

Regjeringen har i statsbudsjettet foreslått å overføre skatteoppkreverfunksjonen til staten. Det er ikke endelig avklart hva som legges til grunn for inntrekket, men da det er større enn faktisk ressursbruk i Modum, vil dette gi konsekvenser også for andre deler av sentraladministrasjonens område. Med bakgrunn i usikkerhet knyttet til tallgrunnlaget, er inntrekket ikke lagt inn i budsjettforslaget. Rådmannen vil komme nærmere tilbake til dette så snart detaljene er avklart.

Det arbeides med rydding og pakking av 200 hyllemeter med arkivmateriale som skal overføres til IKA Kongsberg. Det er ikke funnet rom for midler til ytterligere avlevering i 2020.

Avtalen med Helsehuset, som har dagens bedriftshelsetjeneste, går ut i juli 2020 og det skal derfor igangsettes en anbudsprosess.

Det foreslås avsatt midler til en ny stilling som skal arbeide med utvikling. Det konkrete innholdet i stillingen er ikke endelig avklart, men ses i sammenheng med pågående prosjekter samt bistå organisasjonen med utviklingsarbeid der dette er nødvendig.

## Digitalisering

Kommunens digitaliseringsstrategi er styringsdokumentet for utviklingen av digitale tjenester internt og til innbyggere og næringsliv.

Skal målsettingen og intensjonen i digitaliseringsstrategien oppnås, vil årlige driftskostnader på digitale tjenester og ressursbehov øke. Det er derfor satt av ytterligere 900 000 kr til digitalisering.

Midlene skal finansiere økte utgifter til gjennomføring av digitaliseringsstrategien og økte utgifter ved IT-avdelingen. En av hovedutfordringene er at nye tiltak krever interne ressurser og der kostnaden ikke kan føres mot investeringsregnskapet, må dette finansieres over drift. Det arbeides med å konkretisere bruken av midlene der organisasjonen har hatt mulighet til å komme med innspill.

Modum kommune har fått tilsagn om 2,1 mill. kr fra Nkom til bredbåndsutbygging av enkelte områder i kommunen. Utbygging av infrastruktur blir en viktig satsing i 2020.

Utvikling av digitale løsninger skal gi effekt og gevinster ute i tjenesteområdene. Dette krever oppfølging og tydeliggjøring av forventninger og vurderes sett i sammenheng med ny stilling.

### *Diverse fellesutgifter*

Funksjonen inneholder utgifter til andre råd og utvalg. Med bakgrunn i at flere utvalg nå får møtegodtgjørelse, blant annet Ungdomsrådet og samferdselsgruppen, er tjenesten styrket noe.

### *Hjemmetjeneste*

Partnerskapsavtale for folkehelse mellom Modum kommune og lokallag av pensjonistforbundet

### *Bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig*

Husbankens tjenester blir helelektroniske fra 2020 og alle søknader og vedtak sendes derfor digitalt.

Personrettede tilskudd fra Husbanken går fra 2020 inn i rammetilskuddet til kommunene. Dette gjelder tilpasning, etablering og utredning/prosjektering. Kommunen får da en økt fleksibilitet i bruken av tilskuddene, men det setter samtidig større krav til budsjettering og planlegging. Rammeøkningen utgjør om lag 1,2 mill. kr, og er et lavere beløp enn ved tidligere års tildelinger av tilskudd etter søknad.

### *Tilrettelegging og bistand for næring*

Formannskapet har vedtatt å prioritere opparbeidelse av næringstomter på Skredsvikmoen. Det skal utarbeides forslag til samarbeidsmodell for utvikling av næringsområdet der entreprenør kan involveres i utarbeidelse av reguleringsplan og detaljplanlegging. Det er budsjettert med overføringer til Modum Næringsråd med 950 000 kr. Dette er i tråd med avtalen med næringsrådet og finansiert av kraftfondet.

### *Den norske kirke*

Modum Kirkelige Fellestråd fikk i 2019 et tilskudd på 6 570 000 kr. I tillegg skal det legges til kompensasjon for økte lønns- og pensjonsutgifter. Størrelsen på dette beløpet er ikke klart. Modum Kirkelige Fellestråd har anmodet om en økning i budsjetterammen på 144 000 kr, i tillegg til lønnsvekst. Økningen er knyttet til økte strømudgifter, dekking av deler av underskuddet fra 2017 og prisjustering av regnskapsførte utgifter knyttet til regnskapsføring. Rådmannen foreslår at Modum Kirkelige Fellestråd i 2019 bevilges en ramme på 6 570 000 kr, det vil si samme nivå som opprinnelig vedtatt budsjett 2019. Lønnsøkning kommer i tillegg.



### *Andre religiøse formål*

Tilskudd til andre livssyns- og trossamfunn beregnes med utgangspunkt i overføringer til Den norske Kirke. Tilskuddet til andre religiøse formål er foreslått økt til 800 000 kr. Det er knyttet noe usikkerhet i forhold til beløpenes størrelser.

## 4. UNDERVISNINGSSSEKTOR

### 4.1 Mål for undervisningssektoren

#### Mål for undervisningssektoren

Videreutvikle et godt læringsmiljø og fortsette positiv utvikling innen læringsutbytte.

Måleindikator:

- *Andelen elever som presterer på laveste nivå ved de nasjonale prøvene reduseres over tid.*
- *Andelen elever som presterer på høyeste nivå ved de nasjonale prøvene økes over tid.*
- *Elevers grunnskolepoeng (karaktersummen ved grunnskolens avslutning) viser en positiv utvikling over tid.*
- *Andelen elever som trives, opplever mestring og medvirkning (målt i Elevundersøkelsen) økes over tid.*
- *Ingen elever opplever mobbing (målt i Elevundersøkelsen).*

#### Modumbarnehagene bygger kompetanse for livsmestring

Måleindikator:

- *Det skal, gjennom Foreldreundersøkelsen, være stabilt høy tilfredshet ved:*
  - *Relasjon mellom barn og voksen*
  - *Barnets trivsel*
  - *Generell tilfredshet*
- *Det skal ikke oppleves krenkelser eller mobbing i Modumbarnehagene.*
- *Barnehagetilbudet skal være så godt at færre barn har behov for spesialpedagogisk hjelp.*
- *Deltagelse i Modumbarnehagene skal over tid være stabilt over 90 %.*

**Andre områder:**

**Det generelle sykefraværet i undervisningsetaten går ned fra 7,5 % i 2018 til under 7 %.**

Undervisningsetaten har, i tillegg til kommuneplan og andre overordnede styringsdokument, tre viktige styringsdokumenter som skal gjennomsyre etatens arbeid. Disse er:

- *«Kompetanse for livsmestring»* - styringsdokument for Modumbarnehagene
- *«Skolemestring for livsmestring»* - styringsdokument for Modumskolen
- *«En oppvekst for livsmestring»* - en helhetlig strategi for barn og unges oppvekstvilkår i Modum.

Disse inneholder viktige målsetninger og retningsvalg for alt arbeid og prioriteringer som gjøres i sektoren.

## 4.2 Sektorens driftsramme

SEKTORENS DRIFT	Mill. kr	2017	2018	2019	2020
		Regnskap	Regnskap	Budsjett	Budsjett
Undervisning	Utgift	344,2	349,2	325,3	311,999
	Inntekt	63,5	65,7	51,2	49,050
	<b>Nettoutg</b>	<b>280,7</b>	<b>283,5</b>	<b>274,1</b>	<b>262,949</b>

Undervisningssektoren budsjetteres med 341 årsverk i 2020. Dette inkluderer frikjøp av tillitsvalgte. Det er budsjettert med 4 lærlinger.

### Hovedtrekk for undervisningsetatens budsjettforslag for 2020:

- Elevantallet for grunnskolen i Modum forventes å være stabilt kommende skoleår.
- Lærernorm er innført fra skoleåret 2018/2019. Denne skjerpes ytterligere fra og med skoleåret 2019/2020. Dette krever blant annet omfordeling av midler til pedagogstillinger.
- Velkomstklasse for ungdomstrinn ved NMU legges ned fra og med høsten 2020.
- Det gis ikke lenger åpning for å søke skoleplass i Skotselv for elever bosatt i Modum. Dette gjelder ved start ved barneskole og ved start ved ungdomsskole.
- Ytterligere bortfall av inntekter ved Voksenopplæringen.
- Det budsjetteres med 19 ekstra kommunale barnehageplasser i Skredsvikmoen barnehage.
- Tilskudd til ikke-kommunale barnehager økes med 1,6 mill. kroner.
- Det er lagt opp til bruk av prosjektmidler i BOOST på 1,4 mill. kr.

## 4.3 Tjenesteområdets drift

Undervisningssektorens driftsbudsjett fordeles slik på tjenesteområdene:

FUNKSJONER		Budsjett 2020			Bud. 2019
	1000 kr	Utgift	Inntekt	Nettoutg.	Nettoutgift
100	Politisk styring	179		179	345
120	Administrasjon	2 518	137	2 381	2 390
121	Forvaltning eiendom	5		5	552
201	Barnehage	109 513	13 936	95 577	92 441
202	Grunnskole	162 528	19 208	143 320	138 496
211	Styrket tilbud førskolebarn	11 057	1 191	9 866	10 810
213	Voksenopplæring	12 100	6 718	5 382	5 347
215	Skolefritidstilbud	8 435	7 247	1 188	2 279
221	Barnehagelokaler og skyss	314	63	251	3 994
222	Skolelokaler			0	12 752
223	Skoleskyss	5 350	550	4 800	4 700
Sum sektor		<b>311 999</b>	<b>49 050</b>	<b>262 949</b>	<b>274 107</b>

### Politisk styring

Området omfatter møter og godtgjøring. Det legges ikke opp til noe disposisjonspost for hovedutvalget.

### Administrasjon

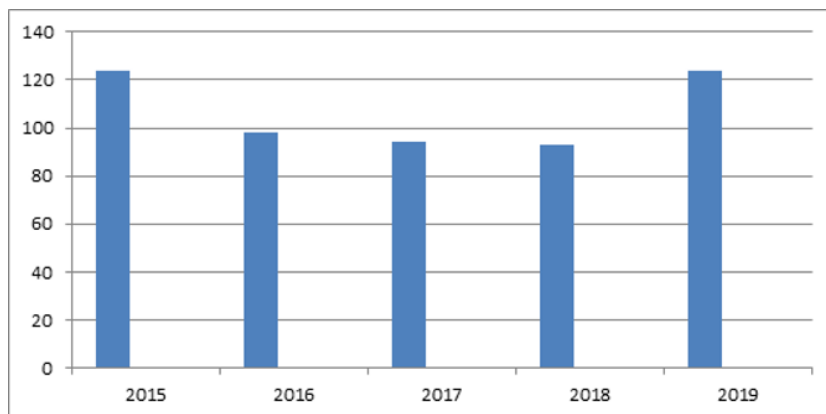
For 2020 budsjetteres det med 2,2 årsverk til administrasjon. Dette er etats- og barnehageledelse, samt merkantil stilling med 0,2 årsverk.

### Førskole/styrket tilbud til førskolebarn

Antall barnehageplasser budsjettert i 2019 og 2020:

År	Kommunale	Ikke-kommunale	Totalt
2019	456	394	850
2020	475	396	871

Den kommunale barnehagekapasiteten justeres etter innbyggernes behov. Sammensetningen av barnegruppene i de kommunale barnehagene er i endring. Det er økning av barn i alderen 0 – 2 år. Konsekvensene er at bemanningen tilpasses barngruppen, som utgjør færre barn pr årsverk. De ikke-kommunale barnehagene har ikke hatt den samme endringen, da noen av barnehagene har opptakskriterier knyttet til barnas alder. Tabellen viser barn i alderen 0 – 2 år i de kommunale barnehagene. Det er budsjettert for å ha bemanning for å ivareta nasjonal bemanningsnorm og pedagognorm.



Figur 3: Barn under 3 år i kommunale barnehager

### Foreldrebetaling

Maksprisen for barnehager er 3 135 kr per måned. Prisen justeres årlig i statsbudsjettet. Foreldrebetalingen skal ikke overstige 6 % av den samlede inntekten i husholdningen. Dette gjør at familier med samlet inntekt på under 574 750 kr har rett på redusert foreldrebetaling.

Det er gratis kjernetid for husholdninger som har en samlet inntekt som er lavere enn 566 100 kr per år for barn i alderen 2 til 5 år.

Det budsjetteres med 9,2 mill. kr i foreldrebetaling i 2020 - mot 9,0 mill. kr i 2019.

### Ikke-kommunale barnehager

Modum kommune finansierer de ikke-kommunale barnehagene basert på regnskapstall fra de kommunale barnehagene, justert for pensjonskostnader og lønns- og prisvekst. Antall plasser i de ikke-kommunale barnehagene ligger stabilt rundt 400. Kostnadene til ikke-kommunale barnehager i budsjett 2020 økes med 1,6 mill. kr, til 49,0 mill. kr.

Tabell for satser de siste årene (2020-sats er foreløpig):

År	Fulltidsplass for barn under 3 år	Fulltidsplass for barn over 3 år
2020	229 276	111 081
2019	225 264	109 254
2018	210 159	101 232
2017	198 662	95 915

Figur 4: Satser for ikke-kommunale barnehager

### Utgifter til barn med barnehageplass i andre kommuner

Alle barn med rett til plass har fått plass i en barnehage i Modum for barnehageåret 2019/2020. Likevel har Modum kommune til enhver tid noen barn i andre kommuner. Disse plassene refunderes til kommunen der barnet har barnehageplass. Denne trenden er nedadgående, men foreldrene står fritt til å velge barnehageplass i en annen kommune dersom de ønsker det. For 2020 budsjetteres denne kostnaden med 1,0 mill. kr, mot 1,6 mill. kr i 2019. Denne høsten er det ingen barn fra Modum med barnehageplass i Sigdal.

### Styrket tilbud

Det er en utfordring å budsjettere omfanget av spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, da behovet varierer fra år til år og øker i løpet av barnehageåret. Kommunen fullfinansierer behov for hjelp og tilrettelegging i både kommunale og ikke-kommunale barnehager. Behovet for spesialpedagogtimer er relativt stabilt.

Barn med nedsatt funksjonsevne har etter barnehageloven rett på kommunal tilrettelegging for å kunne benytte seg av et barnehagetilbud. Behovet for tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne har vært økende, men det er variasjoner i forhold til kull som kan tyde på en nedgang fra høsten 2020. Dette forsterkes ved at rutineene for vedtak og tildeling av midler til støtte endres.

### Grunnskole

Grunnskolen i Modum er i stadig utvikling. Modumskolens visjon «Skolemestring for livsmestring» og styringsdokument er sentralt for alle skolars utviklingsplaner.

#### Hovedfokus for grunnskolen i 2020:

- *Oppfølging av lærernorm:* Hovedfokus i budsjettet for 2020 vil være å ivareta lærernormen i grunnskolen. Det arbeides med å omfordele budsjettmidler ved skolene for å kunne nå dette. For skoleåret 2019/2020 er norm for lærertetthet 15 elever per årsverk i 1.-4. trinn, og 20 elever per årsverk i 5.-10. trinn. I denne normen inngår ikke timer til spesialundervisning og særskilt norskopplæring.
- *Fagfornyelse:* Nye læreplaner skal tas i bruk i fra skolestart 2020. Faginndelingen beholdes, men innholdet og struktur endres for å fange opp prinsippene som ble

etablert i [Stortingsmelding 28 \(2015-2016\) Fag – Fordypning – Forståelse](#). Det er også etablert en ny overordnet del for grunnskolen. Denne beskriver hvilke verdier og prinsipper grunnopplæringen skal bygge på. Det innføres også tre tverrfaglige temaer; demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling, og folkehelse og livsmestring. Dette vil innebære utviklingsarbeid ved hver enkelt skole og for Modumskolen i felleskap. I tillegg vil det være kostnader ved å fornye læremidlene i Modumskolen de kommende årene.

Prognosene viser at elevtallet holder seg relativt stabilt i kommende skoleår.

#### Elevtall grunnskole

År	1.-10.	1.-7.	8.-10.
2020-21	1594	1110	484
2019-20	1590	1090	500
2018-19	1564	1084	480
2017-18	1565	1093	472
2016-17	1546	1091	455
2015-16	1523	1083	440

Figur 5: Elevtall for grunnskolen. (20-21 er prognoser)

For budsjettår 2020 er det statlige tilskudd til økt lærertetthet i grunnskolen innlemmet i kommunens rammetilskudd. Dette er utgjør 1,2 mill. kr i redusert statlig tilskudd.

Det er lagt opp til bruk av prosjektmidler i BOOST på 1,4 mill. kr. Midlene dekker fullt ut reiseutgifter og annet ved deltagelse i prosjektet, samt en koordinatorstilling ved undervisningskontoret som følger opp innsamling av data og sikrer gjennomføring av prosjektet. Vesentlig merarbeid ute i skolene dekkes også.

Prosjektet har varighet ut 2021, men hovedaktivitetene i Modums del av prosjektet foregår i skoleåret 2019/2020.

#### Refusjoner knyttet til elever i andre kommuner

Det er beregnet en bruttoutgift på 9,0 mill. kr i 2020, mot 9,6 mill. kr i 2019. Inntekten for gjesteelever i Modum kommune er i 2020 beregnet til 2,6 mill. kr, mot 2,8 mill. kr i 2019.

Gjesteelever omfatter i hovedsak fosterhjemsplasserte barn fra Modum, men omfatter også elever som bor i Modum og som går på skole i Øvre Eiker kommune. Dette er en ordning som kom på plass for noen få elever i Hasselgrenda, men som over tid har økt i omfang. Ordningen innebærer at Modum fullfinansierer både en snittkostnad per elev og alle timer til spesialundervisning og støtte. Ordningen omfatter i dag 14 elever og en total kostnad på 1,7 mill. kr. I tillegg kommer eventuelle kostnader for spesialundervisning dersom elevene har behov for dette.

Ordningen omfatter elever som i utgangspunktet tilhører Buskerud skole og Søndre Modum ungdomsskole. Elevene kan på en god måte inkluderes i allerede eksisterende tilbud på en effektiv måte. Denne ordningen er kun gjeldende fra Modum kommunes side, mens elever som søker andre veien får avslag. Dette gjelder både elever i Bingen-området som ønsker skolegang i Modum, og elever ved Verp og Fjerdingstad.

Det er under diskusjon en grensejustering i området rundt Bingen, men signaler fra Kommunaldepartementet er at dette ikke prioriteres i en tid hvor flere kommunesammenslåinger gjennomføres.

Det foreslås i budsjettet en endring i prinsippene om skolegang i andre kommuner for elever bosatt i Modum kommune. Denne ordningen fases på sikt helt ut, men fra og med høsten 2020 er det ikke lenger mulighet for å søke oppstart i første klasse utenfor kommunen. Det samme gjelder åttende klasse. Dette vil omfatte to elever i første klasse og tre elever som skal starte på ungdomsskole. Dette vil for budsjettåret 2020 utgjøre en besparelse på 350 000 kr, men økende for kommende år. Dette vil også styrke elevgrunnlaget ved Modums egne skoler.

### *Skolefritidstilbud*

Det legges opp til en nettoramme til SFO på 1,2 mill. kr. Ansatte ved SFO benyttes som regel også i skolene- Økonomisk ramme for SFO må ses i sammenheng med barneskolenes budsjetter, ettersom det er flere ansatte som arbeider begge steder.

Deltagelse i SFO har med unntak av 2018 vært relativt stabil rundt 55 % av 1.-4. klassinger. Det budsjetteres med tilsvarende deltagelse i 2020.

I august 2019 startet 355 barn i SFO i Modum, mot 358 barn i august 2018.

Det arbeides gjennom 2020 for å øke kvalitet og oppslutning om skolefritidsordningen i Modum.

I statsbudsjettet foreslås det å innføre gratis SFO-plass for barn med særskilte behov i 5-7. klasse, samt inntektsgradert foreldrebetaling i SFO i første og andre klasse. Det siste innebærer tilsvarende regler som for foreldrebetaling innenfor barnehageområdet ved at ingen husholdning skal betale mer enn 6 % av sats for foreldrebetaling.

Den kommunale ordningen for gradert foreldrebetaling over og under 3G erstattes av den statlige. Det legges opp til en prisvekst i SFO-sats.

### *Skoleskyss*

Skyssutgifter til og fra skolen foreslås videreført på omtrent samme nivå, men prisjustert.

### *Skolelokaler*

Ved nyttår 2019 ble arbeidsgiveransvar for vaktmesterne i skolen overført til teknisk etat og samorganisert med kommunens øvrige vaktmestertjeneste. I budsjettet 2020 foreslås øvrig ansvar for drift av undervisningsetatens bygg også overført til teknisk etat. Dette vil bidra til en god sammenheng mellom drift og vedlikehold av bygg, samt sammenheng mellom investeringer for besparelser av driftsutgifter innen strøm, vann, og annet.

### *PPT*

Den interkommunale PP-tjenesten for Modum, Sigdal og Krødsherad videreføres med samme aktivitetsnivå som i 2019 ut fra avtale om interkommunalt samarbeid om tjenesten.

### *Voksenopplæring*

Behovet for voksenopplæring i Modum reduseres ytterligere i 2020. Dette på grunn av en generell nedgang av antall bosatte flyktninger i Midt-Buskerud. Verken Krødsherad eller Sigdal ble anmodet om å bosette flyktninger i 2018 og 2019. Tilskuddene til norskopplæring

gis for tre år, men rettigheten til opplæring varer i fem år, med mindre de har andre tilbud om språkpraksis, utdanning eller arbeid.  
Det budsjetteres med en reduksjon i inntekter på 1,2 mill. kr i 2020. Det vil også i 2020 være fokus på å tilpasse drift til behov.



## 5. HELSE- OG SOSIALSEKTOR

### 5.1 Mål for helse- og sosialsektoren

#### Mål for helse- og sosialsektoren

##### **Sikre at brukere/pasienter er på rett omsorgsnivå og får tilpassede tjenester**

Sikre oppfølging av rutiner vedrørende saksbehandling og god kommunikasjon mellom saksbehandler og tjenesteledet.

*Måleindikator: Nødvendige revurderinger blir gjennomført, årlig gjennomgang.*

##### **Økt satsing rus/psykisk helsevern**

Styrke og utvikle tjenesten innen rus og psykisk helse, spesielt rettet mot ungdom og yngre voksne. Revidere rusmiddelpolitisk handlingsplan. Etablere tilbud i Modum.

*Måleindikator: Modum kommune skal være på gjennomsnitt i Buskerud når det gjelder antall innleggelser i 2. linjetjenesten.*

##### **Tidlig innsats barn og ungdom**

Videreutvikle og samordne forebyggende tiltak rettet mot barn og unge. Legge vekt på tverretattlig samarbeid. Sikre innbyggerne tilpasset tilbud lokalt. Eget familieteam som et lavterskeltilbud. Se familien som helhet med vekt på arbeidsrettede tiltak der dette er nødvendig. Videreutvikle tjenestetilbudet (Familiens hus). Fokus på boligsosiale forhold.

Etablere et samordnet tilbud til familier med hjemmeboende barn som trenger ekstra oppfølging, med utgangspunkt i tun funksjonshemmede.

*Måleindikator:*

- *Andel unge 18-24 år som mottar sosialhjelp på NAV skal være under 5 %.*
- *Flere barn får forebyggende tiltak fra helsestasjon og barneverntjenesten.*
- *Færre barn har behov for plassering utenfor hjemmet.*

##### **Egenmestring og økt trivsel**

Større vekt på innhold i tjenesten. Legge vekt på tiltak for at eldre kan oppleve økt hverdagsmestring. Dette er tiltak som hverdagsrehabilitering, øvrige tiltak på Frydenberg og Frisklivssentralen. Implementering av tankegangen i øvrige avdelinger. Vurdere tiltak i forhold til resultat av brukerundersøkelsen. Etablere brukerutvalg.

*Måleindikator: Stabilisere andel hjemmeboende eldre over 80 år på over 85 %.*

**Andre områder:**

**Sykefraværet i helse og sosial reduseres fra 8,8 % i 2018 til totalt 7 % i løpet av økonomiplanperioden 2020-2023.**

Sykefravær har vært økende de siste årene, men gjennom 2019 er korttidsfravær redusert fra 2,3 til 1,9 %.

## 5.2 Sektorens driftsramme

<b>SEKTORENS DRIFT</b>		2017	2018	2019	2020
	Mill. kr	Regnskap	Regnskap	Budsjett	<b>Budsjett</b>
Helse og sosial	Utgift	467,1	477,7	454,0	454,190
	Inntekt	99,6	100,2	95,3	89,459
	<b>Nettoutg</b>	<b>367,5</b>	<b>377,5</b>	<b>358,7</b>	<b>364,731</b>

Helse- og sosialetaten har i 2020 en netto driftsramme på 364,7 mill. kroner.

Det budsjetteres med 423 årsverk, inklusive engasjementer og prosjektstillinger - en total reduksjon på 11 årsverk sammenlignet med vedtatt budsjett 2019. Dette er et resultat av redusert antall plasser, samtidig som det er styrking av tilbudet på Modumheimen. Årsverkene tilhørende B4 på Modumheimen lå inne i budsjett 2019.

Drift av formålsbygg er i budsjettet overført til teknisk etat.

Det vil være nødvendig organisere de ulike tilbudene i mer retning av gruppetilbud for å ha en bærekraftig drift.

### Hovedtrekk for helse- og sosialsektorens budsjett 2020:

Noen av endringene i budsjettforslaget bygger på tiltak fra 2019.

- Flyktningetjenesten har redusert med 1,9 mill. kroner på introduksjonsstønad.
- Redusert inntekter ressurskrevende brukere, 5,2 mill. kroner
- Tiltak Folkehelse – barn/unge videreføres, styrkes ytterligere med 700 000 kroner
- Helårsvirkning B4 Modumheimen, styrket med 5 mill. kroner
- Videreføring økt grunnbemanning, 2 mill. kroner
- Tun funksjonshemmede, omdisponering av ressurser intern i tunet, Furulund bofellesskap økt med 2,16 årsverk
- Barneverntjenesten økes med 833 000 kroner
- NAV økt totalt med 1,5 mill. kroner; kvalifiseringsstønnen er redusert og økning i sosialhjelp på 3,2 mill. kroner
- Økte betalingsatser for mat med 5 prosent
- Ett årsverk til turnuskandidat fysioterapeut
- Reduksjon i utgifter til overliggenderøgn innen somatikk og psykisk helsevern med 360 000 kroner
- Refusjon fra annen kommune, reduksjon på 1,2 mill. kroner
- Legevakt/krisesenter er økt med 900 000 kroner
- Omsorgslønn er økt med 300 000 kroner

- Flytting av vaskeridrift fra Modumheimen til Modum ASVO AS.
- Budsjettert med bruk av bundne fond på 2,103 mill. kroner
- Reduksjon med 14 plasser til heldøgns omsorg, Frydenberg og Geithus bo- og dagsenter
- Økning i VTA-plasser med 240 000 kroner

### **Kompetanse:**

Det er viktig med en kontinuerlig vurdering av kompetanse. Kompetanseplanens satsingsområder i 2020 vil påvirke valgmuligheter i forhold til videreutdanning.

Det har vært satset på videreutdanninger og kompetanseheving de siste årene.

Videreutdanning har vært en betydelig merutgifts med hensyn til innleie av vikar, og vil nå bli strammet inn. Staten vil videreutvikle bruken av KS-læring.

### **Heltidskultur:**

Helse- og sosialetaten er ikke i mål med å ha en heltidskultur, men det er tatt et stort skritt i riktig retning. Gjennomsnittlig stillingsstørrelse for turnusansatte har økt fra 59 prosent i 2014 til 65,5 prosent i 2018. Kommunen er nå tett på landssnittet (66 prosent), og har i positiv forstand en langt brattere kurve enn resten av landet.

I 2014 var det 73 ansatte i turnus med full stilling, denne har økt til 88 ansatte i 2018.

Antall stillinger under 30 prosent har gått ned fra 123 i 2014 til 89 i 2018.

I heltidsarbeidet er det satt klare mål. I utgangen av 2020 vil vi ha:

- Gjennomsnittlig stillingsstørrelse innen helse og omsorg 75 %.
- 60 % av alle turnusansatte er ansatt i 100 % stilling.
- 85 % av alle ansatte er ansatt i 100 % stilling.
- 70 % av alle innleide vakter blir dekt av faste ansatte

Bemanningsentralen har en viktig rolle både i forhold til å holde fokus på heltidskultur og gjennomføre tiltak. Arbeidsgiver og tillitsvalgte må samarbeide tett.

### 5.3 Tjenesteområdenes drift

Helse- og sosialsektorens driftsbudsjett fordeles slik på tjenesteområdene:

FUNKSJONER		Budsjett 2020			Bud. 2019	
		1000 kr	Utgift	Inntekt	Nettoutg.	Nettoutgift
100	Politisk styring		111		111	391
120	Administrasjon		3 169	711	2 458	2 043
121	Forvaltningsutg. i eiendomsforv.				0	675
232	Forebygging, helsestasjon		16 527	3 876	12 651	12 296
233	Annet forebyggende helsearbeid		12 392	1 915	10 477	10 360
234	Aktivisering eldre og funk.h.		10 601	2 158	8 443	6 706
241	Diagnose, behandling, rehab.		26 594	3 708	22 886	22 842
242	Råd, veiledning og sosial		6 964	1 132	5 832	5 951
243	Tilbud til personer med rusprobl.		3 339	560	2 779	1 079
244	Barneverntjeneste		15 434	9 693	5 741	6 658
251	Barneverntiltak i familien		4 606	1 853	2 753	2 247
252	Barneverntiltak utenfor familien		24 578	2 129	22 449	21 560
253	Pleie, omsorg,hjelp i institusjon		126 963	35 157	91 806	95 840
254	Pleie, omsorg hjelp i hjemmet		168 410	24 266	144 144	135 309
261	Institusjonslokaler				0	3 023
273	Arbeidsrettede tiltak i kom.regi		1 240		1 240	1 000
275	Introduksjonsordning		10 071	161	9 910	11 141
273	Kvalifiseringsordning		3 510		3 510	5 050
281	Økonomisk sosialhjelp		18 658	1 000	17 658	14 530
285	Tjenester utenfor ordinært kom.tj		1 023	1 139	-116	0
Sum sektor			<b>454 190</b>	<b>89 459</b>	<b>364 731</b>	<b>358 700</b>

#### *Politisk styring*

Det legges ikke opp til noe disposisjonspost for hovedutvalget.

#### *Administrasjonen*

Det har tidligere vært en samlepost på inntekter lagt til administrasjonen, som økte inntekter på tjenester og sykkelønnsrefusjon. Inntektene er forholdsvis fordelt på virksomhetene. Det er satt av 511 000 kroner til lønnspost i etaten.

#### *Kommunehelsetjenesten*

Det er i 2019 ansatt kommunal lege ved Geithus helsesenter. Dette er en ny ordning. Utgifter og inntekter går i balanse. Legevakt og kritesenter er økt med 900 000 kroner.

#### **Helsestasjonstjeneste**

Tjenesten baserer seg på fortsatt statlige styrkningsmidler. Tjenesten har fokus på kjerneoppgaver samt utvikling av tjenester og samhandling; blant annet gjennom arbeidet med Treffsikre tjenester, Familiens Hus, Samarbeidsarena psykisk helse- SAPH, samt etablering av et lokalt BUP-tilbud i kommunen.

## Frisklivssentralen

Frisklivssentralen viderefører sitt kjernetilbud med hjelp til å endre levevaner og mestre helseutfordringer, innbyggerrettet arbeid for å fremme helse og forebygge sykdom. Samtidig bidrar Frisklivssentralen betydelig i et tverrsektorielt folkehelsearbeid.

Dette utviklingsarbeidet er i tråd med de prioriterte områdene:

- styrke innbyggers yrkestilknytning
- tidlig treffsikker innsats
- gi alle barn mulighet til deltakelse i fritidsaktiviteter

Etaten ble i 2019 tilført 1,8 mill. kroner til tiltak innen folkehelse – barn/unge. Denne posten er styrket med ytterligere 700 000 kroner i 2020.

## Barnevern

MODUM KOMMUNE	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 (30.6.19)
Antall meldinger	109	150	191	203	214	186	153	179	184	156	82
Antall avsluttede undersøkelser	91	75	122	149	137	130	124	137	139	130	77
Barn med hjelpetiltak	65	81	86	103	99	115	114	107	96	79	89
Av disse; barn plassert frivillig utenfor hjemmet	9	6	7	3	10	10	10	8	6	6	6
Barn under omsorg/ plassert utenfor hjemmet (inkl. akuttvedtak)	11	17	30	38	44	47	47	53	53	46	47
Antall barn i tiltak totalt	76	98	116	141	153	162	161	160	149	125	136
Prosentandel fristoversittelser i undersøkelsessak	13,6%	5,4%	2,5%	15,6%	10,3% (MB)	16,9% (MB)	20,2% (MB)	6,6% (MB)	0,7% (MB)	3,5% (MB)	---
Antall saker per besatte stilling (for Midt-Buskerud- MB)	-----	29,2	28,6	31,9	32,3 (MB)	21,2 (MB)	23,9 (MB)	22,2 (MB)	21,3 (MB)	20,3 (MB)	---

Det er stabil saksmengde i barneverntjenesten i 2019 hva gjelder antall meldinger, undersøkelser og barn i tiltak. Kostnadskrevene plasseringer utenfor hjemmet med kjøp av institusjonsplasser for ungdommer med atferd/rusvaner gir totalt sett økning i budsjett for 2020 med 850 000 kr.

Barneverntjenesten drifter fra sommer 2019 egen barnevernvakt i samarbeid med Øvre Eiker. Det forhandles om vertskommuneavtale med Modum som vertskommune.

Tjenesten har i 2019 klart å håndtere saksmengden uten kjøp av private eksterne tjenester, og har som mål for 2020 at det satses på egen bemanning og kompetanse. Fra 2020 vil det også bli ansatt Skole-LOS i et treårig prosjekt med prosjektmidler fra Bufdir. Tilsyn med barn i fosterhjem er tilbakeført barnevernområdet og det erfarer en økning av antall barn i fosterhjem som plasseres i kommunene. Tjenesten mottar 6,5 årsverk øremerkede midler (saksbehandling og tiltaksstillinger i STYRK-team) fra Fylkesmannen og det forventes at midlene forlenges.

## *NAV – Sosialtjenesten*

Den forventede økningen på kvalifiseringsprogrammet i 2019 har ikke slått til. Dette innebærer at det legges inn en reduksjon i kvalifiseringsstønad for 2020.

En innstramning av statlig regelverk på arbeidsavklaringspenger for yngre innebærer at kommunen har fått en økning i ramme på 239 000 kroner.

Den økte flyktingestrømmen fra 2015/16 treffer NAV i form av flere brukere, og økt trykk på søknader. Som en følge av nye retningslinjer for stønader vedtatt 2019 (Flyktingetjenesten), er 300 000 kroner overført Flyktingetjenesten. Sosialhjelpsbudsjettet er økt med 3,2 mill. kroner. Økt behov for sosialhjelp i 2019 antas å vedvare ut i 2020.

Tiltak innen folkehelse – barn/unge er styrket, og intensjonen er blant annet å få flere ut i ordinært arbeid med ordinær lønn, slik at behovet for sosialhjelp reduseres.

## *Flyktingetjenesten*

Introduksjonsstønad er redusert med 1,9 mill. kroner for 2020.

År	Bosatt i Modum
2015	40
2016	57
2017	55
2018	17
2019	18 (foreløpig 11 bosatt)

Nytt kommunalt reglement regulerer utgifter til etablering og kvalifisering av nye bosatte flyktinger. Det er et barnefattighdomsfokus, ved øremerking av penger til klær, utstyr, leker, fritidsaktiviteter og Sommergøy. Barnehage og SFO er noe deltakerne selv må betale.

Det ses nærmere på en samlokalisering med felles resepsjon med Voksenopplæringen, noe som kan gi mer effektive tjenester.

Det vurderes utvidet deltakelse i introduksjonsprogrammet med inntil 1 år på de som er under 25 år og går siste året på grunnskole. Dette bidrar med mindre press på tjenester som NAV og vil føre til at Flyktingtjenesten får høyere måloppnåelse ved overgang til videregående skole.

## *Pleie og omsorg, hjelp i institusjon*

### **Tun Modumheimen**

Budsjett 2020 for Modumheimen sykehjem baserer seg på drift av 96 plasser. Fra 01.10.19 åpnet B4 med 8 plasser. Modumheimen ble tilført 5 mill. kroner til oppstart av B4.

Ansvar for kulturaktiviteter legges nå til dagsenter.

Det sees på en felles lederfunksjon for institusjonsplasser.

Det er i K-sak 56/19 vedtatt flytting av vaskeriet på Modumheimen til Modum ASVO. Dette gir en økt kostnad for Modumheimen på 1,465 mill. kroner, noe etaten har fått kompensert.

### **Frydenberg**

Frydenberg har driftet med 18 plasser fra åpningen i 2010. I forbindelse med innføringen av Samhandlingsreformen har Frydenberg hatt en viktig rolle. Det har vært to-tre observasjonsplasser i forbindelse med utskrivningsklare pasienter.

Frydenberg har vært kommunens rehabiliteringssenter. Det også har vært brukt til ordinære korttidsplasser. I tillegg har Modumheimen 9 korttidsplasser.

Det er nødvendig å redusere aktivitetsnivået i henhold til budsjetttrammene. Det forslås en endring fra 18 til 10 plasser. Frydenberg rendyrkes som et rehabiliteringssenter.

Frydenberg holdes åpent i sommerferieavviklingen, men med redusert drift, for å dekke behovet når det gjelder utskrivningsklare pasienter.

Kommunen er pålagt å ha turnuskandidat fysioterapeut. Denne stillingen legges til Frydenberg, og finansieres delvis av tilskuddsmidler.

### **Utskrivningsklare pasienter**

Det er i 2019 budsjettet med 510 000 kroner i overliggerdøgn innenfor somatikk og psykisk helsevern. Kommunen har hatt en del overliggerdøgn sommeren 2019 på grunn av stenging på Frydenberg. Drift av Frydenberg sommeren 2020 gjør at det er mulig å redusere overliggerdøgn med 360 000 kroner.

### **Sentralkjøkken**

I forbindelse med reduksjon av antall plasser ved Frydenberg er det ikke behov for eget personell på kjøkkenet. Dette utgjør en reduksjon på 1,14 årsverk. Økning av pris på mat tilsvarende 5 prosent er lagt inn i budsjettet.

## *Pleie og omsorg, hjelp i hjemmet*

### **BPA/ressurskrevende brukere/omsorgslønn**

Det har de siste årene vært en reduksjon i antall ressurskrevende brukere. Årsaken til dette er bortfall av tjenester, samt reduksjon i antall vedtakstimer. I budsjett for 2020 er det estimert en inntekt på 10,5 mill. kr, en reduksjon på 5,2 mill. kr i forhold til opprinnelig budsjett 2019.

Omsorgslønn er økt med 300 000 kroner i forhold til 2019.

Revurdering av vedtak når det gjelder BPA og omsorgslønn gjennomføres.

### **Hjemmebaserte tjenester**

Hjemmebaserte tjenester organiserer Hjemmetjenesten nord, Hjemmetjenesten sør og Mestringsenheten (Geithusberga bofellesskap, Ludo-huset, rus og psykisk helsetjeneste). I 2019 ble Geithus bo- og dagsenter underlagt hjemmebaserte tjenester med ny avdelingsleder. Det er overført 2 årsverk fra Mestringsenheten til hjemmetjenesten, hverdagsrehabilitering for en optimal tjeneste. Iverksatte velferdsteknologiske løsninger som medisindispensere (Evondos), videre utvikling av tilbudet innen velferdsteknologiske løsninger som GPS-sporing, ulike alarmer videreføres i 2020.

### **Geithus bo- og dagsenter**

Geithus bo- og dagsenter har vært driftet med 25 plasser med ulike brukergrupper (eldre, yngre psykiatri, rus). I underetasjen har det vært en egen «skjermet» avdeling for psykiatri/rus.

Det er nødvendig å redusere aktiviteten i etaten for å tilpasse seg budsjetttrammene. Det forslås en endring fra 25 til 19 plasser på Geithus bo- og dagsenter (GBD). Underetasjen med 6 plasser legges ned, og brukerne flyttes opp i 1. etasje. Underetasjen vil da ikke være bemannet. Geithus bo- og dagsenter rendyrkes som et tilbud innen rus/psykiatri.

### **Vikersund bo- og dagsenter**

Nybygget avdeling E har vært en forsterket enhet for yngre ressurskrevende brukere, med ressurser i forhold til denne brukergruppen. Det er nå ingen brukere igjen i denne gruppen. Bortfall av både tilskudd til ressurskrevende brukere og refusjon fra annen kommune utgjør til sammen 2 mill. kroner for Vikersund bo- og dagsenter.

Gjennomgang av turnus sett opp mot behov for ressurser til beboergruppa må gjennomføres i løpet av 2020.

### **Tun funksjonshemmede**

Det har i løpet av 2019 vært interne flyttinger av ressurser, blant annet fra Skolegata bofellesskap til Modum Arbeidssenter. Dagsentret i Skolegata har flyttet til Modum Arbeidssenter. En stor utfordring for Modum Arbeidssenter er transport av dagbrukere, noe det i dag brukes store ressurser på. Det er nedsatt en transportgruppe i etaten som skal se på løsninger for transport på en effektiv og kostnadsbesparende måte.

Det vil i løpet av en 2-årsperiode være behov for flere leiligheter for brukere innen tun funksjonshemmede. Furulund har i dag belagt 10 av 16 leiligheter. Det er behov for økte ressurser til Furulund. De øvrige boligene har en nedgang i årsverk for å dekke opp for økt behov på Furulund.

Det innføres en lik praksis når det gjelder betalte spisepauser. I tillegg legges det opp til at brukere i størst mulig grad skal følge vanlig arbeidsuke når det gjelder deltakelse på arbeidssenteret.

Kommunen satser på å samle brukere i større enheter fremfor små piloter.

### **VTA-plasser**

Det er lagt inn en økning på VTA-plasser med 240 000 kroner i budsjett 2020. Det er inngått avtale om 2 nye plasser i 2019.



## 6. KULTURSEKTOR

### 6.1 Mål for kultursektoren

#### Mål for kultursektoren

**Synliggjøre sektorens tilbud og gjøre det enklere for brukeren å benytte våre tjenester**

*Måleindikator:*

*Sektoren og innbyggere tar i bruk flere digitale tjenester til kommunens innbyggere (tilbud i biblioteket, på frivilligsentral og servicetorg)*

*Antall arrangementer (type og målgruppe) skal være minst 230 og besøkende/betalende skal være minst 270 000 personer. Antall åpne/tilgjengelige dager skal være som i 2019.*

**Kulturtilbudet til barn, unge og spesielle grupper prioriteres. Samhandling på tvers av sektorene for å synliggjøre tilbudene.**

*Måleindikatorer: Antall barn og unge som er aktive i lag/foreninger øker.*

**Andre områder:**

**Det generelle sykefraværet i kulturetaten skal ikke være høyere enn 4 % i 2020**

### 6.2 Sektorens driftsramme

<b>SEKTORENS DRIFT</b>		2017	2018	2019	2020
	Mill. kr	Regnskap	Regnskap	Budsjett	Budsjett
Kultur	Utgift	40,7	42,5	39,1	37,746
	Inntekt	15,6	16,0	14,3	14,402
	<b>Nettoutg</b>	<b>25,1</b>	<b>26,5</b>	<b>24,8</b>	<b>23,344</b>

Det budsjetteres med 31,5 årsverk i kultursektoren.

#### Hovedtrekk i budsjettet for 2020:

- Det etableres tilbud til barn 9-13 år – juniorklubb
- Styrking av tilskuddsordninger for lavterskeltilbud for barn/ungdom
- 50 prosent av tilskudd til kunstgressbane på Rolighetsmoen er innarbeidet i budsjett 2020. Resterende 50 prosent tilskudd innarbeides i budsjett 2021.
- 10 elevplasser på kulturskolen gjøres tilgjengelige for Opplevelseskortet.
- Tilskudd til integrering av flyktninger i kultur og fritidsaktiviteter er foreslått strøket. Styrker tilskudd til lavterskeltilbud.

- Økning i støtte til store kostnadskrevenne anlegg.
- Bruk av kulturretatens disposisjonsfond/bundne fond: 25 000 til skolemuseet – DKS, 35 000 kr til skolekino

#### Kultursektoren, tilbud til barn/unge – gratis og betalte tilbud

Tiltak	Målgruppe	Betaling	Gratis
Ungdomshus	Ungdom		x
Rockeverksted	Ungdom		x
Fritidstilbud utekontakt	Ungdom		x
Kulturskoleforestillinger/konserter	Alle		x
Leie skolerom	Alle		x
Bibliotek utlån	Alle		x
Bibliotek arrangementer	Alle		x
Bibliotek gaming	Barn/ungdom		x
Den kulturelle skolesekk	Barn/ungdom		x
Den kulturelle spaserstokk	Barn/ungdom		x
Skolekino	Barn/ungdom		x
Juniorklubb	Barn		x
Skolebibliotek	Barn/ungdom		x
Barnehagebibliotek	Barn		x
Sommerles	Barn		x
Boktrailer	Ungdom		x
Aktiv sommeruke	Ungdom		x
Treffsted for ungdom, Vikersund	Ungdom		x
Opplevelseskortet, 30 stk	Barn/Ungdom		x
UKM, Ung Kultur Møtes	Ungdom		x
Trening Modumhallen	Alle		x
Trening MSK svømmehall	Alle		x
Sommersvøm svømmehall	Barn		x
Frivilligsentral	Alle	x	x
Kino*	Alle	x	
Kulturskoleundervisning*	Barn/ungdom	x	
Kulturhus konserter/teater*	Alle	x	
Sommergøy*	Barn	x	
Kamper og arrangementer Modumhallen	Alle	x	
Svømmekurs MSK svømmehall	Barn	x	
Svømmekurs Furumo svømmehall	Barn	x	
Vanngym Furumo svømmehall	Voksne	x	
Adgang svømmehall*	Alle	x	

\*opplevelseskort

### 6.3 Tjenesteområdenes drift

FUNKSJONER		Budsjett 2020			2019	
		1000 kr	Utgift	Inntekt	Nettoutg.	Nettoutgift
100	Politisk styring		174		174	347
120	Administrasjon		1 022	16	1 006	979
121	Forvaltningsutg. i eiendomsforv.				0	75
202	Grunnskole		345	303	42	51
231	Aktivitetstilbud barn og unge		3 268	232	3 036	2 862
234	Aktivering eldre og funk.h.				0	842
370	Bibliotek		4 905	1 918	2 987	3 052
373	Kino		1 704	1 254	450	440
375	Museer		2 432		2 432	2 432
377	Kunstformidling		70		70	70
380	Idrett		11 812	6 445	5 367	3 385
381	Kommunale idrettsbygg		271	655	-384	2 507
383	Kulturskoler		5 063	1 093	3 970	3 844
385	Andre kulturaktiviteter		6 680	2 487	4 193	3 636
386	Kommunale kulturbygg				0	325
Sum sektor			<b>37 746</b>	<b>14 402</b>	<b>23 344</b>	<b>24 847</b>

#### *Politisk styring*

Hovedutvalgets disposisjonspost er satt til 75 000 kr. Bevilgningens størrelse er foreslått på bakgrunn av tidligere års erfaringer om behovet for disposisjonspost.

#### *Grunnskole (Kulturell skolesekk DKS)*

Skolemuseet på Sysle er en arena for alle barn i grunnskolen. For å sikre fortsatt tilbud avsettes 25 000 kr til tilbud i DKS. Finansiering er bruk av bundne fond.

#### *Aktivitetstilbud barn og unge*

To ukers aktivitet i sommerferien – Sommergøy, videreføres i 2020. Egenandelen er på 1 500 kr. For ikke å utelukke noen fra å delta på Sommergøy, er det muligheter for innehavere av Opplevelseskortet å melde seg på.

Ungdomshuset er godt besøkt, og målet er å opprettholde besøket på samme nivå som i 2019. Ungdomshusets målgrupper er ungdom som har begynt i 7. klasse til fylte 18 år. Tilbudet er kostnadsfritt for brukerne.

Juniorklubb for barn fra 10-13 år foreslås etablert fra september 2020. Kostnader i 2020 er beregnet til 40 000 kr, helårsdrift fra 2021 beregnes til 90 000 kr.

Juniorklubben skal være et supplerende tilbud til de fritidsaktivitetene som organiseres av lag og foreninger. Vi ønsker å trekke ungene aktivt med i driften av juniorklubben, og etablerer et klubbstyre som kan være med å planlegge og gjennomføre aktiviteter og arrangementer. Alle aktiviteter på juniorklubben skal være gratis.

Satsingen på å etablere helårs UKM – Ung Kultur Møtes videreføres. Dette er en del av en nasjonal satsing for å gi barn og ungdom mulighet for å delta med ulike kulturuttrykk gjennom workshops, seminarer og forestillinger/konserter/utstillinger.

Sektoren vil videreføre styrkingen av lavterskeltilbud gjennom tilskuddsordningene til lag og foreninger for barn/ungdom.

### *Aktivisering (Frivilligsentral)*

Leieprisene på Frivilligsentralen foreslås økt fra 01.01.2020. Prisene ble sist endret 01.01.2015. Det foreslås en lavere leiepris for lag og foreninger som er faste ukentlige leietakere. Faste leietakere er varslet om at det er foreslått endringer i leieprisen.

Leietaker	Lag og foreninger			Private		Offentlige instanser næringsdrivende	
	Nåv. pris	Ny pris	Fast ukentlig	Nåv. pris	Ny pris	Nåv. pris	Ny pris
<b>Pakkrommet</b>	150 kr	<b>200 kr</b>	<b>100 kr</b>	225 kr	<b>400 kr</b>	500 kr	<b>750 kr</b>
<b>Vognhallen</b>	400 kr	<b>500 kr</b>	<b>200 kr</b>	700 kr	<b>1000 kr</b>	1000 kr	<b>1500 kr</b>

### *Bibliotek*

Biblioteket ønsker å fortsette den gode trenden med flere aktiviteter og arrangementer, både for barn og voksne. Noen arrangementer er biblioteket ansvarlig for alene, noen arrangeres i samarbeid med kulturskole/kulturhus, og noen i samarbeid med andre, f.eks. lag og foreninger.

Biblioteket er og skal være en lavterskel møteplass der alle trives og føler seg velkommen. Det er søkt eksterne midler til innkjøp av lyd/lysanlegg, mobil scene og nye stoler i biblioteket. Bokbudsjettet er uendret. Det er også i år satt av midler til arrangementer, og av den grunn er utgiftene til inventar og utstyr redusert. Målsetningen i 2020 er 32 000 besøkende og 52 000 utlån.

### *Kino*

Modum kino holder stabilt besøk, men det ser ut til å være en tendens til at filmer med medium besøk går noe dårligere, mens de sterke titlene holder seg. Konkurransen fra omliggende kinoer og strømming er årsaker. Det er et mål at flest mulig skal ha mulighet til å gå på kino, derfor holdes prisnivået lavt. Det foreslås ingen endring i billettpriser.

Barne- og familiefilmer går aller best ved Modum kino, og har førsteprioritet. Skolekino tilbud vil fortsette i 2020 finansiert av midler fra fond, slik at alle barn og unge skal kunne oppleve film på kino og få en felles referanseramme. En egen kvalitetsfilm-serie for smalere film fortsettes. Det sees også på mulighet for «Live kino» med opera eller andre forestillinger. Nye samarbeid med lokale aktører sees også på, for å holde fokus på lokal kino oppe. Det opprettholdes en målsetting om fortsatt 10 000 besøkende på kino.

### *Tilskudd til museer*

Tilskuddet til Modums Blaafarveværk opprettholdes på 2019-nivå (2 155 000 kr). Modum kommune vil i løpet av 2020 vurdere videre støtte til Blaafarveværket og hvilket nivå det bør være på i framtiden.

Modum kommune er ikke vertskommune for Krøderbanen, men for å synliggjøre at Krøderbanen er viktig for Modum foreslås det å videreføre tilskuddet til Krøderbanen på samme nivå som tidligere - 270 000 kr.

## *Kunstformidling*

Tilskudd til Buskerud Teater videreføres med 50 000 kr, jfr partnerskapsavtale. Det foreslås å opprettholde støtten til konserter på Modum Bad på 20 000 kr.

## *Idrett*

Kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet ble vedtatt i 2017 og er gjeldende ut 2020. Planens handlingsprogram skal rulleres årlig. Revidering av planen starter i 2020.

Geithus ILs planer for kunstgressbane på Rolighetsmoen ble rullert inn på det prioriterte handlingsprogrammet i kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet i 2019. Kommunestyret vedtok i sak 21/19 at tilskudd til kunstgressbanen skulle innarbeides i arbeidet med budsjett for 2020. Rådmannen foreslår at tilskuddet deles over to år. 1 444 000 kr er lagt inn i 2020.

Lysløype i Bingen ligger inne i planens prioriterte handlingsprogram. Tilskudd fra kommunen til dette anlegget forutsetter at stønadsordningen for tilskudd til nyanlegg og vedlikehold økes med 700 000 kr i planperioden. Det er ikke rom for dette innenfor kulturbudsjettet.

Tilskudd til drift av store idrettsanlegg foreslås økt fra 165 000 kr til 210 000 kr. Tilskuddet skal etter føringer i kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet fordeles med lik andel av budsjetterte midler til Modum skisenter, Furumo skøytebane og Simostranda skiskytteranlegg. Det er ønskelig med en ytterligere opptrapping av dette tilskuddet, men det er ikke rom for dette i 2020.

### Furumo svømmehall

Det er lagt opp til drift på nivå som i 2019, med videreføring av åpningstider og servicenivå. Furumo svømmehall merker konkurranse både fra omliggende badeanlegg og fra andre fritidsaktiviteter. Det er viktig med konkurransedyktige priser, både for å opprettholde besøket og for at flest mulig skal kunne benytte tilbudet. Det foreslås ingen prisøkning. Barn og unge prioriteres ved oppstart av nye tilbud og aktiviteter.

Furumo svømmehall leverer skolesvømming til elever på alle klassetrinn i Modumskolen. Svømmehallen har et godt samarbeid med blant annet Frisklivssentralen, Modum svømmeklubb og andre frivillige lag og foreninger for å øke aktivitetsnivå, fremme folkehelse og sikre inntekter.

Mål for 2020 er minst like mange åpne dager som i 2019, økning i antall bursdagsgjester og totalt 80 000 besøkende i Furumo svømmehall.

## *Kommunale idrettsbygg*

Modumhallen drives videre som i 2019, med en meget nøktern drift.

## *Kulturskole*

Høsten 2019 gir kulturskolens 10 lærere undervisning i musikk og dans til 289 elever. Kulturskolens venteliste teller pr 20.09.2019 23 elever (14 på musikk og 9 på klassisk ballett).

Kulturskolen arbeider sammen med korpsene for å sikre videre korpsaktivitet i Modum. Per i dag har de 3 skolekorpsene til sammen 45 korpsmusikanter som elever i kulturskolen. To av korpsene får dirigent fra kulturskolen.

Kulturskolen arbeider kontinuerlig med rekruttering. Skoleåret 2019-2020 vil det bli gjennomført vennskapsuker, i tillegg vil kulturskolen tilby 10 gratis plasser via Opplevelseskortet.

Det må søkes på ordinært vis og plass tildeles ved ledig kapasitet. Alle kulturskolens forestillinger og konserter er gratis. Det foreslås ingen endring av semesteravgiften for 2020 i kulturskolen.

Den kulturelle spaserstokk (DKSS) for skoleåret 2019-2020 blir gjennomført i samarbeid med Sigdal og Krødsherad kommune.

### *Andre kulturaktiviteter*

#### Kulturhus

Det planlegges på samme driftsnivå som i 2019. Kulturhuset jobber mot fortsatt å ha både lokale aktører og nasjonale artister i ulike konstellasjoner og rettet mot ulike målgrupper. Viktige og prioriterte samarbeidspartnere er Riksteatret på nasjonalt og Brageteatret på regionalt nivå, samt alle de lokale aktørene som leier kulturhuset, samt de som har billettsalg gjennom kulturhuset; Modum Bad og Modum menighet.

Utvikling av driftsrutiner og samhandling mellom kulturhus, bibliotek og kulturskole vil fortsette i 2020. Dette er viktig for å kunne tilby enda større bredde av arrangementer og målgrupper.

Det er viktig for kulturhuset å nå nye kundegrupper og kunne tilby konkurransedyktige priser både for arrangører og publikum. Flexibilitet og skjønn er viktig for å nå dette målet. Målsettingen er 19 000 besøk i Modum kulturhus; 9 000 solgte billetter, og 10 000 andre besøkende.

#### Allment kulturarbeid

Tilskudd til integrering av flyktninger i kultur og fritidsaktiviteter er strøket. I 2019 var det kun en forening som søkte om tilskudd fra denne stønadsordningen. Midlene overføres til stønaden for lavterskeltilbud for barn/unge.

Stønadsordningen Refusjon av utgifter til leie av møtelokaler og treningsanlegg er redusert med 95 000 kr. I 2019 var 20 av 25 foreninger som fikk innvilget refusjon foreninger for voksne. Reduksjonen foreslås brukt til å øke tilskudd til drift av store idrettsanlegg og til etablering av juniorklubb for barn fra 10-13 år.

## 7. TEKNISK SEKTOR

### 7.1 Mål for teknisk sektor

#### Mål for teknisk sektor

**Entreprenører og husbyggere skal møte en imøtekommende og høyt kvalifisert byggesaksavdeling som effektivt håndterer forvaltningssaker.**

I henhold til plan- og bygningsloven § 25-1 har kommunen plikt til å føre tilsyn. Tilsyn er å påse at bestemmelser gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven følges.

Det er vedtatt en tilsynsstrategi for Modum kommune. Bakgrunn for å føre tilsyn er å ha gode bygg og redusere samfunnsmessige kostnader som følge av byggefeil.

*Måleindikator:*

*Det skal gjennomføres tilsyn med opptil 10 % av antall byggesaker per år. Modum kommunes tilsynsplan skal revideres i 2020*

**Modum kommune skal bidra til felles møteplasser, nettverk og klynger for næringslivet**

For å nå målet om at vi i framtiden skal produsere like stor andel av vår egen mat som i dag, må alle relevante aktører ta sitt ansvar og bidra. Ved å etablere et bredt sammensatt landbruksfaglig miljø, styrkes samarbeidet mellom dyktige produsenter og fagmiljøet.

*Måleindikator:*

*Det etableres et nytt kommunalt kontor for landbruksforvaltning ved Grønt fagsenter i løpet av januar 2020.*

**Modum kommune skal igjennom sin arealplanlegging tilrettelegge for at det er et tilbud av byggeklare tomter og leiligheter for salg, enten i privat eller offentlig regi.**

For å tilrettelegge for økt bosetting og attraktivitet skal det foreligge byggeklare tomter og leiligheter for salg.

*Måleindikator:*

- *Det etableres minst 50 nye boenheter pr. år.*

**Energieffektiviseringstiltak og CO<sub>2</sub> reduksjon i kommunale formålsbygg**

Etter gjennomførte energisparetiltak i 2020 skal samlet energiforbruk i kommunale formålsbygg reduseres med minst 1 mill. kr eks. mva. i forhold til målt energiforbruk i 2019.

*Måleindikator:*

- *Det skal oppnås en kostnadsbesparelse på 1 mill. kr for kjøp av energi til de kommunale formålsbyggene i 2020.*

### Mål for verdibevarende vedlikehold av kommunale formålsbygg

Modum kommunes eiendomsforvaltning skal sikre at bygningsmassen teknisk, funksjonelt og kvalitativt opprettholdes og utvikles på et nivå som sikrer at den tilfredsstillende gjeldende lover og forskrifter. Brukerne skal oppleve at inn klimaet er tilfredsstillende, at bygningsmassen utvikles i takt med endrede funksjonelle behov og at det utøves et verdibevarende vedlikehold. Tilstandsregistreringer etter definisjonen i NS 3424 – «Tilstandsanalyser», skal legges til grunn for å prioritere vedlikehold og investeringer.

#### Måleindikator:

- *Bygningene skal i snitt holde tilstandsgrad 1. Det er utgangspunktet for at bygningsmassen over tid ikke blir utdatert og opprettholder funksjonaliteten for brukerne.*
- *Det aksepteres ikke dårligste tilstandsgrad 3 på bygningsdeler eller funksjoner. Måloppnåelse rapporteres i årsmelding.*
- *Formålsbyggene skal følge en vedlikeholdssyklus på 6 år.*

#### Andre områder:

**Sykefraværet i teknisk etat skal reduseres til under 6,9 %, som var gjennomsnittet for 2018**

## 7.2 Sektorens driftsramme

<b>SEKTORENS DRIFT</b>		2017	2018	2019	2020
	Mill. kr	Regnskap	Regnskap	Budsjett	Budsjett
Teknisk	Utgift	99,7	96,2	105,9	135,748
	Inntekt	80,6	77,3	82,8	88,463
	<b>Nettoutg</b>	<b>19,1</b>	<b>18,9</b>	<b>23,1</b>	<b>47,285</b>

Teknisk sektor har en netto driftsramme på 47,3 mill. kr i 2020. Det er budsjettert med lønn til 107 årsverk.

#### Hovedtrekk i teknisk sektors budsjett for 2020:

Flere budsjettforutsetninger vil være avhengig av klima, uforutsette hendelser og etterspørsel som ikke lar seg forutse. Slike poster er budsjettert etter anslag.

- Det er budsjettert en besparelse for kjøp av energi på 1,0 mill. kr som følge av utførte energisparetiltak (EPC kontrakt) i 2019, samt deler av 2020.
- Økt grunnbemanning innenfor byggesak erstatter kjøp av ekstern byggesaksbehandling i 2020.
- Det har over tid kommet til vesentlig større arealer som skal driftes både innenfor bygg, vei og park, uten at det har vært mulig å øke driftskostnadene tilsvarende.



- Nye lærlingeplasser er budsjettet med 2 i parkvesenet og videreføring av en plass i kommunale formålsbygg.
- Økning av gebyrer i 2020:
  - Feiing og tilsyn økes med 5 %
  - Byggesak og plansaksbehandling økes med 5 %
  - Vann og kloakk avgiftene, samt tilknytningsavgiftene økes med 5 %
  - Øvrige gebyrer økes i takt med pris og lønnsvekst på 3,5 %.
- Teknisk etat får ansvar for bygningsrelaterte driftskostnader for formålsbygg fra 2020.
- De ansatte innenfor fagområdet jord- og skogbruk skal lokaliseres ved Grønt Fagsenter på Buskerud gård i 2020.
- Anskaffelse av programvare for tjenesteutvikling.

### 7.3 Tjenesteområdenes drift

Teknisk sektors driftsbudsjett fordeles på tjenesteområdene som vist i tabellen:

FUNKSJONER 1000 kr	Budsjett 2020			Bud. 2019
	Utgift	Inntekt	Nettoutg.	Nettoutgift
100 Politisk styring	171	0	171	378
120 Administrasjon	1 253	23	1 230	1 079
121 Forvaltningsutgifter eiendom	1 625	0	1 625	165
130 Administrasjonslokaler	2 100	200	1 900	1 991
173 Premiefond	0	0	0	0
190 Interne serviceenheter	46 725	25 018	21 707	21 651
213 Voksenopplæring	292	14	278	0
221 Barnehagelokaler og skyss	3 861	302	3 559	0
222 Skolelokaler	12 956	1 012	11 944	0
232 Forbygging helsestasjon	312	24	288	0
233 Annet forebyggende helsearbeid	101	12	89	0
234 Aktiviserings- og servicetjenester	100	20	80	0
241 Behandling, rehabilitering	836	61	775	0
254 Tjenester til hjemmeboende	899	63	836	0
261 Institusjonslokaler	6 178	703	5 475	0
301 Plansaksbehandling	1 762	420	1 342	1 341
302 Byggesaksbehandling	3 557	4 014	-457	-299
303 Kart og oppmåling	2 671	2 225	446	-233
320 Kommunal næringsvirksomhet	180	180	0	0
329 Landbruksforvaltning	2 361	135	2 226	2 099
332 Kommunale veier	10 887	2 600	8 287	7 959
338 Forebygging av branner	3 490	3 820	-330	-232
339 Beredskap mot branner	8 981	750	8 231	6 558
340 Produksjon av vann	1 358	0	1 358	1 416
345 Distribusjon av vann	5 362	16 525	-11 163	-8 584
350 Avløpsrensing	7 108	1 600	5 508	5 092
353 Avløpsnett	4 323	26 519	-22 196	-18 876
355 Gjenvinning husholdningsavfall	881	830	51	51
360 Naturforvaltning og friluftsliv	139	45	94	94
381 Kom. Idrettsbygg og idrettsanlegg	2 347	98	2 249	0
385 Andres kulturbygg	67	8	59	0
386 Kommunale kulturbygg	316	14	302	0
393 Gravplasser og krematorier	2 549	1 227	1 322	1 447
<b>SUM SEKTOR</b>	<b>135 748</b>	<b>88 463</b>	<b>47 285</b>	<b>23 097</b>

#### *Politisk styring*

Det er ikke budsjettert midler til hovedutvalgets disposisjonspost.

#### *Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen*

Forsikringspremien for alle formålsbygg er fra 2020 samlet i teknisk etat. Det er budsjettert en utgift på 1 625 000 kr.

## *Administrasjonslokaler*

Driften av rådhuset er budsjettert som i 2019.

## *Interne serviceenheter*

Interne serviceenheter inneholder tjenestoområdene renhold, teknisk sentral, verksted, bygningsvedlikehold og parkvesen.

### Renhold

Renholdsavdelingen har i samarbeid med bemanningssentralen tatt i bruk Visma ressurs. Dette bidrar til bedre ressursstyring.

Det settes av midler til planlegging av renhold etter Insta 800, med oppstart i 2020 med 100 000 kr.

### Parkvesen

Det er budsjettert med 2 lærlinger i 2020. Inntekt fra fordelte utgifter investeringsprosjekt i form av prosjektering og anleggsoppfølging i egen regi er budsjettert til 500 000 kr.

### Kommunale formålsbygg

Opprinnelig vedtatte budsjettposter knyttet til eiendomsrelaterte driftskostnader fra helse og omsorg-, undervisnings- og kulturetaten for 2019, er overført til avdelingen for kommunale formålsbygg. Det gjelder postene for energi, vann- og kloakkgebyr, renovasjon, bygningsforsikring, renhold og brøyting.

Avdelingen skal fra 2020 ivareta eieransvaret for alle kommunale formålsbygg, som innebærer det formelle eieransvaret for brannsikkerhet, elsikkerhet osv.

Det skal innføres brukeravtaler mellom de som har tjenester i kommunale formålsbygg og avdelingen for kommunale formålsbygg.

Inntekt fra fordelte utgifter fra salg av tjenester til Modum Boligeiendom KF samt investeringsprosjekt i form av prosjektering og anleggsoppfølging i egen regi er budsjettert til 2 000 000 kr.

Budsjetterte kostnader til elektrisitet skal reduseres totalt med 1,0 mill. kr i 2020 som følge av garanterte besparelser via det pågående energispareprosjektet (EPC kontrakten).

De nye tjenestene er budsjettert på funksjonene 213, 221, 222, 232, 233, 234, 241, 254, 264, 381, 385 og 385.

Besparelser på Ludohuset, Geithus og Vikersund bo- og dagsenter vil tilfalle Modum Boligeiendom KF, siden energikostnaden føres der.

EPC tiltakene vil gi en årlig garantert besparelse på 1 882 740 kr/år netto, etter alle tiltak er gjennomført i løpet av år 2020.

## *Plansaksbehandling*

Avgiften for planrelaterte tjenester er foreslått økt med 5 prosent i 2020.

Det tas i 2020 sikte på å utarbeide en sykkelplan/trafikksikkerhetsplan for myke trafikanter, på grunnlag av en sykkelstrategi. Dette i henhold til trepartsavtalen som Buskerud fylkeskommune og Statens Vegvesen har inngått med Modum kommune som sykkelbygd.

Planavdelingen skal i løpet av 2020 revidere og utarbeide en ny klima- og energiplan for Modum kommune, jfr. kommunestyrevedtak 102/15.

### *Bygge- dele- og seksjonering*

I budsjettvedtaket for budsjett 2019 var det forutsatt at «Byggesaksreglement og gebyrer gjennomgås i forbindelse med budsjettarbeidet for 2020».

Gebyrregulativet for byggesaker er i 2020 forenklet med færre gebyrarter.

Det arbeides med å utvikle en «kalkulator» på nettsiden til kommunen slik at tiltakshavere kan få beregnet forventet gebyr ved oppstart av en sak.

Økt grunnbemanning innenfor byggesak erstatter kjøp av ekstern byggesaksbehandling i 2020.

Selvkostberegningen for byggesak viser en selvkostgrad på 74 %. Det foreslås en opptrapping av gebyret med 5 % prisøkning i 2020. Inntektene er avhengig av omsetningen som ikke er forutsigbar.

### *Kart- oppmåling- og seksjonering*

Avgiften for kartrelaterte tjenester er foreslått økt med 3,5 %.

En ekstra stilling er budsjettert for å slutføre 500 kart- og oppmålingsforretninger i 2020.

Det er budsjettert midler til videreutdanning i 2020 og 2021 innen fagområdet «Tingrett for landmålere» ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Etterutdanningen er nødvendig for å ivareta oppmålingsvesenets løpende oppgaver.

### *Landbruk*

Kommunestyret har vedtatt at fagområdet jord- og skogbruk skal lokaliseres til Grønt Fagsenter på Buskerud gård i 2020. Det legges opp til overflytting av ansatte i løpet av januar 2020.

Flyttingen er budsjettert med en økt kostnad på 331 000 kr inkl. mva. i 2020.

### *Forebygging av branner*

«Livsviktig» er en kampanje og en nasjonal satsning fra Helsedirektoratet og DSB som skal bidra til å forebygge brann hos risikoutsatte grupper. Kampanjen blir en av forbyggende avdelings hovedtemaer i 2020.

Nær halvparten av de som omkommer i brann i Norge, mottar kommunale tjenester i hjemmet. Derfor er det særlig viktig at det er et samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og brann- og redningsvesenet.

En selvkostberegning for feiing og tilsyn viser en dekningsgrad på 86 % i 2018. Det foreslås å øke prisen med 5 % i 2020.

### *Beredskap mot branner og ulykker*

Kostnadene for tilknytning til Sør-Øst 110 IKS øker som følge av konsekvenser av kommunesammenslåing.

Prisen er foreslått økt fra 52 kr/innbygger til 55,60 kr/innbygger i 2020. Tilbakeføring av brannvesenets andel av alarminntekter for 2020 er satt til 530 000 kr.

### *Kommunale veier*

Budsjettering av vintervedlikehold er basert på anslagsbudsjettering siden det ikke er mulig å forutsi klimatiske utfordringer. For 2020 er det lagt til grunn samme kostnad som var vanlig ved milde snøfattige vintre før 2018.

Det har ikke vært mulig å øke driftsposter for veivedlikehold som følge av økt veiareal.

Inntekt fra fordelte utgifter investeringsprosjekt i form av prosjektering og anleggsoppfølging i egen regi er budsjettert til 1 100 000 kr.

### *Distribusjon av vann*

Det er forutsatt økte vann- og avløpsinntekter (VA-inntekter) på til sammen 3,5 mill. kr i 2020. Selvkost for vann i 2018 er beregnet til 86 %. Det er et akkumulert underskudd på selvkostfondet ved regnskap 2018 på 3,5 mill. kr.

Det foreslås å øke enhetsprisene for årsavgiftene med fastavgift og variabel forbruksavhengig del med 5 %, samt tilknytningsavgiften med 5 %.

Inntekt fra fordelte utgifter investeringsprosjekt i form av prosjektering og anleggsoppfølging i egen regi er budsjettert til 443 000 kr.

### *Avløpsrensing*

Utgifter til avløpsrensing er budsjettert på samme nivå som i 2019.

Selvkost for avløp i 2018 er beregnet til 91 %. Det er et akkumulert underskudd på selvkostfondet ved regnskap 2018 på 3,65 mill. kr.

Det foreslås å øke enhetsprisene for årsavgiftene med fastavgift og variabel forbruksavhengig del med 5 %, samt tilknytningsavgiften med 5 %.

Kommunens kostnad til drift og investeringer skal dekkes 100 % av gebyrinntekter.

Utvikling av vann- og kloakkavgiftene i økonomiplanperioden - nettokostnader:

Innhold	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Renteutvikling	2,05 %	2,05 %	2,25 %	2,25 %	2,25 %	2,25 %
Investeringer (1000 kr)						
Vann	15 371	3 350	4 350	4 350	23 350	23 350
Kloakk	6 743	5 600	6 000	6 000	6 000	6 000

Innhold	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Selvkost						
Vann	85 %	104 %	109 %	102 %	106 %	99 %
Kloakk	91%	101%	107%	113%	114%	113%
Selvkostfond (1000 kr)						
Vann	-3498	-2923	-1615	-1363	-544	-664
Kloakk	-3 625	-3 388	-1 940	990	4 093	7 176
Årsgebyr (inkl. mva.)						
Vann kr/m <sup>3</sup>	16,24	17,12	18,00	18,30	18,30	18,30
Kloakk kr/m <sup>3</sup>	31,01	32,56	34,19	34,19	34,19	40,7
Fastavgift:						
Vann kr/år	581	640	672	704	704	704
Kloakk kr/år	738	816	857	898	898	898
Årsgebyr for 150 m <sup>3</sup> /år						
Vann	3 017	3 208	3 372	3 449	3 449	3 449
Kloakk	5 389	5 700	5 985	6 026	6 026	6 026

## 8. INVESTERINGER

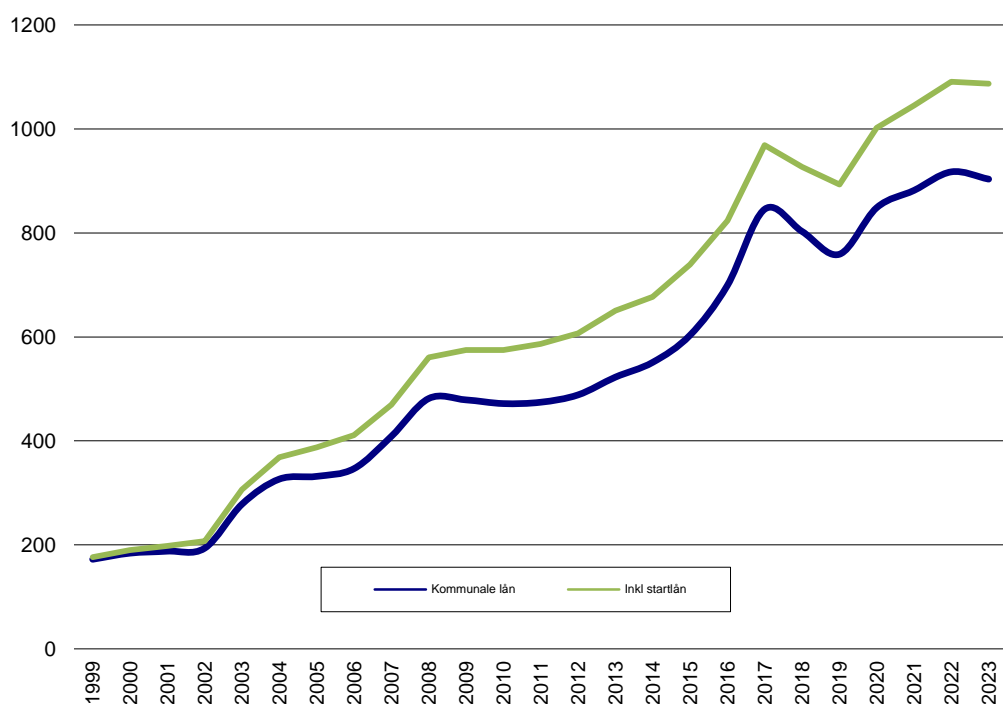
I kommende økonomiplan er ny bru på Geithus den største satsingen. Det er i planperioden lagt inn en kostnad på 131 mill. kr.

I tillegg er det i økonomiplanperioden lagt inn investeringer til skolebygg med 50 mill. kr , samt pott til tomtefelt/utviklingsområder næring med 100 mill. kr.

Investering i reservevannskilde med til sammen 43 mill. kr er lagt til slutten av økonomiplanperioden

Av figur 8-1 framgår det at lån til investeringer i planperioden vil økes med 144,6 mill. kr.

Figur 8-1 Utvikling i langsiktig lånegjeld



Tabell 8-1 Investering post 1-4 brutto

		Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
(tall i mill kr)		2019	2020	2021	2022	2023
Sentraladm	Digitalisering	4,3	<b>4,7</b>	4,8	4,4	4,4
Undervisning	Skoler			10,0	20,0	20,0
	Uteområde barnehager		<b>1,0</b>	1,0	1,0	1,0
Kultur		0,2				
Teknisk	Anleggslista	10,2	<b>9,1</b>	9,1	9,1	9,1
	Veianlegg	5,0	<b>10,0</b>	0,0	5,0	0,0
	Biler og maskiner	4,1	<b>3,3</b>	2,8	2,8	2,8
	Gang- og sykkelveier	4,0	<b>4,0</b>	4,0	4,0	4,0
	Invest/oppgrad.plan formålsbygg		<b>19,0</b>	19,0	19,0	19,0
	Formålsbygg	9,0				
	Formålsbygg: ramme utredning	1,5				
	Formålsbygg: videre utbygging					
	Ambulansesentral/lokaler hj.tj.		<b>48,0</b>			
	Rådhus	5,0				0,0
	EPC	15,0	<b>14,8</b>			
	Tomtefelt/utv. områder næring	1,8	<b>10,0</b>	30,0	30,0	30,0
	Vikersund sentrum Nord	4,0				
	Ny bru Geithus	26,0	<b>65,0</b>	40,0		
	ROS-tiltak	0,2	<b>0,2</b>	0,2	0,2	0,2
Parkering Vikersund Syd	7,5					
Reservevannskilde	1,0	<b>1,0</b>	1,0	20,0	20,0	
<b>Sum investeringer</b>		<b>98,80</b>	<b>190,10</b>	<b>121,90</b>	<b>115,50</b>	<b>110,50</b>

## 8.1 Sentraladministrasjonen

### Digitalisering

Bevilgninger til IKT, IKT grunnskolen og velferdsteknologi er slått sammen til en digitaliseringsbevilgning. Bevilgningen er foreløpig fordelt slik:

		Budsjett	Økonomiplan			
(tall i mill kr)		2019	2020	2021	2022	2023
	IKT	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
	IKT grunnskolen	0,9	1,3	1,3	0,9	0,9
	Velferdsteknologi	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
SUM	Digitalisering	<b>4,3</b>	<b>4,7</b>	<b>4,8</b>	<b>4,4</b>	<b>4,4</b>



## 8.2 Undervisning

### Skoler

Det gjennomføres mulighetsstudier for Vikersund og Stalsberg skoler i 2019. På bakgrunn av dette budsjetteres det foreløpig med en pott på til sammen 50 mill. kr i økonomiplanperioden. Sikrere anslag kommer når rapportene foreligger.

### Uteområde barnehage

Det er behov for oppgradering av uteområdet i de kommunale barnehagene. Det avsettes 1 mill. kr hvert år i økonomiplanperioden til dette.

## 8.3 Teknisk

### Anleggslista

Følgende prosjekter finansieres av bevilgning til anleggsliste i 2020. Anleggslista har en bevilgning i 2020 på 9,1 mill. kr.

<b>Beredskap</b>	
Øvingsanlegg brannberedskap	125 000
<b>Kart og oppmåling</b>	
Utstyr til kart og oppmåling	125 000
<b>Produksjon av vann</b>	
Oppgradering av vannbehandlingshus og høydebasseng	400 000
<b>Distribusjon av vann</b>	
Sonemåler 2020	125 000
Vannledningsanlegg Heggen 2020	2 500 000
Programmodul Komtek vannmåler	150 000
<b>Avløpsrensing</b>	
Oppgradering utstyr avløpsrensing	250 000
<b>Kloaknett</b>	
Rehabilitering pumpestasjoner 2020	200 000
Kloaknett Heggen 2020	2 550 000
<b>Vei</b>	
Vei og veidekke 2020	1 900 000
Gangvei og trafikkisikring 2020	200 000
Gatelys	200 000
<b>Park og Friluftsliv</b>	
Robotklippere	150 000
<b>Gravplass</b>	
Rehabilitering gangvei og belysning Heggen	225 000
<b>SUM</b>	<b>9 100 000</b>

### *Veianlegg*

Den nedre delen av Badeveien er ferdig prosjektert og konkurranse om entreprise er gjennomført. Prosjektet ferdigstilles i 2020. Det ble avsatt 5 mill. kr i 2019 og det foreslås ytterligere 10 mill. kr i 2020. Prosjektet må ses i sammenheng med prosjekt på gang-/sykkelvei.

Prosjektering og planlegging for Øvregata og Flataveien påbegynnes i slutten 2019. I økonomiplanen avsettes det 5 mill. kr til disse i 2022.

### *Biler og maskiner*

Det er utarbeidet en løpende utskiftingsplan for alle kommunens biler som beregner hva årlige investeringer må være for optimal drift av biler og maskiner. Det legges vekt på innkjøp av miljøvennlige kjøretøy, tilpasset oppgavene som skal løses. Det budsjetteres med 3,3 mill. kr i 2020 og 2,8 mill. kr i øvrige år i økonomiplanperioden.

I 2020 anskaffes følgende biler og maskiner (beløp inkl.mva)

Lastebil, (VAR)	1 600 000 kr
Mulag kantklippehode, Vei	125 000 kr
Gressklipper, parkvesen	250 000 kr
Tjenestebil, hjemmetj. Nord	270 000 kr
Tjenestebil, hjemmetj. Nord	270 000 kr
Tjenestebil, hjemmetj. Nord	270 000 kr
Minibuss 9 seter, VBD	<u>500 000 kr</u>
SUM	<u>3 285 000 kr</u>

### *Gang- og sykkelvei*

Modum kommune er sykkelbygd. Det vil bli planlagt flere strekninger med gang- og sykkelvei. Det er foreslått finansiering av oppstart av reguleringsplanarbeid for framføring av gang- og sykkelvei langs Jarenveien, Refsalveien og Heggenveien. Andre tiltak er vikepliktsregulering av sekundærveier til Geithusveien, Industriveien og Badeveien. Det budsjetteres med en ramme på 4 mill. kr årlig til gang- og sykkelveier i økonomiplanperioden. Det arbeides med strategiplan for sykkel- og gangveier.

### *Investerings- og oppgraderingsplan for formålsbygg*

Investerings- og oppgraderingsplan for formålsbygg skal vedtas i begynnelsen av 2020. Planen legger føringer på bevilgninger innen investeringsbudsjettet. I henhold til planen budsjetteres det med 19 mill. kr inkl. mva. hvert år.

### *Ambulansesentral/lokaler for hjemmetjenesten/hjelpemiddellager*

Det planlegges nybygg på Øvre Nedmarken med lokaler til ambulansetjenesten, hjemmetjenesten og hjelpemiddellager. Det avsettes 48 mill. kr inkl. mva. til bygget i 2020.

### *Rådhus*

Det er ikke avsatt midler til renovering av rådhus/nytt rådhus i økonomiplanperioden. Perioden benyttes til å utrede hva behovet er og hva som er beste løsning. Straktiltak for å bedre sikkerheten i rådhuset er igangsatt i 2019.

### *EPC (Energisparende kontrakter)*

Det er fremmet en egen sak om prosjekter som anbefales utført (k-sak 91/18). Bevilgning i 2020 er økt med 4,6 mill. kr til 14,8 mill. kr for å fullfinansiere prosjektet.

### *Tomtefelt/utviklingsområder næring*

I økonomiplanperioden settes det til sammen av 100 mill. kr til tomtefelt og utviklingsområder for næring. I beløpet ligger det forskuttering kryss på Rv35 og utgifter ved blant annet Skredsvikmoen næringsområde.

### *Ny bru Geithus*

Det budsjetteres med til sammen 131 mill. kr i perioden fra 2019 til 2021. Reguleringsplanen for området ble vedtatt i 2018 og arbeidet med grunnnerverv er igangsatt. Brua legges ut på nytt anbud i 4. kvartal 2019.

### *ROS-tiltak*

Det avsettes 200 000 kr årlig i investeringsbudsjettet for å finansiere tiltak som følge av vedtatt ROS-analyse.

### *Reservevannforsyning*

Utredning og planlegging av framtidig løsning for reservevann pågår. Det budsjetteres med 43 mill. kr til reservevann i perioden 2019-2023, men totalkostnaden forventes å bli betydelig høyere. Det forutsettes av selve anlegget ikke igangsettes før i 2022. Kostnadsoverslag vil fremmes når en har mer detaljer på plass.

## 8.4 Finansiering

Tabell 8-2 Bevilgningsoversikt investering

mill.kr	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2019	2020	2021	2022	2023
1. Investeringer i varige driftsmidler	98,8	<b>190,1</b>	121,9	115,5	110,5
2. Tilskudd til andres investeringer	4,5	<b>2,5</b>	0,5	0,5	0,5
3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	3,0	<b>3,0</b>	3,0	3,0	3,0
4. Utlån av egne midler	0,0				
5. Avdrag på lån	0,0				
<b>6. Sum investeringsutgifter</b>	<b>106,3</b>	<b>195,6</b>	<b>125,4</b>	<b>119,0</b>	<b>114,0</b>
7. Kompensasjon for merverdiavgift	17,6	<b>33,7</b>	22,0	17,6	17,0
8. Tilskudd fra andre	3,5	<b>0,2</b>	2,3	0,3	32,3
9. Salg av varige driftsmidler	22,8	18,5	9,5	5,0	14,0
10. Salg av finansielle anleggsmidler					
11. Utdeling fra selskaper					
12. Mottatte avdrag på utlån av egne midler					
13. Bruk av lån		<b>133,2</b>	81,6	86,1	40,7
<b>14. Sum investeringsinntekter</b>	<b>43,9</b>	<b>185,6</b>	<b>115,4</b>	<b>109,0</b>	<b>104,0</b>
15. Videreutlån	20,0	<b>30,0</b>	30,0	30,0	30,0
16. Bruk av lån til videreutlån	-20,0	<b>-30,0</b>	-30,0	-30,0	-30,0
17. Avdrag på lån til videreutlån	10,0	<b>10,5</b>	10,5	10,5	10,5
18. Mottatte avdrag på videreutlån	-10,0	<b>-10,5</b>	-10,5	-10,5	-10,5
<b>19. Netto utgifter videreutlån</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>
20. Overføring fra drift		<b>10,0</b>	10,0	10,0	10,0
21. Netto avsetninger/bruk av bundne investeringsfond	62,4				
22. Netto avsetninger/bruk av ubundet investeringsfond					
23. Dekning av tidligere års udekket beløp					
<b>24. Sum overføring fra drift og netto avsetninger</b>	<b>106,3</b>	<b>195,6</b>	<b>125,4</b>	<b>119,0</b>	<b>114,0</b>
25. Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)	0				

### Tilskudd til andres investeringer

#### Kirken

Av rammen på 20 mill. kr til rehabilitering av Heggen kirke, er det budsjettert med restbevilgning på 2 mill. kr i 2020.

Kirkelig fellesråd søker om økt bevilgning til de øvrige kirkene til 800 000 kr per år for de neste tre årene. Dette for å muliggjøre maling av tre av kirkene for å unngå råteskader. Det budsjetteres med 500 000 kr årlig til øvrige kirker.

### Investering i aksjer og andeler i selskaper

Kommunal Landspensjonskasse har anslått at egenkapitalinnskudd for 2020 vil bli 3 mill. kr. Det forutsettes at dette også gjelder for resten av økonomiplanperioden.

## *Tilskudd fra andre*

### Anleggsbidrag gangveier

Det budsjetteres med inntekt fra anleggsbidrag på gangveier med 200 000 kr i 2020 og 300 000 for hvert år i perioden 2021-2023.

### Vikersund Nord, kollektivknutepunkt

Det budsjetteres med refusjon av utgifter til kollektivknutepunkt med 2 mill. kr i 2021 og 2 mill. kr i 2023.

### Tilbakebetaling av forskuttering kryss Rv35

Tilbakebetaling av eventuell forskuttering av kryss på Rv 35 legges inn i 2023 med 30 mill. kr.

## *Salg av varige driftsmidler*

### Salg av tomter/eiendommer

I økonomiplanperioden planlegges det med blant annet med salg av boligtomter i Melumenga, salg av tomter på Nedmarken og tomtsalg Vikersund Nord. I tillegg skal tidligere barnehagelokaler på Rolighetsmoen og Gustadmoen selges. Det budsjetteres med tomtsalg på 14,5 mill. kr i 2020, 9,5 mill. kr i 2021, 5 mill. kr i 2022 og 4 mill. kr i 2023.

### Salg av biler

Det budsjetteres med salg av biler med 500 000 kr i 2020.

### Modum boligeiendom KF – EPC

I kommunens EPC-prosjekt ligger også investeringer på bygg som tilhører Modum Boligeiendom KF. Selskapet må dekke inn sin del av investeringen med 4 mill. kr i 2020.

## *Startlån*

Det forslås at opptak av startlån økes med 10 mill. kr i året til 30 mill. kr. Målgruppen for startlån er først og fremst småbarnsfamilier: Hovedmålet er å forebygge barnefattigdom. Startlån gis nå som fullfinansiering av boliger. Avslag har vært gitt til målgruppen på grunn av at lånemidlene allerede er utlånt. Det foreslås derfor en økning på 10 mill. kr for å hjelpe flere familier som sliter på boligmarkedet både med å eie og beholde bolig. Det budsjetteres med avdrag på 10,5 mill. kr årlig som finansieres av innbetalte avdrag fra lånekunder.

## *Overføring fra drift*

Det overføres driftsmidler til investeringsregnskapet med 10 mill. kr hvert år i økonomiplanperioden for å øke egenfinansieringen og dermed redusere lånebelastning.

Tabell 8-3 Oversikt gjeld og vesentlige langsiktige forpliktelser

mill.kr	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Økonomiplan		
				2021	2022	2023
<b>Investeringslån 01.01</b>	<b>848</b>	<b>803</b>	<b>759</b>	<b>848,6</b>	<b>881,9</b>	<b>917,6</b>
Lånopptak			133,2	81,6	86,1	40,7
Betalte avdrag	45	44	43,6	48,3	50,4	54,7
<b>Investeringslån 31.12</b>	<b>803</b>	<b>759</b>	<b>848,6</b>	<b>881,9</b>	<b>917,6</b>	<b>903,6</b>
<b>Videreutlån 01.01</b>	<b>123</b>	<b>124</b>	<b>134</b>	<b>144</b>	<b>154</b>	<b>164</b>
Lånopptak	20	20	30	30	30	30
Betalte avdrag	19	10	10,5	10,5	10,5	10,5
<b>Videreutlån 31.12</b>	<b>124</b>	<b>134</b>	<b>153,5</b>	<b>163,5</b>	<b>173,5</b>	<b>183,5</b>
<b>Vesentlige langsiktige forpliktelser</b>						

## 9. RÅDMANNENS FORSLAG

1. Med forbehold om Stortingets vedtak om skattøre, vedtas følgende satser for 2020:
  - Inntektsskatt for personlige skatteyttere: 11,10 %
  - For 2020 skal det skrives ut eiendomsskatt på kraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum. Jf. Eiendomsskattelovens § 3 bokstav c. Videre skrives det ut eiendomsskatt på næringsdelen (bygning og grunn) i de tidligere skattelagte verk/bruk, jf. andre ledd i overgangsregelen til eiendomsskatteloven §§3 og 4. Eiendomsskatt utgjør 0,7 % av takstverdien.
2. Budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023 vedtas slik det framgår av rådmannens forslag med vedlagt talldel:
  - Bevilgningsoversikt – drift
  - Bevilgningsoversikt – investering
  - Oversikt over gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser
3. Betalingssetter 2020 fastsettes i henhold til økonomiplanens vedlegg 4 og 5.
4. Kommunestyret minner om at budsjettet er en bindende plan. Det forutsettes at formannskapet, hovedutvalgene og administrasjonen i tråd med gjeldende delegeringsreglement og økonomireglement styrer etter budsjettvedtakets intensjoner og påser at omdisponeringer samsvarer med dette.
5. Kommunen følger selvkostprinsippet ved beregning av årsavgift for vann og avløp. Det vil si at underskudd så vel som overskudd kan innhentes gjennom avgiftsendring i de påfølgende årene.
6. Kommunestyret godkjenner låneopptak i 2020 på 30 mill. kr til startlån (Husbanken) og 133,2 mill. kr til investeringer.
7. Kommunestyret anser kommunens likviditet som tilfredsstillende. Med normale løp for inntekter og utgifter, samt sikring av finansiering før oppstart av investeringsprosjekter, vil likviditetssituasjonen få tilfredsstillende utvikling i budsjettåret.
8. Mål for økonomiplanperioden vedtas i henhold til vedlegg 6.

Vikersund, 04.11.2019

Aud Norunn Strand  
rådmann

## Vedlegg 1: Talldel rådmannens forslag

### Bevilgningsoversikt drift

(tall i mill kr)	Regnskap	Oppr bud	Budsjett	Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Rammetilskudd	-372,0	-402,999	-404,537	-404,5	-404,5	-404,5
2. Inntekts- og formuesskatt	-374,76	-363,322	-399,714	-399,7	-399,7	-399,7
3. Eiendomsskatt	-16,80	-16,800	-20,265	-20,3	-20,3	-20,3
4. Andre generelle driftsinntekter	-47,06	-34,388	-26,720	-26,7	-26,7	-26,7
<b>5. Sum generelle driftsinntekter</b>	<b>-810,6</b>	<b>-817,509</b>	<b>-851,236</b>	<b>-851,3</b>	<b>-851,3</b>	<b>-851,3</b>
6. Sum bevilgninger drift, netto	<b>754,7</b>	<b>761,977</b>	<b>797,181</b>	<b>795,2</b>	<b>795,2</b>	<b>795,2</b>
7. Avskrivninger	45,2	0,000	0,000	0,0	0,0	0,0
<b>8. Sum netto driftsutgifter</b>	<b>799,9</b>	<b>761,977</b>	<b>797,181</b>	<b>795,2</b>	<b>795,2</b>	<b>795,2</b>
<b>9. BRUTTO DRIFTSRESULTAT</b>	<b>-10,6</b>	<b>-55,532</b>	<b>-54,055</b>	<b>-56,1</b>	<b>-56,1</b>	<b>-56,1</b>
10. Renteinntekter	-11,6	-11,300	-10,500	-10,5	-10,5	-10,5
11. Utbytter	-17,6	-15,200	-17,300	-17,3	-17,3	-17,3
12. Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0,0	-				
13. Renteutgifter	21,8	24,695	25,100	25,7	26,7	28,3
14. Avdrag på lån	45,3	43,800	43,600	48,3	50,4	54,7
<b>15. Netto finansutgifter</b>	<b>37,9</b>	<b>41,995</b>	<b>40,900</b>	<b>46,2</b>	<b>49,3</b>	<b>55,2</b>
16. Motpost avskrivninger	-45,2	-	0,000	-	-	-
<b>17. NETTO DRIFTSRESULTAT</b>	<b>-18,0</b>	<b>-13,537</b>	<b>-13,155</b>	<b>-9,9</b>	<b>-6,8</b>	<b>-0,9</b>
Disponering eller dekning av netto driftsresultat:						
18. Overføring til investering			10,000	10,0	10,0	10,0
19. Netto avs/bruk av bundne driftsfond	-3,9	-2,950	-4,968			
20. Netto av/bruk av disposisjonsfond	21,9	16,487	8,123	-0,1	-3,2	-9,1
21. Dekning av tidligere års merforbruk						
<b>22. Sum disp./dekn.av netto driftsresultat</b>	<b>18,0</b>	<b>13,537</b>	<b>13,155</b>	<b>9,9</b>	<b>6,8</b>	<b>0,9</b>
23. Fremført til inndeckn.senere år (merforbruk)						

mill. kr		Regnskap	Oppr. Bud	Budsjett	Økonomiplan		
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Fellesposter	Ramme	-4,9	32,610	<b>45,640</b>	45,8	45,8	45,8
Sentraladministrasjon	Ramme	50,5	48,616	<b>53,232</b>	52,2	52,2	52,2
Undervisning	Ramme	283,5	274,107	<b>262,949</b>	262,9	262,9	262,9
Helse og sosial	Ramme	378,0	358,700	<b>364,731</b>	364,7	364,7	364,7
Kultur	Ramme	26,5	24,847	<b>23,344</b>	23,3	23,3	23,3
Teknisk	Ramme	21,0	23,097	<b>47,285</b>	46,3	46,3	46,3
<b>Sum</b>	<b>Ramme</b>	<b>754,7</b>	<b>761,977</b>	<b>797,181</b>	<b>795,2</b>	<b>795,2</b>	<b>795,2</b>



## Bevilgningsoversikt investering

mill.kr	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2019	2020	2021	2022	2023
1. Investeringer i varige driftsmidler	98,8	<b>190,1</b>	121,9	115,5	110,5
2. Tilskudd til andres investeringer	4,5	<b>2,5</b>	0,5	0,5	0,5
3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	3,0	<b>3,0</b>	3,0	3,0	3,0
4. Utlån av egne midler	0,0				
5. Avdrag på lån	0,0				
<b>6. Sum investeringsutgifter</b>	<b>106,3</b>	<b>195,6</b>	<b>125,4</b>	<b>119,0</b>	<b>114,0</b>
7. Kompensasjon for merverdiavgift	17,6	<b>33,7</b>	22,0	17,6	17,0
8. Tilskudd fra andre	3,5	<b>0,2</b>	2,3	0,3	32,3
9. Salg av varige driftsmidler	22,8	18,5	9,5	5,0	14,0
10. Salg av finansielle anleggsmidler					
11. Utdeling fra selskaper					
12. Mottatte avdrag på utlån av egne midler					
13. Bruk av lån		<b>133,2</b>	81,6	86,1	40,7
<b>14. Sum investeringsinntekter</b>	<b>43,9</b>	<b>185,6</b>	<b>115,4</b>	<b>109,0</b>	<b>104,0</b>
15. Videreutlån	20,0	<b>30,0</b>	30,0	30,0	30,0
16. Bruk av lån til videreutlån	-20,0	<b>-30,0</b>	-30,0	-30,0	-30,0
17. Avdrag på lån til videreutlån	10,0	<b>10,5</b>	10,5	10,5	10,5
18. Mottatte avdrag på videreutlån	-10,0	<b>-10,5</b>	-10,5	-10,5	-10,5
<b>19. Netto utgifter videreutlån</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>
20. Overføring fra drift		<b>10,0</b>	10,0	10,0	10,0
21. Netto avsetninger/bruk av bundne investerin	62,4				
22. Netto avsetninger/bruk av ubundet investeringsfond					
23. Dekning av tidligere års udekket beløp					
<b>24. Sum overføring fra drift og netto avsetn</b>	<b>106,3</b>	<b>195,6</b>	<b>125,4</b>	<b>119,0</b>	<b>114,0</b>
25. Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0				

		Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
(tall i mill kr)		2019	2020	2021	2022	2023
Sentraladm	Digitalisering	4,3	4,7	4,8	4,4	4,4
Undervisning	Skoler			10,0	20,0	20,0
	Uteområde barnehager		1,0	1,0	1,0	1,0
Kultur		0,2				
Teknisk	Anleggslista	10,2	9,1	9,1	9,1	9,1
	Veianlegg	5,0	10,0	0,0	5,0	0,0
	Biler og maskiner	4,1	3,3	2,8	2,8	2,8
	Gang- og sykkelveier	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
	Invest/oppgr.plan formålsbygg		19,0	19,0	19,0	19,0
	Formålsbygg	9,0				
	Formålsbygg: ramme ut	1,5				
	Formålsbygg: videre utbygging					
	Ambulansesentral/lokaler hj.tj.		48,0			
	Rådhus	5,0				0,0
	EPC	15,0	14,8			
	Tomtefelt/utv. områder n	1,8	10,0	30,0	30,0	30,0
	Vikersund sentrum Nord	4,0				
	Ny bru Geithus	26,0	65,0	40,0		
	ROS-tiltak	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
	Parkering Vikersund Sy	7,5				
	Reservevannskilde	1,0	1,0	1,0	20,0	20,0
<b>Sum investeringer</b>		<b>98,80</b>	<b>190,10</b>	<b>121,90</b>	<b>115,50</b>	<b>110,50</b>

### Oversikt over gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser

mill.kr	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
<b>Investeringslån 01.01</b>	<b>848</b>	<b>803</b>	<b>759</b>	<b>848,6</b>	<b>881,9</b>	<b>917,6</b>
Lånopptak			133,2	81,6	86,1	40,7
Betalte avdrag	45	44	43,6	48,3	50,4	54,7
<b>Investeringslån 31.12</b>	<b>803</b>	<b>759</b>	<b>848,6</b>	<b>881,9</b>	<b>917,6</b>	<b>903,6</b>
<b>Videreutlån 01.01</b>	<b>123</b>	<b>124</b>	<b>134</b>	<b>144</b>	<b>154</b>	<b>164</b>
Lånopptak	20	20	30	30	30	30
Betalte avdrag	19	10	10,5	10,5	10,5	10,5

## Vedlegg 2: KOSTRA - utvalgte nøkkeltall

	Modum			Gruppe 10	Buskerud	Landet
	2016	2017	2018	2018	2018	2018
<b>Finansielle nøkkeltall</b>						
Brutto driftsresultat i % av bto driftsinnt.	3,2	1,6	0,7	0,7	1,1	1,7
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinnt	3,7	2,1	1,6	1	1,9	2,2
Langsiktig gjeld i % av brutto driftsinnt	81,4	92,6	87,1	98,1	102	105,6
Arbeidskapital (eks.premieavvik) i % av brutto driftsinntekter	16,7	18,8	17,5	26,3	16,1	21,8
Frie inntekter i kroner per innbygger	51 048	52 068	53 352	55 089	54 379	55 124
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	33 881	41 649	45 876	66 692	65 021	75 648
<b>Prioritering</b>						
Netto driftsutg pr innb. 1-5 år , barnehager	134 992	150 800	160 127	152 291	150 181	153 541
Nto driftsutg til grunnskole, pr innb 6-15 år	108 935	114 164	111 232	119 932	107 906	112 562
Netto driftsutg per innb 0-22 år, barnevern	10 185	11 697	9 586	8 487	8 805	8 319
Netto dr.utg til adm. og styring pr. innb.	4 254	3 902	4 266	4 578	4 843	4 850
<b>Dekningsgrad</b>						
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	87,1	89,6	90,2	90,2	90,8	92,1
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	8,7	8,1	8,6	8,3	8,7	7,9
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere	9,7	9,5	10,7	10,6	10,7	11,3
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere	11,7	11,5	11	9,7	10,3	9,6
Andel plasser i enerom i PO-institusjoner	100	100	100	86,6	93,6	89,7
Andel innb. 80 år+ som bor på institusjon	10,9	10	11,6	11,1	10,6	12,1
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 25-66 år, av innbyggerne 25-66 år	4,4	4	3,8	..	..	..
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år*	7,2	6,1	4,5	4,7	4	3,8
Kommunalt disponerte boliger pr 1000 innb	28	27	27	22	20	21
Årsv i brann- og ulykkesvern pr 1000 innb	0,36	0,36	0,36	..	0,9	0,71

	Modum			Gruppe 10	Buskerud	Landet
	2016	2017	2018	2018	2018	2018
<b>Produktivitet/enhetskostnader</b>						
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	185 196	203 112	217 640	203 927	215 240	215 179
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, spesialskoler, skolelokaler og skoleskyss , per elev	111 649	115 429	116 019	128 936	113 581	120 716
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10.årstrinn	15,5	16,2	16	14,1	15,0	14,2
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	1 125 402	1 264 469	1 158 725	1 146 162	1 251 420	1 220 066
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	2 792	3 017	3208	3 521	3 486	3 486
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	5 133	5 389	5700	4 354	4 142	3 743
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	2 695	2 525	2 682	2 653	2 426	2 686
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	130 060	152 600	164 337	102 424	556	158 785

## Vedlegg 3: Budsjett for tilsyn og kontroll



### Modum kommune Kontrollutvalget

#### SAKSUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 19/00074-8  
Saksbehandler Samia Esam

#### Budsjettforslag 2020 for kontrollarbeidet

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Kontrollutvalget i Modum kommune	17.09.2019	74/19

#### Møtebehandling

Kontrollutvalgets leder Lars Wilskow Aanes (FrP) oppsummerte med følgende endringsforslag:

*I tillegg budsjetteres det med kr 1 428 000 til undersøkelse av Vikersund og Buskerud skole.*

#### Votering

Sekretærens forslag med lederens endringsforslag ble enstemmig vedtatt.

#### Vedtak

Kontrollutvalget foreslår at det for 2020 bevilges kr 1 644 500 til kontrollvirksomhet i Modum kommune. Beløpet fordeler seg slik:

Kontrollutvalget, selskapskontroll	kr 160 000
Revisjon m.v.	kr 1 284 500
<u>kontrollutvalgssekretariatet</u>	<u>kr 200 000</u>
Sum	kr 1 644 500

I tillegg budsjetteres det med kr 1 428 000 til undersøkelse av Vikersund og Buskerud skole.

I tillegg foreslås det at budsjett for regnskapsrevisjon av Modum Kraftproduksjon KF og Modum Boligeiendom KF beløper seg til henholdsvis kr 35 000 og kr 50 500.

## **BUDSJETTFORSLAG 2020 FOR KONTROLLARBEIDET**

### **Forslag til vedtak/innstilling:**

Kontrollutvalget foreslår at det for 2020 bevilges kr 1 644 500 til kontrollvirksomhet i Modum kommune. Beløpet fordeler seg slik:

Kontrollutvalget, selskapskontroll	kr 160 000
Revisjon m.v.	kr 1 284 500
<u>kontrollutvalgssekretariatet</u>	<u>kr 200 000</u>
Sum	kr 1 644 500

Det bevilges dessuten kr 1 428 000 til undersøkelse av Vikersund skole.

I tillegg foreslås det at budsjett for regnskapsrevisjon av Modum Kraftproduksjon KF og Modum Boligeiendom KF beløper seg til henholdsvis kr 35 000 og kr 50 500.

### **Vedlegg:**

Anslag på revisjonshonorar 2020  
Brev av 09.09.2019 fra BKR

### **Saksframstilling:**

Ifølge forskrift om kontrollutvalg § 18 skal kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen. Kontrollutvalgets forslag til budsjettramme for kontroll- og revisjonsarbeidet skal følge formannskapetets innstilling til kommunestyret.

Buskerud kommunerevisjon IKS har i brev av 03.09.2019 til kontrollutvalget redegjort for revisjonshonorarene for 2020. Revisjonen gjør oppmerksom på at honoraret er basert på et anslag og at det senere kan bli nødvendig å justere dette, og da spesielt fordelingen på de ulike tjenestene. Dette vil da eventuelt skje i samråd med kontrollutvalget.

Budsjettforslaget er delt inn i kontrollutvalget, sekretærfunksjonen og revisjon.

### **Revisjonen**

Revisjonens anslag for 2020 utgjør kr. 1 284 500. Anslaget for 2019 var på kr. 1 255 000.

I forbindelse med ny kommunelov skal revisor foreta forenklet etterlevelserevisjon med økonomiforvaltningen. I tillegg skal revisor foreta en risiko- og vesentlighetsvurdering som skal legges frem for kontrollutvalget. Det er innarbeidet ca. 50 timer ekstra under regnskapsrevisjon til dette arbeidet i 2020.

I budsjett forslaget for 2020 er det foreslått en økning til forvaltningsrevisjon slik at handlingsrommet for bestillinger er økt fra ett til to prosjekter pr. år.

Spesielt i år er at kontrollutvalget har fremmet tilleggsbevilgning for kommunestyret som følge av undersøkelse av Vikersund skole. Undersøkelsen går over i 2020, slik at det er et ekstraordinært budsjettbehov på kr 1 428 000 for 2020, jf. vedlagte brev datert 09.09.2019.

### **Sekretærfunksjonen**

Kontrollutvalgssekretariats budsjett for 2019 var på 180 000. Det foreslås en økning på kr. 20 000 slik at budsjettet for 2020 blir på kr. 200 000.

### **Anbefaling**

Det samlede forslaget er som følger:

Kontrollutvalget, selskapskontroll	kr 160 000
Revisjon m.v.	kr 1 284 500
kontrollutvalgssekretariatet	kr 200 000
Sum	kr 1 644 500

I tillegg kommer altså behov for tilleggsbevilgning vedrørende Vikersund skole og regnskapsrevisjonsbudsjett for foretakene.

Sekretæren forutsetter at kontrollutvalgets vedtak om budsjett i denne saken blir tatt inn i det samlede budsjettforslag for kommunen.

## Vedlegg 4: Endring i betalingssetter

### UNDERVISNING

#### 1. Barnehager

	2019	2020
	pris pr mnd	pris pr mnd
Maksimalpris 100 %	2 990 kr	3 135 kr
Maksimalpris 80 %	2 460 kr	2 550 kr
Maksimalpris 60 %	1 900 kr	1 930 kr

#### 2. SFO

	2019	2020
5 dager pr uke	2 850 kr	3 135 kr
4 dager pr uke	2 380 kr	2 550 kr
3 dager pr uke	1 810 kr	1 930 kr
1/2 plass (3+2)	1 530 kr	1 600 kr
2 dager pr uke	1 270 kr	1 305 kr
1 dag pr uke	720 kr	730 kr

Betalingssetter for SFO harmoniseres med betalingssetter for barnehage ettersom det innføres felles regelverk for redusert foreldrebetaling ved lav inntekt. Dermed erstattes egen kommunal ordning for dette.

#### 3. Felles gebyrer og moderasjoner

- 30 % søskenmoderasjon for 2. barn, 50 % for de øvrige. Dette gjelder på tvers av SFO og barnehage.
- Kostpenger betales ut fra plassstørrelse og tilbud ved den enkelte tjeneste
- Enkelt dager kan kjøpes for 300 kroner.
- Gebyr ved for sen henting er 400 kroner per påbegynte halvtime.



## HELSE OG SOSIAL

### *1. Mat*

	<b>Pris 2019</b>	<b>Pris 2020</b>
Ombringelse varmmat	95 kr	100 kr
Pris for helpensjon i bolig med heldøgns bistand pr. mnd	4 100 kr	4 300 kr
Middag i kafeteria	90 kr	95 kr

## KULTUR

### *1. Frivilligsentral*

<b>Leietaker</b>	<b>Lag og foreninger</b>			<b>Private</b>		<b>Offentlige instanser næringsdrivende</b>	
	2019	<b>2020</b>	<b>Fast ukentlig</b>	2019	<b>2020</b>	2019	<b>2020</b>
<b>Rom</b>							
<b>Pakkrommet</b>	150 kr	<b>200 kr</b>	<b>100 kr</b>	225 kr	<b>400 kr</b>	500 kr	<b>750 kr</b>
<b>Vognhallen</b>	400 kr	<b>500 kr</b>	<b>200 kr</b>	700 kr	<b>1000 kr</b>	1000 kr	<b>1500 kr</b>

## Vedlegg 5: Gebyrregulativ teknisk sektor

### 1. Kart og oppmåling

- **GEBYR ETTER LOV OM EIENDOMSREGISTRERING**
- BYGGESAKSBEHANDLING, UTSLIPPSSAKER, PLAN- OG DISPENSASJONSSAKER I MEDHOLD AV PLAN- OG BYGNINGSLOVEN OG JORD/SKOGLOVEN.
- KONSESJON VED ERVERV AV FAST EIENDOM, SAMT DELING AV LANDBRUKSEIENDOM I SAMSVAR MED FORSKRIFT OM GEBYR FOR BEHANDLING AV KONSESJONSSAKER M.V.
- GEBYR OG TIMESATSER FOR YMSE TJENESTER

Følgende gebyr er unntatt for mva. Prisene ble sist endret i 2019.

#### 1.1 Oppretting av matrikkelenhet

##### 1.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn

Areal i m <sup>2</sup>	Sats 2019	Sats 2020
0-2 000	19 745	20 440
2 000-5 000	26 228	27 150
Deretter pr. 1 000 m <sup>2</sup> for areal 5 000 – 20 000 m <sup>2</sup>	1 504	1 560

For areal over 20 000 m<sup>2</sup> betales gebyr etter medgått tid. Minstegebyr 46 000 kr

Ved fradeling av tilleggsareal til eksisterende matrikkelenhet betales gebyr i henhold til punkt 1.3.

##### 1.1.2 Oppretting av uteareal på eierseksjon

Areal i m <sup>2</sup>	Sats 2019	Sats 2020
0 -250	5 995	6 210
251-500	7 481	7 750
501-1000	10 480	10 850
1001-2000	13 465	13 940

Deretter kr 610,- pr. overskytende da.

##### 1.1.3 Oppretting av anleggseiendom

Gebyr for oppretting av anleggseiendom faktureres etter medgått tid.

### 1.1.4 Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.

### 1.1.5 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Gebyrsats for utsatt oppmålingsforretning 768 kr. Gebyret gjelder oppretting av en eiendom før oppmåling i marka er gjennomført og der man ønsker et gnr/bnr så snart som mulig.

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning.

### 1.1.6 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene.

## 1.2 Grensejustering

### 1.2.1 Grunneiendom

Areal i m <sup>2</sup>	Sats 2019	Sats 2020
0-250	8 255	8 550
251-500	10 480	10 850

### 1.2.2 Anleggseiendom

Gebyr for justering av volumet av anleggseiendom faktureres etter medgått tid.

## 1.3 Arealoverføring

### 1.3.1 Grunneiendom

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift. Dette gjelder ikke arealoverføring til vei - og jernbaneformål.

Areal i m <sup>2</sup>	Sats 2019	Sats 2020
0-250	8 255	8 550
251-500	10 480	10 850

Deretter kr 680,- pr. overskytende 500m<sup>2</sup>.

### 1.3.2 Anleggseiendom

Gebyr for oppretting av anleggseiendom faktureres etter medgått tid.

#### **1.4 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning.**

<i>Antall punkt</i>	<i>Sats 2019</i>	<i>Sats 2020</i>
Inntil 2 punkter	4 503	4 700
Deretter pr. punkt	751	780

#### **1.5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt eller klarlegging av rettigheter.**

<i>Antall punkt</i>	<i>Sats 2019</i>	<i>Sats 2020</i>
Inntil 2 punkter	5 984	6 200
Deretter pr. punkt	2 259	2 340

Gebyr for klarlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid.

#### **1.6 Seksjonering av eiendom:**

	<i>Sats 2020</i>
- Uten befaring	Gebyr etter medgått tid
- Med befaring	Gebyr etter medgått tid

#### **1.7 Oppmålingsforretning over større sammenhengende arealer**

For arealer til landbruks-, fritids- og andre allmenne formål m.m. betales gebyr etter anvendt tid.

#### **1.8 Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn**

Gebyr for matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn faktureres etter medgått tid. Minstegebyr er kr 7 800.

#### **1.9 Salg av digitale kartdata, alle baser inkludert:**

	<i>Sats 2020</i>
Grunnavgift for uttak av data	Pris fastsettes av
Digitale kartdata i FKB-B kvalitet	geovekstforum
Fastmerker målt etter 1987, inkl. skisse	i det enkelte tilfelle.

#### **1.10 Utstedelse av matrikkelbrev:**

Matrikkelbrev inntil 10 sider: Kr. 175

Matrikkelbrev over 10 sider: Kr. 350

## 1.11 Betalingsbestemmelser

Gebyret kan innkreves forskuddsvis. Betalingen skjer etter gjeldende regulativ på rekvisisjonstidspunktet. Ved omfattende grensemerking kan merkemateriellet beregnes særskilt. Merverdiavgift beregnes ikke, jfr. Skattedirektørens rundskriv av 6. mars 1970.

## 1.12 Beregning av gebyrer

Gebyrer skal beregnes etter rimeligste måte, og er ikke momspliktige. Hvis gebyrregulativet gir åpenbart urimelige resultater, kan kommunen fastsette skjønnsmessige beløp.

## 2. Byggesaker

Kommunen kan redusere gebyr som er åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken. Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages, da den kun er oppfølging av regulativet. Kommunens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages.

Av byggesaksgebyret skal ca. 10 % dekke kostnadene med tilsyn, jfr. Pbl § 33-1.

Fakturering av gebyr for ferdigattest gjøres samtidig som gebyr for byggesak sendes ut. Lag og foreninger kan få 30 % gebyrreduksjon.

I saker der gebyr beregnes etter medgått tid, settes timesatsen til 1140 kr/time.

Gebyrregulativet for 2020 revidert i forhold til oppsett 2019.

		Sats 2019	Sats 2020
	Nabolister og situasjonskart	440	600
	<b>Mangelfulle søknader</b> Ved behandling av saker der innsendt dokumentasjon er mangelfull eller feilaktig, beregnes et tilleggsgebyr etter medgått tid inntil saken er komplett.		
§ 20-4	Garasjer, uthus, lager, driftsbygninger og konstruksjoner i landbruket inntil 70 m <sup>2</sup>	6 112	6 600
§ 20-4 § 20-3	Driftsbygninger, konstruksjoner i landbruket, 70-200 m <sup>2</sup> Garasje/uthus/ lager Driftsbygninger 200-1000 m <sup>2</sup> engangsgebyr på Deretter pr. påbegynt 500 m <sup>2</sup>	6 739 10 712	7 300 12 000 7 300
§ 20-3	For en boenhet/fritidsbolig Boligbygg med flere boenheter (Som for en boenhet for den første boenheten deretter for hver boenhet)	18 100	20 000 10 000
§ 20-3	Industri, kontor, forretningsbygg, serviceanlegg, skole, barnehage, institusjoner, lager m.m. inntil 1 000 m <sup>2</sup> . Deretter pr. påbegynt 500m <sup>2</sup>	26 000	28 000 14 000
§ 20-3	Moduler for varig opphold, modulrigg for beboelse, hus på hjul.	10 150	10 150

§ 20-4 § 20-3	Tilbygg, påbygg og ombygging og fasadeendring  Deretter pr påbegynt	inntil 50 m <sup>2</sup> 50-250 m <sup>2</sup> 250-500 m <sup>2</sup> 500 m <sup>2</sup>	5 500 7 680	5 500 10 000 16 000
§ 20-4 § 20-3	For tiltak i denne kategorien er gebyret: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tekniske installasjoner.</li> <li>• Private og offentlige VA-ledninger m.v.</li> <li>• Veier, grave- og fyllingsarbeider, enkle løsmasse- og fjellarbeider i dagen.</li> <li>• Innhegning mot vei.</li> <li>• Forstøtningsmurer</li> <li>• Bruksendring uten bygningsmessige endringer.</li> <li>• Skilt og reklame</li> <li>• Svømmebasseng</li> <li>• Brygge</li> </ul>			5 500
§ 20-3	Rehabilitering av skorstein			3 750
§20-3	For tiltak i denne kategorien er gebyret: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Søknad om separat avløpsanlegg (Gebyr for utslippstillatelse etter forurensingsforskriften kommer i tillegg).</li> <li>• Støyskjerm, parkeringsplasser, tunneler og kulverter.</li> <li>• Riving av bygning, konstruksjon eller anlegg.</li> <li>• Bruksendring med bygningsmessige endringer.</li> </ul>			8 400
§ 19	Der søknad om tiltak medfører at det må gis dispensasjon i forhold til lov, forskrift eller offentlig vedtak og dette krever politisk behandling er gebyret:  For dispensasjoner av mindre karakter og behandling er delegert til rådmannen, er gebyret:			13 500  4 400
SAK 10 §9-2	Lokal godkjenning til selvbygger			2 200
§20-3	Rammesøknad: For rammetillatelse betales 90% av grunntakst. For første igangsettelse betales 20% av grunntakst. For oppdelt igangsettelse betales 10% av grunntakst. Per gang etter første gang (maks 8 000).			
§20-3 §20-4	Midlertidig brukstillatelse og ferdigattest Ferdigattest for rehabilitert pipe			2 200 0
§20-3 §20-4	Endringssøknad faktureres etter medgått tid, men maks 50 % av fullt behandlingsgebyr.			
§20-4	Endringssøknader faktureres etter medgått tid, jfr. timesats			
	Ved avlagsvedtak betales fullt behandlingsgebyr			
§20-3 og § 32	Dersom et arbeid igangsettes før tillatelse er gitt, ilegges et tilleggsgebyr på fullt behandlingsgebyr, men minst 12 500 kr			

§20-4 og § 32	Dersom et arbeid igangsettes før tillatelse er gitt, ilegges et tilleggsgebyr på fullt behandlingsgebyr, men minst 5 500 kr, gjelder også forstøtningsmurer etter §20-3		
§20-3 §20-4	Merarbeid i forbindelse med ferdigattest/midlertidig brukstillatelse vedrørende et tiltak som er tatt i bruk uten midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest, faktureres etter medgått tid, men minst 5 500 kr.		
	Kartajour		
	Bolig og andre større bygg		2 500
	Tilbygg hvor verken samlet bruksareal (BRA) eller bebygd areal (BYA) er over 50 m <sup>2</sup> .		1 250
	Frittliggende bygning som ikke skal brukes til beboelse hvor verken samlet bruksareal (BRA) eller bebygd areal (BYA) er over 50 m <sup>2</sup> .		1 250

### 3. Søknad om deling og evt. konsesjonsbehandling av eiendom

Pris kr/sak. Prisen ble sist endret i 2019. For jord- og konsesjonslovbehandling fastsettes maksimalgebyret igjennom statsbudsjettet.

Tjeneste	Sats 2019	Sats 2020
1. Søknad om deling etter Plan- og bygningsloven	4 243	4 400
2. Behandling av delingssøknad etter Jordloven	2 000	2 000
3. Søknad om konsesjon, polisk behandling	5 000	5 000
4. Søknad om konsesjon, delegert vedtak	3 000	3 100

### 4. Søknad om utslippstillatelse

Kommunen behandler utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg større enn 50 og opp til 2000 personekvivalenter (pe). Grensen for mer omfattende saksbehandling går ved 50 pe. Tjenesten inkluderer forhåndskonferanse og en eventuell befaring.

Tjeneste	Sats 2019	Sats 2020
1. Søknad om utslipp mellom 50 og 200 pe, forurensningsforskriftens § 13-4.	31 600	33 000
2. Søknad om tillatelse til utslipp av oljeholdig avløpsvann, forurensningsforskriftens § 15-4.	8 200	8 500
3. Søknad om tillatelse til påslipp til kommunalt avløpsnett, forurensningsforskriftens § 15A-4.	8 200	8 500

### 5. Plansaksbehandling

Gebyr kreves ved behandling av alle reguleringsplaner utarbeidet i privat regi. Kommunen kan kreve behandlingsgebyr der vi selv er planleggere, men en privat utbygger forårsaker behovet for plan/planendring.

For tjenestene dekker kommunen avertering til offentlig ettersyn og ved ferdiggodkjenning.

Planlegger/tiltakshaver averterer selv oppstart av planarbeidet. Behandling av plan kan ikke påregnes før gebyr er registrert innbetalt.

Pbl-paragraf	Hovedformål	Omfang	Sats 2019	Sats 2020
§ 12-3	Boligbebyggelse	inntil 6 tomter/10 dekar	50 000	53 000
	”	6-12 tomter/20 dekar	60 000	63 000
	”	13-20 ” / 30 ”	72 000	76 000
	”	Større boligfelt	86 000	91 000
	Sentrumsområde	Inntil 10 dekar	78 500	83 000
	”	Større område	93 000	98 000
	Råstoffutvinning	Inntil 25 dekar	60 000	63 000
	”	Større område	78 500	83 000
	Annen arealbruk	Inntil 5 dekar	50 000	53 000
	”	5-25 dekar	60 000	63 000
	”	Større plan	72 000	76 000
§§ 4-1 og 4-2	Konsekvensutredning	Kommunal myndighet	25 % av §12-3	25 % av §12-3
§ 14	”	Ekstern myndighet	25 % av §12-3	25 % av §12-3
§ 2-1	Digitalisering	25 % av gebyr		
§ 12-14	Mindre endring	Politisk behandling	21 500	23 000
	”	Fullmakt	14 400	15 000
§§ 19-1 og 1.8	Dispensasjon	Der søknad om tiltak medfører at det må gis dispensasjon i forhold til lov, forskrift eller offentlig vedtak, og dette krever politisk behandling er gebyret:		13 500
		For dispensasjoner av mindre karakter og behandlingen er delegert til rådmannen, er gebyret:		4 400

Kommunen stiller krav til planer foreliggende på digitalt format i henhold til gjeldende SOSI standard, som pr. dato er versjon 4.1, ved 1.gangs behandling.



Kommunen tilbyr digitalisering av ikke-vektoriserte planer forutsatt kapasitet. Leveranser av vektoriserte planer som ikke tilfredsstiller standardkravet kan digitaliseres av kommunen og faktureres etter medgått tid, jfr. gebyrregulativets pkt. 7

Ved utarbeidelse av digitale reguleringsplaner kommer i tillegg kostnader ved leveranse/mottak av kartdata, jfr. gebyrregulativets pkt. 1.9 salg av digitale kartdata.

## **6. Frikjøp av parkeringsplasser**

Utbyggere som ikke klarer å oppfylle parkeringskravet på egen eiendom i sentrumsområder kan etter avtale med kommunen frikjøpe parkeringsplasser. Innbetalte beløp kan bare benyttes til opparbeidelse av offentlige parkeringsplasser. Plassene trenger ikke være i nærheten av rettighetshaver og gjelder ikke konkrete plasser. Pris eks. mva.

Tjeneste	Sats 2019	Sats 2020
Frikjøpt parkeringsplass pris pr. plass	Kr. 80 000	Kr. 90 000

## **7. Ikke-momsbelagte forvaltningstjenester**

Denne timesatsen benyttes for forvaltningsoppgaver kommunen utfører og som iht. dette regulativ skal belastes tiltakshaver.

Tjeneste	Sats 2019	Sats 2020
Timelønn	Kr. 850	Kr. 880

Kommunen tilbyr plott i forbindelse med saksbehandling etter følgende satser:

Tjeneste	Format A2	Format A 1	Format A 0
Svart/hvitt	50	100	150
Farge	150	300	400

Situasjonskart ligger ute på vår web-innsynsløsning for kart på kommunens hjemmeside og kan tas ut gratis der:

<http://kart3.nois.no/modum/Content/Main.asp?layout=modum&time=1393857412&vwr=asv>

Utskrifter og plott levert av kommunen vil inngå som et tillegg i saksbehandlingsgebyret.

## **8. Tjenester ved teknisk etat**

Tjenestene er mva. pliktige og er oppgitt med mva.

### **8.1 Attester, pris kr/oppdrag og eiendom**

Tjeneste	Sats 2019	Sats 2020
Attester og dokumentasjon, inkl. kart opptil A3-format, utstedt til eiendomsめglere og advokater angående eiendomsopplysninger, reguleringsplaner og eiendomsavgifter om bestemte eiendommer som skal selges for kunde, pris pr. eiendom;		
Standard henvendelse, med tidsforbruk for saksbehandler opp til 1,5 time	2 200	2 200
Komplisert henvendelse, med tidsforbruk for saksbehandler mer enn 1,5 time	4 400	4 400

## 8.2 Oppmålingsteknisk bistand

Tjeneste	Sats 2019	Sats 2020
Timelønn	Kr. 810	Kr. 850
Timesats, elektronisk måleutstyr	Kr. 600	Kr. 630

## 9. Fellingsavgift hjortevilt

	Sats 2019	Sats 2020
Elg, ungdyr/voksen	562	562
Elg, kalv	331	331
Hjort, ungdyr/voksen	430	430
Hjort, kalv	261	261

Avgiften er statlig regulert og maksimalsatsene vedtas i statsbudsjettet. Satsene for 2020 ligger i forslag til statsbudsjett.

## 10. Kommunale eiendomsavgifter generelt

Minste gebyrenhet er en separat boenhet som defineres som bolig med ett eller flere rom, separat inngang, og egen kjøkkendel. Denne definisjonen er lagt til grunn ved fastsettelsen av eiendomsavgiftene. Regler for fastsettelse av gebyrene finner du i forskrift om **Vann- og avløpsgebyrer i Modum kommune**. Trykk på linken for å lese informasjon om tilknytning til offentlig vann og avløpsnett og gebyrer.

### 10.1 Vann- og kloakkgebyrer

Prisene ble sist endret i 2019. Avgiftene er mva. pliktige. Prisene er oppgitt inkl. mva.

### 10.2 Avgift etter stipulert forbruk

Vann:

Bruksareal	Stipulert forbruk m <sup>3</sup> /år
0-60 m <sup>2</sup>	250

60-160 m <sup>2</sup>	330
160-240 m <sup>2</sup>	600

Avgift betales i forhold til enhetspris for vann (kr/m<sup>3</sup>) angitt i punkt 10.2.1.

Kloakk:

Bruksareal	Stipulert forbruk m <sup>3</sup> /år
0-60 m <sup>2</sup>	250
60-160 m <sup>2</sup>	330
160-240 m <sup>2</sup>	600

Avgift betales i forhold til enhetspris for kloakk (kr/m<sup>3</sup>) angitt i punkt 10.2.1.

### 10.2.1 Avgift etter måling, pr. m<sup>3</sup>

Nytt fra 2019 er et gebyr for å installere en tilleggs vannmåler i bolig hvor det er separat inntak for leveranse av varmt og kaldt tappevann inn til en boligenhet. Vann og kloakkavgiften skal beregnes som summen av målt kaldt og varmt tappevann.

	Sats 2019	Sats 2020
Vann, fast årlig gebyr pr. boenhet for bolig/for annen eiendom pr. vann- eller kloakkmåler	800	850
Gebyr for tilleggs vannmåler – kr/år (Nytt fra 2019)	500	600
Vann pr. m <sup>3</sup>	20,40	22,50
Kloakk, fast årlig gebyr pr. boenhet for bolig/for annen eiendom pr. vann- eller kloakkmåler	1 020	1 100
Kloakk pr. m <sup>3</sup>	40,70	42,80

## 10.3 Installasjon av nye vannmålere.

Kommunen eier og betaler vannmåleren som skal utplasseres. Huseier betaler selve installasjonen i eget hus.

### 10.3.1 Utskifting av vannmålere.

Kommunen skifter ut vannmålere som er eldre enn 10/15 år avhengig av vannmålerstype, eller som har større målefeil enn 5 %.

### 10.3.2 Utskifting av vannmålere – mislighold avtale om utskifting.

Kommunen kontakter huseiere som skal få byttet vannmålere og inngår avtale om tidspunkt for utskiftingen. Hensikten er å sikre at kommunens rørlegger får adgang til vannmåleren på en effektiv måte.

Ved huseiers mislighold av bekreftet avtaletidspunkt påløper et gebyr på 500 kr inkl. mva.

### 10.3.3 Refusjon av innbetalt avgift etter påvist målefeil.

Dersom måleren ved kontroll viser mer enn 5 % for høyt forbruk, har abonnent krav på tilbakebetaling for feilmålingen.

Tilbakebetalingen regnes fra det tidspunkt feilen må antas å ha oppstått. Krav som er foreldet etter reglene om foreldelse av fordringer, dekkes ikke.

Viser måleren mer enn 5 % for lavt forbruk, har kommunen krav på tilleggsbetaling etter tilsvarende regler.

Er plomberingen av måleren brutt, har abonnenten ikke krav på tilbakebetaling.

#### **10.3.4 Redusert vann og kloakkavgift.**

Har abonnenten hatt en økning i vannforbruket som overstiger 50 % av foregående år pga. lekkasje i røropplegg/sanitærutstyr i eget hus og som ikke har vært oppdaget før vannmåleravlesning, kan abonnenten etter søknad til teknisk sjef, få satt ned vannforbruket til gjennomsnittet av de tre siste årenes registrerte forbruk. Lekkasjen må utbedres så snart som mulig.

#### **10.3.5 Eierskifte midt i fakturaterminen**

Det sendes normalt faktura to ganger i året. Ved eierskifte skal oppgjøret for kommunale gebyrer skje mellom selger og kjøper, gjerne med bistand av eiendomsmegler. Kommunen har ikke ansvaret for dette oppgjøret.

#### **10.3.6 Slamavskillere tilknyttet kommunal avløpsledning**

Abonnenter som har septiktank, grunnet at den private stikkledningen er for dårlig til å føre rå kloakk, og er tilknyttet kommunal ledning, skal tømme tanken minimum hvert 2. år eller etter behov. Abonnenten skal selv betale for tømmingen.

Renovatøren for den kommunale septikrenovasjonen skal benyttes til slike oppdrag.

Abonnenten faktureres fortløpende for hvert utført oppdrag. Prisen for 2020 er 4 000 kr inkl. mva. for en tank opp til og med 3 m<sup>3</sup>. For overskytende volum skal abonnenten betale 800 kr/m<sup>3</sup> inkl. mva.

Abonnenter som har septiktank, grunnet at den kommunale hovedledningen er for dårlig til å føre rå kloakk, skal tømme tanken 2. år. Kommunen bekoster denne tømmingen. Behov utover dette må bekostes av abonnenten.

### **10.4 Gebyrregulativ for private vannverk og institusjoner/bedrifter som benytter kommunens vannverk som reservevannkilde.**

1. For private vannverk gjelder følgende satser:

Årlig avgift: 175 kr inkl. mva. pr. abonnent. Forbruk: Betales for målt forbruk etter gjeldende sats for vannavgift.

2. For institusjoner og bedrifter gjelder følgende satser:

Årlig avgift - Pris pr. år inkl. mva.:

Vannforbruk pr. år	Sats 2019	Sats 2020
0-5 000 m <sup>3</sup>	9 730	10 220
5 000 – 10 000 m <sup>3</sup>	19 450	20 430

10 000 – 20 000 m <sup>3</sup>	38 900	40 850
20 000 – 40 000 m <sup>3</sup>	77 800	81 700

Forbruk: Betales for målt forbruk etter gjeldende sats for vannavgift. Pris reguleres i henhold til prisstigning for vannavgiften i Modum kommune.

### **10.5 Mottak av septikslam for behandling**

Kontoret for «Små avløpsanlegg i Drammensregionen» i Lier kommune, har fra 2012 overtatt den kommunale septikrenovasjonen i Modum kommune. Septikslam som blir samlet inn av renovatøren skal leveres for behandling ved Elvika renseanlegg. For levering av septikslam skal det betales en avgift på 300 kr/m<sup>3</sup>.

### **10.6 Tilkoblingsgebyr**

Vann	Sats 2019	Sats 2020
Bygg til rent boligformål, pr. boenhet	16 050	17 000
Bygg til ikke rent boligformål, pr. bygg/pr. eiendom	16 050	17 000
Kloakk	16 050	17 000
Bygg til rent boligformål, pr. boenhet	16 050	17 000
Bygg til ikke rent boligformål, pr. bygg/pr. eiendom	16 050	17 000

### **10.7 Gebyr iht. Forskriftens §1-2c**

Gebyr for bestemte tjenester, for eksempel stenging og gjenåpning av vannforsyning, avlesningskontroll og purregebyr	1 000
Kontroll av vannmåler på stedet	0,00
Kontroll av vannmåler ved eksternt laboratorium	Etter faktiske kostnader

### **10.8 Reduksjon i gebyr iht. Forskriftens § 3-10**

Gebyrreduksjon som følge av avbrudd i vannforsyningen eller utilfredsstillende kvalitet på vannet	410
---	-----

## **11. Feiing og tilsyn**

Tjenesten er mva. pliktig. Prisen er oppgitt med mva. Prisene ble sist endret i 2019.

Brannvernloven § 28 hjemler adgang til å innføre feieavgift til dekning av lovbestemte feiing. Feieforskriftene forskriver en minimums feiefrekvens og tilsyn på en gang hvert fjerde år eller etter behov. Lovbestemt feiing omfatter de feie- og tilsynsoppgaver som feievesenet skal gjennomføre i henhold til brannvernloven, samt de feie- og tilsynsoppgaver som kommunestyret eller brannsjefen kan legge til feiervesenet. Det er lagt opp til et prissystem, som er basert på en årsavgift pr. boenhet som tar utgangspunkt i en individuelt fastsatt feiefrekvens bestemt av feiervesenet. Årsavgiften

dekker tilsyn/brannsyn av pipe og ildsteder hvert fjerde år, og feiing etter fastsatt syklus.

<b>Tjeneste og intervall - beløp i kr inkl. mva</b>	<b>Pris 2019</b>	<b>Pris 2020</b>
<b>Feiing:</b>		
Feiing hvert 4. år	133	140
Tillegg pr. ekstra pipeløp	90	95
Feiing hvert 2. år	266	280
Tillegg pr. ekstra pipeløp	180	190
Feiing hvert år	532	560
Tillegg pr. ekstra pipeløp	360	380
Tilfeldig feiing pr. løp etter ønske fra huseier	1 030	1 120
Skorsteinsløp tilknyttet større fyringsanlegg	1 300	1 400
<b>Tilsyn:</b>		
Vanlige fyringsanlegg pr. bolig	2 155	2 260
Årsavgift tilsyn hvert 4. år	540	570
Større fyringsanlegg pr. stk.	4 140	4 400
<b>Ikke lovpålagte tjenester:</b>		
Feiing av ildsteder, fyrkjeler, kontroll av fyringsanlegg mv.	1 025 kr pr. time	1 100 kr pr. time

## **11.2 Alternativ til rivning av bygninger hvor brannvesenet utfører brenning som en del av en varm brannøvelse.**

Tillatelse til brenning må omsøkes av tiltakshaver i tråd med lokal forskrift om brenning. Pris inkl. mva.

Hytte: 30 000 kr.

Bolighus: 40 000 kr

Næringsbygg: Pris fastsettes av brannvesenet for hvert enkelt tilfelle.

## **11.3 Gebyr for utrykning til unødvendig automatisk utløst brannalarm.**

Ved automatisk brannvarsling til Sør-Øst 110 blir brannvesenet kalt ut som en fast prosedyre. Mange slike alarmer er såkalte unødvendige alarmer som skyldes brukerfeil eller teknisk feil på alarmanlegget.

Fra tredje utløste unødvendige alarm fra en bestemt adresse innenfor en periode på 12 måneder, påløper et gebyr til anleggseier på 7 500 kr inkl. mva./utrykning.

## 12. Gravplasser

Festeavgifter, kremasjonsavgifter og avgift for gravlegging av utenbygdsboende er fritatt for mva. Stell av graver og andre tjenester er belagt med mva.

<b>Alle gravplassene i Modum</b>	<b>Sats 2019</b>	<b>Sats 2020</b>
<b>Avgift, ikke belagt med mva:</b>		
Festeavgift pr grav i 10 år	1 650	1 710
Festeavgift pr grav i 20 år	3 300	3 420
<b>Kremasjonsavgift</b>		
Det krematoriet tar:	Ca. 6 680	Ca. 6 680
<b>Gravlegging av utenbygdsboende</b>		
kiste	7 000	7 300
urne	2 000	2 100
<b>Gravlegging av utenbygdsboende muslimer</b>		
Gebyret betales av kirkelig fellesråd i kommunen vedkommende har hatt bosted i	20 400	21 200

<b>Tjenester, belagt med mva. fra 2010:</b>	<b>Sats 2019 Inkl. mva.</b>	<b>Sats 2020 Inkl. mva.</b>
Oppretting av støtte	720	750
Bolting av støtte	720	750
Blomsterkasse – innkjøpspris inkl. mva.	1035 – 1 500	1035 – 1 500
Blomsterkasse – nedsetting eks. mva.	720	750
<b>Stell av grav:</b>		
Type A	1 340	1 400
Type B	1 650	1 700
Type C	1 185	1 230
<b>Gravlegat 20 år</b>		
Type A	29 000	30 000
Type B	36 000	37 300
<b>Åmot kirkegård, navnet minnelund, for 40 år</b>		
Kiste/urne med navn på felles minnesmerke i stein	12 800	13 300
<b>Åmot og Heggen kirkegårder, navnet minnelund for 20 år</b>		
Kiste/urne med navn på felles minnesmerke på plate	5 500	5 700
Kiste/urne uten navn på felles minnesmerke	3 300	3 500
<b>Festeavgift minnelund, etter 20 år, pr 10 år*</b>	1 650	1 700
<b>Åmot kirkegård, felles gravminne</b>		
Pr. bronseplate på felles gravminne, maks 4 stk.	7 000	7 300
Obligatorisk gravlegat i 20 år, type B	36 000	37 300

\*bruk av plate på navnet minnelund åpner for feste ut over 20 år. Festeavgift betales som ellers på gravplassene

## 13. Park og friluftsliv

### Hjelp til drift av idrettsanlegg

Parkvesenet utfører plenklipping og gjødsling av fotballbaner og preparering av lysløyper for idrettslagene i kommunen. Ekstratjenester ut over dette må det betales for:

<b>Fotballbaner – ekstratjenester</b>	<b>Sats 2019 Inkl mva</b>	<b>Sats 2020 Inkl mva</b>
Vertikalskjæring av grasdekke på fotballbaner	3 300 kr/bane	3 500 kr/bane
Lufting av grasmatta på fotballbaner, sand betales av lagene som tidligere	3 300 kr/bane	3 500 kr/bane
Resåing, grasfrø betales av lagene som tidligere	3 500 kr/bane	3 700 kr/bane

<b>Skiløyper - Preparering til renn utenom ordinær arbeidstid:</b>	<b>Sats 2019 Inkl mva</b>	<b>Sats 2020 Inkl mva</b>
Vakt – beredskap lørdag, søndag og helgedag	750 kr/døgn	800 kr/døgn
Vakt – på hverdager	0	0
Kjøring maskin lørdag, søndag og helgedag	1 000 kr/time	1 100 kr/time
Kjøring med maskin i uka	850 kr/time	880 kr/time

### Park og friluftslivsområder - utleie

Gjelder områdene Stasjonsevja og Ole Einars plass

	<b>Sats 2019 Ikke mva</b>	<b>Sats 2020 Ikke mva</b>
Lag og foreninger må bekoste kommunens ekstraavgifter ved spesielle arrangementer på uteområder. Kommunegartner sender regning i etterkant av arrangementet.	Faktiske utgifter	Faktiske utgifter

## 14. Gebyr for gravetillatelse, kontroll og skilt-/varslingsplaner

Priser er eks. mva. For utleie av skiltpakke er prisen pr. påbegynt måned.

	<b>Gebyr 2019</b>	<b>Gebyr 2020</b>
Gravesøknad inkl. tilsyn og kontroll	3 000	3 110
Utarbeidelse av varslingsplan - liten	830	860
Utarbeidelse av varslingsplan - stor	1 720	1 780
Utlån av skiltpakke - liten	1 720	1 780
Utlån av skiltpakke - stor	3 000	3 100
Utsetting av skilt, etter medgått tid, pris pr time	520	550



## Vedlegg 6: Mål i økonomiplanperioden

### Tilpasning av kommunens tjenestetilbud

#### Kommunebarometeret

Kommunebarometeret er en sammenligning mellom kommuner. Modum har de senere år hatt god utvikling på plassering i Kommunebarometeret.

Plassering i Kommunebarometeret	2017	2018	2019
Modum	317	220	163

Målet i forrige økonomiplan var plass 150 innen 2022. Dette målet videreføres-

*Mål: Plassering i Kommunebarometeret bedre enn plass 150 innen 2022.*

#### Lærlinger

Kommunestyret vedtok i sak 118/16 at «Kommunen skal videreføre satsning på lærlinger og det skal være minst en lærling pr. 500 innbygger».

*Mål: Kommunen skal ha minimum 28 lærlinger i 2020.*

### Folkehelse og levekår

#### Redusere antall barn som lever i fattigdom

Noen barn vokser opp i familier med dårlig økonomi og opplever at de ikke har like gode muligheter som andre. 281 barn i Modum lever i familier uten yrkestilknytning. Flere enn hvert åttende barn i Modum (330 barn) er i husholdninger med vedvarende lav inntekt. Det har vært en negativ utvikling over tid både i Modum og på landsbasis. Heldigvis ser vi en liten bedring i 2017-tallene for Modum, men 13,5 % er fortsatt en del høyere enn landsgjennomsnittet på 10,7 % og gjennomsnittet for Buskerud på 11,9%.

Kommunen kan bidra til at alle barn, uavhengig av inntekt, kan få en god oppvekst. Samtidig bør det arbeides for å redusere andelen barn som lever i fattigdom.

Barn i husholdninger med vedvarende lav inntekt	2014	2015	2016	2017
Modum	11,9 %	13,1 %	14,0 %	13,5 %
Landet	9,4 %	10,0 %	10,3 %	10,7 %

*(kilde Bufdir, statistikk for 2017 er siste tilgjengelige tall)*

*Mål: Lavere andel barn i husholdninger med vedvarende lav inntekt.*

### Frafall fra skole og yrkesliv skal reduseres

Arbeidsledige under 24 år i % av arbeidsstyrken	2014	2015	2016	2017
Modum	3,7	3,7	3,3	2,9 %
Landet	3,4	3,1	2,6	2,4

Tall for unge arbeidsledige i Modum har de siste årene gått ned, men ligger fortsatt over landsgjennomsnittet. I 2018 hadde >Modum en ungdomsledighet på 2,9 %, mens det for landet var 2,4 %.

*Mål: Andel arbeidsledige under 24 år skal reduseres til landsgjennomsnittet.*

## Samferdsel og kommunikasjon

### Ny riksvei 35 og avkjøring til fylkesvei 287

- Kommunedelplan vedtas i 2020
- NTP 2022

### Kryssløsninger riksvei 35 (midtdelerprosjektet)

- Kryss ved Katfos

### Bedre kollektivtransporttilbud med buss og tog

- Flere buss- og togavganger

### Økt gang/sykelbruk

I tråd med målsettingene i sykkelbygdavtalen:

- Sykkelbruken i Modum skal være 3 % innen 2022 i og mellom tettstedene Åmot, Geithus og Vikersund
- Samlet gang- og sykkelandel på 18 % innen 2022.

## Attraktivitet og omdømme

### Sysselsetting

Sysselsatte med	2013	2014	2015	2016	2017
-bosted i Modum	6712	6723	6597	6602	6675
-arbeidssted i Modum	5430	5289	5201	5349	5577

*Måleindikator:*

*Økt antall sysselsatte med bosted i Modum.*

*Økt antall sysselsatte med arbeidssted i Modum.*

### **Bredbånd**

Ifølge Nkoms dekningsoversikt for 2017, hadde 82 % tilbud om hastighet over 100 Mbit/s i Modum.

*Måleindikator: 95 % bredbåndsdekning innen utgangen av 2023.*

## **Økonomisk handlingsrom**

### **Resultatgrad som sikrer sunn økonomi**

Det anbefalte nivået på netto driftsresultat er 1,75 %. Måltallet må vurderes ut fra omfanget av lånefinansiering. En forutsetning om økt resultatgrad vil innebære at innsparingskravet for tjenestene vil øke tilsvarende. Økt resultatkrav foreslås innfaset over tid for å unngå en brå endring av driftsnivået. Det budsjetteres med et netto driftsresultat på 13,2 mill. kr i 2020, noe som tilsvarer 1,2 % av brutto driftsinntekter.

*Måleindikator: Netto driftsresultat skal være minst 1 % og økes til 1,5 % i perioden fram til 2027.*

### **Forsvarlig gjeldsutvikling**

I Modum har netto lånegjeld over flere år ligget på i underkant av 40 % av driftsinntektene. For 2018 var tallet 58,1 %. På landsbasis har lånegjelden i samme periode hatt en økning, og utgjorde 81,2 % av driftsinntektene i 2018. Netto lånegjeld pr innbygger utgjør i Modum 45 876 kr i 2018, mens den for landet var på 70 545 kr. Netto finansutgifter utgjør i dag 3,6 % av driftsinntektene.

For å sikre økonomisk handlefrihet bør Modum fortsatt ha lav gjeldsgrad.

Det budsjetteres med netto finansutgifter på 40,9 mill. kr i 2020. Dette tilsvarer 3,8 % av brutto driftsinntekter. Det budsjetteres med et låneopptak til investeringer som gjennomsnittlig utgjør 85,4 mill. kr pr. år.

*Måleindikatorer:*

- *Netto lånegjeld skal utgjøre mindre enn 50 % av brutto driftsinntekter.*
- *Netto lånegjeld pr innbygger skal ikke overstige 40 000 kroner*
- *Netto finansutgifter skal ikke overstige 4,5 % av driftsinntektene.*
- *Lånefinansierte investeringer skal over tid ikke overstige 40 millioner kroner pr år.*

### **Tilstrekkelige reserver**

Reserver setter kommunen i stand til i større grad å takle svingninger. Det er generelt anbefalt at kommunene bør ha et disposisjonsfond over 5 %. God arbeidskapital/likviditet sikrer evnen til å betale forpliktelsene etter hvert som de forfaller.

*Måleindikator:*

- *Disposisjonsfond skal utgjøre minst 5 % av brutto driftsinntekter.*
- *Arbeidskapital skal ligge på nivå med landsgjennomsnittet.*

## Mål for sentraladministrasjonen

### **Tilpasning av tjenestetilbudet**

Utvikle tjenestetilbudet i samsvar med endringene i befolknings sammensetningen.

#### **Mål:**

Publikum, politikere og ansatte kan være selvhjulpne i døgkontinuerlige og selvforklarende løsninger der sikker og lett tilgang, raske svar og tilgjengelighet er stikkord.

*Måleindikator:*

- *Andelen kommunale skjemaer som er digitalt tilgjengelige, økes i økonomiplanperioden 2020-2023*
- *Antall elektroniske forsendelser skal økes fra 0,7 til 1,0 pr. innbygger*

### **Attraktivitet og omdømme**

#### **Mål:**

Tomtereserven skal alltid kunne fange opp etterspørsel etter byggeklare næringstomter

*Måleindikator:*

- *Antall ledige kommunale salgsklare næringstomter*

### **Andre områder:**

#### **Mål:**

Det generelle sykefraværet i sentraladministrasjonen reduseres til 4 % i løpet av økonomiplanperioden 2020-2023.

## Mål for undervisningssektoren

### **Videreutvikle et godt læringsmiljø og fortsette positiv utvikling innen læringsutbytte.**

*Måleindikator:*

- *Andelen elever som presterer på laveste nivå ved de nasjonale prøvene reduseres over tid.*
- *Andelen elever som presterer på høyeste nivå ved de nasjonale prøvene økes over tid.*
- *Elevers grunnskolepoeng (karaktersummen ved grunnskolens avslutning) viser en positiv utvikling over tid.*
- *Andelen elever som trives, opplever mestring og medvirkning (målt i Elevundersøkelsen) økes over tid.*
- *Ingen elever opplever mobbing (målt i Elevundersøkelsen).*

### **Modumbarnehagene bygger kompetanse for livsmestring**

#### *Måleindikator:*

- *Det skal, gjennom Foreldreundersøkelsen, være stabilt høy tilfredshet ved:*
  - *Relasjon mellom barn og voksen*
  - *Barnets trivsel*
  - *Generell tilfredshet*
- *Det skal ikke oppleves krenkelser eller mobbing i Modumbarnehagene.*
- *Barnehagetilbudet skal være så godt at færre barn har behov for spesialpedagogisk hjelp.*
- *Deltagelse i Modumbarnehagene skal over tid være stabilt over 90 %.*

#### **Andre områder:**

**Det generelle sykefraværet i undervisningsetaten går ned fra 7,5 % i 2018 til under 7 %.**

## **Mål for helse- og sosialsektoren**

### **Sikre at brukere/pasienter er på rett omsorgsnivå og får tilpassede tjenester**

Sikre oppfølging av rutiner vedrørende saksbehandling og god kommunikasjon mellom saksbehandler og tjenesteledet.

*Måleindikator: Nødvendige revurderinger blir gjennomført, årlig gjennomgang.*

### **Økt satsing rus/psykisk helsevern**

Styrke og utvikle tjenesten innen rus og psykisk helse, spesielt rettet mot ungdom og yngre voksne. Revidere rusmiddelpolitisk handlingsplan. Etablere tilbud i Modum.

*Måleindikator: Modum kommune skal være på gjennomsnitt i Buskerud når det gjelder antall innleggelses i 2.linjetjenesten.*

### **Tidlig innsats barn og ungdom**

Videreutvikle og samordne forebyggende tiltak rettet mot barn og unge. Legge vekt på tverretattlig samarbeid. Sikre innbyggerne tilpasset tilbud lokalt. Eget familieteam som et lavterskeltilbud. Se familien som helhet med vekt på arbeidsrettede tiltak der dette er nødvendig. Videreutvikle tjenestetilbudet (Familiens hus). Fokus på boligsosiale forhold.

Etablere et samordnet tilbud til familier med hjemmeboende barn som trenger ekstra oppfølging, med utgangspunkt i tun funksjonshemmede.

*Måleindikator:*

- *Andel unge 18-24 år som mottar sosialhjelp på NAV skal være under 5 %.*
- *Flere barn får forebyggende tiltak fra helsestasjon og barneverntjenesten.*
- *Færre barn har behov for plassering utenfor hjemmet.*

### **Egenmestring og økt trivsel**

Større vekt på innhold i tjenesten. Legge vekt på tiltak for at eldre kan oppleve økt hverdagsmestring. Dette er tiltak som hverdagsrehabilitering, øvrige tiltak på Frydenberg og Frisklivssentralen. Implementering av tankegangen i øvrige avdelinger. Vurdere tiltak i forhold til resultat av brukerundersøkelsen. Etablere brukerutvalg.

*Måleindikator: Stabilisere andel hjemmeboende eldre over 80 år på over 85 %.*

### **Andre områder:**

**Sykefraværet i helse og sosial reduseres fra 8,8 % i 2018 til totalt 7 % i løpet av økonomiplanperioden 2020-2023**

Sykefravær har vært økende de siste årene og gjennom 2019 er korttidsfravær redusert fra 2,3 til 1,9 %.

## **Mål for kultursektoren**

**Synliggjøre sektorens tilbud og gjøre det enklere for brukeren å benytte våre tjenester**

*Måleindikator:*

*Sektoren og innbyggere tar i bruk flere digitale tjenester til kommunens innbyggere (tilbud i biblioteket, på Frivilligsentral og servicetorg)*

*Antall arrangementer (type og målgruppe) skal være minst 230 og besøkende/betalende skal være minst 270 000 personer. Antall åpne/tilgjengelige dager skal være som i 2019.*

**Kulturtilbudet til barn, unge og spesielle grupper prioriteres. Samhandling på tvers av sektorene for å synliggjøre tilbudene.**

*Måleindikatorer: Antall barn og unge som er aktive i lag/foreninger øker.*

**Andre områder:**

**Det generelle sykefraværet i kulturetaten skal ikke være høyere enn 4 % i 2020**

## Mål for teknisk sektor

### **Entreprenører og husbyggere skal møte en imøtekommende og høyt kvalifisert byggesaksavdeling som effektivt håndterer forvaltningsaker.**

I henhold til plan- og bygningsloven § 25-1 har kommunen plikt til å føre tilsyn. Tilsyn er å påse at bestemmelser gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven følges.

Det er vedtatt en tilsynsstrategi for Modum kommune. Bakgrunn for å føre tilsyn er å ha gode bygg og redusere samfunnsmessige kostnader som følge av byggefeil.

#### *Måleindikator:*

*Det skal gjennomføres tilsyn med opptil 10 % av antall byggesaker per år. Modum kommunes tilsynsplan skal revideres i 2020*

### **Modum kommune skal bidra til felles møteplasser, nettverk og klynger for næringslivet**

For å nå målet om at vi i framtiden skal produsere like stor andel av vår egen mat som i dag, må alle relevante aktører ta sitt ansvar og bidra. Ved å etablere et bredt sammensatt landbruksfaglig miljø, styrkes samarbeidet mellom dyktige produsenter og fagmiljøet.

#### *Måleindikator:*

*Det etableres et nytt kommunalt kontor for landbruksforvaltning ved Grønt fagsenter i løpet av januar 2020.*

### **Modum kommune skal igjennom sin arealplanlegging tilrettelegge for at det er et tilbud av byggeklare tomter og leiligheter for salg, enten i privat eller offentlig regi.**

For å tilrettelegge for økt bosetting og attraktivitet skal det foreligge byggeklare tomter og leiligheter for salg.

#### *Måleindikator:*

- *Det etableres minst 50 nye boenheter pr. år.*

### **Energieffektiviseringstiltak og CO<sub>2</sub> reduksjon i kommunale formålsbygg**

Etter gjennomførte energisparetiltak i 2020 skal samlet energiforbruk i kommunale formålsbygg reduseres med minst 1 mill. kr eks. mva. i forhold til målt energiforbruk i 2019.

#### *Måleindikator:*

- *Det skal oppnås en kostnadsbesparelse på 1 mill. kr for kjøp av energi til de kommunale formålsbyggene i 2020.*

### **Mål for verdibevarende vedlikehold av kommunale formålsbygg**

Modum kommunes eiendomsforvaltning skal sikre at bygningsmassen teknisk, funksjonelt og

kvalitativt opprettholdes og utvikles på et nivå som sikrer at bygningsmassen tilfredsstillende gjeldende lover og forskrifter. Brukerne skal oppleve at inn klimaet er tilfredsstillende, at bygningsmassen utvikles i takt med endrede funksjonelle behov og at det utøves et verdibevarende vedlikehold. Tilstandsregistreringer etter definisjonen i NS-3424 – «Tilstandsanalyser», skal legges til grunn for å prioritere vedlikehold og investeringer.

*Måleindikator:*

- *Bygningene skal i snitt holde tilstandsgrad. Det er utgangspunktet for at bygningsmassen over tid ikke skal bli utdatert og opprettholder funksjonaliteten for brukerne.*
- *Det aksepteres ikke dårligste tilstandsgrad 3 på bygningsdeler eller funksjoner.. Måloppnåelse rapporteres i årsmelding.*
- *Formålsbyggene skal følge en vedlikeholdssyklus på 6 år.*

**Andre områder:**

**Det generelle sykefraværet i teknisk etat reduseres til under 6,9 %, som var gjennomsnittet for 2018.**